

מרכזי פיתוח תעסוקת חרדים (מ פ ת ח)

מעקב אחר המשתתפים לאחר 6 עד 9 חודשים
מתחילת ההשתתפות בתכנית

דו"ח מספר 2

חגית סופר-פורמן

על המחברת

חוקרת במינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת ודוקטורנטית באוניברסיטת תל-אביב. מחקרה עוסק בהשתלבות האוכלוסיה החרדית בשוק העבודה.

תודות

ברצוני להודות לרוני בר צורי על הערותיה המועילות למסמך זה ולעידית מרדכי על העיצוב הגרפי

נובמבר 2008

תוכן העניינים

3	רשימת לוחות
6	<u>רקע כללי ועיקרי הממצאים</u>
14	<u>פרק 1: רקע ומטרות</u>
14	1.1 תכנית מפתח – מטרת התכנית ועיקריה
15	1.2 מחקר ההערכה
16	1.3 הסקירה הנוכחית
16	1.3.1 איסוף הנתונים
16	1.3.2 אוכלוסיית הדו"ח
18	1.3.3 הכלים לאיסוף הנתונים
19	<u>פרק 2: מאפייני הרקע של המשתתפים בתכנית</u>
19	2.1 מאפייני הרקע של כלל המשתתפים
20	2.2 מאפייני הרקע של המשתתפים בחלוקה על פי קבוצות המגדר
21	2.3 מאפייני הרקע של המשתתפים בחלוקה על פי מצבם התעסוקתי בתקופת התכנית
23	2.4 מאפייני הרקע של המשתתפים בחלוקה על פי המרכז בו טופלו
30	<u>פרק 3: שינויים תעסוקתיים</u>
30	3.1 שינוי בסטטוס התעסוקתי
31	3.2 שינוי בהיקף התעסוקה
33	3.3 סך כל השינוי התעסוקתי החיובי
35	<u>פרק 4: חסמים למציאת עבודה</u>
35	4.1 גורמים מקשים במציאת עבודה
40	4.2 הצעות עבודה שלא התממשו והסיבות לכך
44	4.3 המשתתפים שלא עבדו בעת המעקב: סיבות לאי עבודתם ופעילותם העיקרית
46	4.4 עמדת גורמים שונים בסביבתו הקרובה של הפרט כלפי יציאתו לעבודה

49	<u>פרק 5: מאפייני העבודה</u>
49	5.1 מעמד בעבודה, היקף משרה ושעות עבודה
52	5.2 משלח יד וענף כלכלי
52	5.2.1 משלח יד
52	5.2.2 ענף כלכלי
55	5.3 שכר ותנאי עבודה
55	5.3.1 שכר
55	5.3.2 השכר בתחילת ההשתתפות והשכר לאחר 6-9 חודשים
58	5.3.3 זכויות והטבות
60	5.4 מידת החרדיות של מקום העבודה
62	5.5 אופן ומשך ההגעה לעבודה
62	5.6 שביעות הרצון מהעבודה
64	5.7 מעברים בין מקומות עבודה
67	<u>פרק 6: שינויים בעקבות היציאה לעבודה</u>
67	6.1 שינויים כלכליים
68	6.2 שינוי המעמד בקהילה
70	<u>פרק 7: חיפוש ומציאת עבודה</u>
74	<u>פרק 8: הפעילות במרכזי "מפתח"</u>
74	8.1 היקף השרותים שניתנו במסגרת התכנית
76	8.2 שביעות רצון המשתתפים מהתכנית
79	<u>פרק 9: סיכום</u>
	<u>נספח א': בדיקה האם הנפל של המשיבים לראיונות היטה את נתוני המשתתפים</u>
81	בראיון הראשון (T0) ובראיון השני (T1)

רשימת לוחות

- 17 **לוח 1:** מספר הראיונות התקפים ושיעורם בתחילת ההשתתפות בתכנית ולאחר כ- 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר
- 17 **לוח 2:** הסיבות לנשירה מהסקר, סה"כ ולפי מגדר
- 24 **לוח 3:** מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 26 **לוח 4:** מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים
- 28 **לוח 5:** מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים
- 31 **לוח 6:** הסטטוס התעסוקתי של המשתתפים בתכנית ערב תחילת ההשתתפות ו- 6-9 חודשים לאחר מכן, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 31 **לוח 7:** הסטטוס התעסוקתי של המשתתפים בתכנית ערב תחילת ההשתתפות ו- 6-9 חודשים לאחר מכן, לפי המרכז בו טופלו, באחוזים
- 32 **לוח 8:** שינוי בהיקף המשרה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 33 **לוח 9:** שינוי בהיקף המשרה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן, סה"כ ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים
- 33 **לוח 10:** סך כל השינוי התעסוקתי החיובי בקרב המשתתפים בתכנית, לפי מגדר, באחוזים
- 34 **לוח 11:** סך כל השינוי התעסוקתי החיובי בקרב המשתתפים בתכנית, לפי המרכז בו טופלו, באחוזים
- 37 **לוח 12:** גורמים מקשים במציאת עבודה על פי תפיסתם של המשתתפים בתכנית לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 38 **לוח 13:** גורמים מקשים במציאת עבודה על פי תפיסתם של המשתתפים בתכנית, בתחילת ההשתתפות בתכנית ולאחר 6-9 חודשים, באחוזים
- 39 **לוח 14:** גורמים מקשים במציאת עבודה על פי תפיסתם של המשתתפים בתכנית, לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים
- 42 **לוח 15:** הצעות עבודה שלא התממשו והסיבות לכך בקרב סה"כ המשתתפים ולפי מגדר, באחוזים
- 43 **לוח 16:** הצעות עבודה שלא התממשו והסיבות לכך בקרב סה"כ המשתתפים ולפי מצבם התעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים
- 45 **לוח 17:** סיבה עיקרית לאי עבודה ופעילות עיקרית בקרב האוכלוסיה שלא עבדה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים
- 46 **לוח 18:** סיבה עיקרית לאי עבודה ופעילות עיקרית בקרב האוכלוסיה שלא עבדה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 47 **לוח 19:** שיעור ההתייעצות עם גורמים שונים באשר ליציאה לעבודה בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 48 **לוח 20:** עמדתם של הגורמים השונים באשר ליציאה לעבודה בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 48 **לוח 21:** שיעור ההתייעצות עם גורמים שונים באשר ליציאה לעבודה בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

- 48 **לוח 22:** שיעור התמיכה ביציאתו של הפרט לעבודה בקרב הגורמים השונים עימם התייעץ בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים
- 50 **לוח 23:** מעמד בעבודה, היקף משרה ושעות עבודה שבועיות, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים
- 51 **לוח 24:** מעמד בעבודה, היקף משרה ושעות עבודה שבועיות בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 53 **לוח 25:** התפלגות משלחי היד בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, לפי מגדר, באחוזים
- 54 **לוח 26:** התפלגות הענף הכלכלי בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, לפי מגדר, באחוזים
- 56 **לוח 27:** נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב העובדים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 56 **לוח 28:** נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב העובדים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי היקף המשרה, באחוזים
- 57 **לוח 29:** נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב המועסקים בתחילת התכנית ובקרב המועסקים בעת המעקב, באחוזים
- 57 **לוח 30:** נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב המועסקים בתחילת התכנית ובקרב המועסקים בעת המעקב, על פי מגדר, באחוזים
- 59 **לוח 31:** זכויות והטבות בקרב המועסקים כשכירים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 61 **לוח 32:** מידת החרדיות של מקום העבודה בקרב העובדים השכירים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 62 **לוח 33:** אופן ההגעה ומשך ההגעה למקום העבודה בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 63 **לוח 34:** מידת שביעות הרצון הכללית מהעבודה הנוכחית והמידה בה הפרט חושש לאבד את מקום עבודתו, בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 64 **לוח 35:** מידת שביעות הרצון מהיבטים שונים במקום העבודה הנוכחי בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, באחוזים
- 65 **לוח 36:** מספר מקומות עבודה בתקופת התכנית וסיבות לעזיבת מקום העבודה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשלב כלשהו בתקופת התכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים
- 66 **לוח 37:** מספר מקומות עבודה בתקופת התכנית וסיבות לעזיבת מקום העבודה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשלב כלשהו בתקופת התכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 68 **לוח 38:** גידול בהוצאות, מציאת סידור לילדים ותחושת הפרט באשר למידה בה השתנה מצבו הכלכלי, בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 69 **לוח 39:** השפעת היציאה לעבודה על המעמד בקהילה בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 72 **לוח 40:** מחפשי עבודה, דרכי חיפוש עבודה ומציאת עבודה והערכת הפרט את סיכוייו למצוא עבודה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי המצב התעסוקתי של המשתתפים בתקופת התכנית, באחוזים
- 73 **לוח 41:** מחפשי עבודה, דרכי חיפוש עבודה ומציאת עבודה והערכת הפרט את סיכוייו למצוא עבודה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 75 **לוח 42:** השירותים שהתקבלו במסגרת התכנית, בקרב סה"כ המשתתפים ולפי מגדר, באחוזים

- לוח 43:** השירותים שהתקבלו במסגרת התכנית, בקרב סה"כ המשתתפים ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים
- 76
- לוח 44:** שביעות רצון המשתתפים בתכנית מהשירות שקיבלו, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים
- 78
- לוח 45:** שביעות רצון המשתתפים בתכנית מהשירות שקיבלו, סה"כ ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים
- 78
- לוח 46:** השוואה בין אוכלוסיית המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח לאוכלוסיית המרואיינים שיש להם ראיון תקף ב- T0 ולאוכלוסיית המרואיינים שיש להם ראיון תקף ב- T1 לפי מגדר, המרכז אליו פנה הפרט וגיל, באחוזים
- 82
- לוח 47:** השוואה בין המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח שיש להם ראיון תקף ב- T1 לבין המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח שיש להם ראיון תקף ב- T0 במאפיינים שונים, לפי מגדר
- 83

רקע כללי

תכנית "מ פ ת ח – מרכזי פיתוח תעסוקת חרדים", במסגרת המיזם "תנופה בתעסוקה" (תב"ת) המשותף לממשלה ולג'וינט ישראל, נועדה לאפשר לאוכלוסיה חרדית רחבה נגישות לשירותי הכוונה למציאת תעסוקה. מרכזי התכנית, המאוישים על-ידי צוות עובדים חרדי ותואמים את הצביון החרדי, מספקים שרותים של הכוונה, השמה ויעוץ תעסוקתי. עד כה נפתחו שלושה מרכזים - ביישובים ירושלים, ביתר עילית ואשדוד. חמישה מרכזים נוספים מתוכננים להיפתח ביישובים: מודיעין עילית, בני-ברק, אלעד, חיפה וצפת. מסמך זה מהווה דו"ח שני במסגרת מחקר הערכה של תכנית "מפתח" שנערך על-ידי מנהל מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת. במסגרת הדו"ח הראשון¹ הוצגו מאפייני הרקע של המשתתפים בתכנית במהלך ששת חודשי הפעילות הראשונים, החסמים לתעסוקה כפי שעלו בתחילת ההשתתפות ונתונים לגבי הפעילות במרכזי התוכנית. במסגרת הסקירה הנוכחית מוצגים נתונים המתייחסים להשתלבות המשתתפים בתכנית בשוק העבודה שישה עד תשעה חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית, נתונים בנוגע לחסמים בכניסה לעבודה, חיפוש ומציאת עבודה, מידת השימוש בשרותים השונים הניתנים במרכזים לצד הצגת שביעות הרצון מהשירות הניתן במסגרת התכנית. הנתונים מתבססים על ראיונות טלפוניים שנערכו עם האוכלוסיה שטופלה במרכזי "מפתח" במהלך עשרת חודשי הפעילות הראשונים של התכנית, החל מסוף נובמבר 2006 ועד אמצע אוקטובר 2007. ראיונות התקיימו עם אוכלוסיה זו סמוך לתחילת השתתפותו של כל פרט בתכנית ושישה עד תשעה חודשים לאחר מכן, עד סוף אפריל 2008. האוכלוסיה עליה מתבסס דו"ח זה כוללת 772 משתתפים, מתוכם 662 נשים ו-110 גברים. אוכלוסיה זו טופלה בשני מרכזי התכנית הראשונים בירושלים ובביתר עילית.

עיקרי הממצאים

שינויים תעסוקתיים לאחר 6-9 חודשים

בקרב האוכלוסיה שהשתתפה בתכנית "מפתח" במהלך עשרת חודשי הפעילות הראשונים גדל שיעור המועסקים. בנוסף, התרחב היקף שעות העבודה של חלק מהמשתתפים שעבדו כבר בתחילת השתתפותם בתכנית: שיעור המועסקים עלה ב-35 נקודות האחוז (מ-26.5% ל-61.8%) ועוד כ-6% הרחיבו את היקף שעות העבודה (בניכוי אלו שהקטינו את היקף שעות העבודה). בסך הכל כ-41% נטו מהמשתתפים דיווחו על שינוי חיובי במצבם התעסוקתי – השתלבות בעבודה או הרחבה של היקף שעות העבודה בלפחות שעה אחת בשבוע (בניכוי אלה שהפסיקו לעבוד או הקטינו את שעות העבודה).

שינוי בסטטוס התעסוקתי

- ✓ 26.5% מהמשתתפים בתכנית עבדו טרם תחילת התכנית. כתום שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית עלה שיעור העובדים בקרב המשתתפים ל-61.8%, כלומר חלה עליה של כ-35 נקודות האחוז בשיעור המועסקים.
- ✓ הגידול שחל בשיעור התעסוקה בקרב הנשים היה גבוה מזה שחל בקרב הגברים ועמד על 36.1 נקודות האחוז לעומת 31.3 נקודות האחוז בהתאמה.

¹ סופר-פורמן חגית (2007), מרכזי פיתוח תעסוקת חרדים (מ פ ת ח): מאפיינים סוציו-דמוגרפיים ותעסוקתיים של הפונים והפעילות במרכזים, דו"ח מספר 1, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת.

שינוי בהיקף התעסוקה (עבור מועסקים שעבדו בשתי נקודות הזמן)

- ✓ 28.1% מהמשתתפים שעבדו בראשית התכנית ושעבדו גם כ- 6-9 חודשים לאחר מכן, הרחיבו את היקף משרתם (בניכוי מי שהפחית את היקף משרתו), קבוצה זו מהווה 5.6% מכלל המשתתפים בתכנית.
- ✓ שיעורם של הגברים שהרחיבו את היקף משרתם (בניכוי מי שהפחית את היקף משרתו) היה גבוה משיעורו בקרב הנשים ועמד על 11.1% לעומת 4.7% בהתאמה.

מאזן השינוי התעסוקתי

- ✓ בסה"כ 40.9% מהמשתתפים עברו שינוי חיובי במצבם התעסוקתי, קרי השתלבו בעבודה חדשה או הרחיבו את היקף תעסוקתם (בניכוי אלה שיצאו משוק העבודה או הפחיתו את היקף התעסוקה).
- ✓ שיעורם של הגברים שעברו שינוי חיובי במצבם התעסוקתי היה גבוה במעט משיעור בקרב הנשים ועמד על 42.4% לעומת 40.8%.

חסמים לעבודה

מאפייני האוכלוסיה שלא עבדה במהלך התכנית

- ✓ בהשוואה בין משתתפי התכנית שלא עבדו כלל במהלך תקופת התכנית לבין המשתתפים שעבדו בשלב כלשהו במהלך תקופה זו² נמצא כי בקרב הקבוצה הראשונה היה גיל ממוצע גבוה יותר (32.8 שנים לעומת 27.2 שנים בהתאמה), שיעור גבוה יותר של הורים לילדים (69% לעומת 54% בהתאמה), מספר ילדים ממוצע גבוה יותר (4.3 ילדים לעומת 3.1 ילדים) ושיעור נמוך יותר של בעלי נסיון תעסוקתי מחמש השנים שקדמו להשתתפות בתכנית (60% לעומת 81% בהתאמה).
- ✓ בנוסף נמצא כי בקרב המשתתפים היה מספר שנות הלימוד הממוצע של הנשים שלא עבדו כלל במהלך התכנית נמוך במעט מנתון זה בקרב הנשים שעבדו בשלב כלשהו בתקופה זו (14 שנות לימוד לעומת 14.3 בהתאמה). לעומת זאת מספר שנות הלימוד הממוצע של הגברים שלא עבדו כלל במהלך התכנית היה גבוה מנתון זה בקרב הגברים שעבדו בשלב כלשהו בתקופה זו (20.3 שנות לימוד לעומת 17 שנות לימוד בהתאמה).

קשיים במציאת עבודה

- ✓ קיימים מספר גורמים מרכזיים שהיקשו על חיפוש העבודה והכניסה לעבודה של המשתתפים בתכנית, על פי תפיסתם במועד המעקב (6-9 חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית)³: העדר ניסיון בעבודה (36%), הצעות שכר נמוכות מדי (34%), קושי במציאת מקום עבודה במרחק סביר מהבית (29%) וקושי במציאת מקום עבודה המתאים לצביון החרדי (29%).

² 23% מן המשתתפים לא עבדו כלל במהלך תקופת התכנית, 15% עבדו במהלך התכנית אך לא עבדו במועד המעקב ו- 62% עבדו במועד המעקב.

³ מוצג שיעור המשתתפים שצינו כי הגורמים המפורטים היקשו עליהם בתהליך חיפוש העבודה מתוך כלל המשתתפים בתכנית.

- ✓ בקרב הנשים הקושי הדומיננטי ביותר היה מציאת משרה שתאפשר, מבחינת שעות העבודה, לשלבה עם טיפול בילדים ובמשק הבית, קרי הצע נמוך של עבודות בשעות הבוקר. 37% מכלל הנשים ו- 52% מהאמהות ציינו חסם זה. כמו כן, 31% מהנשים שסירבו להצעות עבודה שהוצעו על ידי צוות התכנית⁴ ציינו כי סירבו בשל שעות עבודה לא מתאימות.
- ✓ חסם נוסף שהעלו בעיקר נשים היה הקושי למצוא משרה במקצוע אותו הן למדו טרם השתתפותן בתכנית (סיבה זו צוינה על ידי 25% מהנשים שסירבו להצעות עבודה שהוצעו על ידי צוות התכנית). קושי זה בא לידי ביטוי בעיקר במקצועות ההוראה, הנהלת חשבונות, מזכירות וגרפיקה, הנלמדים בשכיחות גבוהה בסמינרים לנשים חרדיות.
- ✓ בקרב הגברים בלטו החסמים הקשורים בהעדר ידע והנובעים מלמודים במסלול ההשכלה התורני שאינו מכוון לשוק העבודה: העדר מקצוע (38%), העדר ידע באנגלית (30%), במחשב (24%) ובמתמטיקה (21%), העדר ידע אילו עבודות מתאימות לפרט (35%) וכיצד לחפש עבודה (24%).
- ✓ חסמים נוספים שבלטו בקרב הגברים היו חוסר נכונות של מעסיקים להעסיק עובדים חרדים (36%) והקושי למצוא מקום עבודה שיאפשר, מבחינת שעות העבודה, המשך לימודי קודש (31%).

סיבות לאי עבודה

- ✓ 70% מהאוכלוסיה שלא היתה מועסקת 6-9 חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית⁵ היתה מעוניינת לעבוד אך לא עבדה בעיקר בשל מחסור בהצעות עבודה מתאימות. קבוצה זו היוותה 27% מכלל המשתתפים בתכנית.
- ✓ סיבות מרכזיות נוספות שצינו גברים שלא עבדו בעת המעקב היו: העדפה ללימודי תורה (16%), בעיות בריאות של הפרט או של בני משפחתו (9%) ולימודים כלליים, קרי לימודים שאינם לימודי קודש (9%).
- ✓ סיבות מרכזיות נוספות שצינו נשים שלא עבדו בעת המעקב היו: הריון, לידה או הצורך לטפל בילדים (10%) ולימודים (8%).

מאפייני העבודה לאחר 6-9 חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית

מעמד בעבודה, היקף משרה ושעות עבודה

- ✓ 94% מהעובדים בעת המעקב היו שכירים ו- 6% עצמאים.
- ✓ למעלה ממחציתם של העובדים השכירים (53%) היו מועסקים במשרה חלקית ו- 47% היו מועסקים במשרה מלאה. ממוצע שעות העבודה עמד על 30.5 שעות שבועיות.
- ✓ שיעור הגברים השכירים שהיו מועסקים במשרה מלאה היה גבוה משיעור זה בקרב הנשים השכירות (59% לעומת 45.5% בהתאמה).
- ✓ 67% מהעובדים במשרה חלקית עבדו באופן חלקי שלא מרצון: 55% ציינו כי עבודתם היא במשרה חלקית בלבד ו- 12% ציינו כי לא מצאו עבודה במשרה מלאה.

⁴ שיעור הנשים שסירבו להצעות עבודה עמד על 24% מכלל המשתתפות בתכנית.

⁵ אוכלוסיה זו היוותה 38% מכלל המשתתפים בתכנית.

- ✓ בקרב העובדים במשרה חלקית ציינו כחמישית מהגברים (21%) כי הסיבה לעבודתם במשרה חלקית היתה לימודי קודש. כרבע מהנשים (26%) ציינו כי עבדו במשרה חלקית בשל היותן אמהות לילדים צעירים.
- ✓ מחצית (50%) מהעובדים כעצמאים ציינו כי פנו לעבוד כעצמאים לאחר שלא הצליחו למצוא עבודה כשכירים. בקרב הגברים שעבדו כעצמאים היה שיעור זה גבוה באופן ניכר מאשר בקרב הנשים שעבדו כעצמאיות (75% לעומת 41%).

משלח יד

- ✓ משלח היד השכיח בקרב המועסקים בעת המעקב היה עובדי פקידות. 42% מכלל המועסקים ו- 46% מהנשים עבדו במשלח יד זה. בקרב עובדי הפקידות משלחי היד השכיחים היו של עובדי מזכירות (44%), עובדי חשבונות (19%), פקידי קבלת קהל ומפעילי ציוד משרדי (17%).
- ✓ כשליש מכלל המועסקים (33%) והשיעור הגבוה ביותר בקרב הגברים (38%) היו בעלי מקצועות חופשיים וטכניים. בקרב קבוצה זו עבדו למעלה ממחצית מהמשתתפים (56%) כעובדי הוראה ביסודי ובגנים או כמדריכים חברתיים (56%) וחמישית (20%) עבדו כהנדסאי מחשב או טכנאי מחשב.

ענף כלכלי

- ✓ שלישי (33%) מהמשתתפים שעבדו הועסקו בענף החינוך. מתוכם, שלישי (33%) במוסדות חינוך יסודי וכשלישי (31%) במוסדות חינוך קדם יסודי.
- ✓ שלושה ענפים נוספים בהם נמצא שיעור גבוה באופן יחסי של מועסקים היו נדל"ן ושרותים עסקיים (16%), שירותי בריאות, רווחה וסעד (15%) ומסחר קמעוני (11%).

שכר ותנאי עבודה

- ✓ משכורתם החודשית הממוצעת של המשתתפים שעבדו בעת ראיון המעקב עמדה על 3,299 ₪. 4% בלבד הרוויחו שכר שעלה על 6,000 ₪ בחודש.
- ✓ שכרם הממוצע של הגברים היה גבוה ב- 38% מזה של הנשים ועמד על 4,230 ₪ לעומת 3,060 ₪ בקרב הנשים.
- ✓ השכר החודשי הממוצע של המועסקים בעת ראיון המעקב היה גבוה ב- 20% מהשכר החודשי הממוצע של המועסקים בתחילת ההשתתפות בתכנית (3,299 ₪ לעומת 2,744 ₪ בהתאמה)
- ✓ מרבית העובדים (83%) ציינו כי הם מקבלים החזר הוצאות נסיעה ממקום העבודה או הסעות מאורגנות לעבודה, כרבע מהעובדים (28%) ציינו כי הם מקבלים פנסיה או קופת גמל או ביטוח מנהלים וכחמישית (18.5%) ציינו כי הם מקבלים קרן השתלמות.
- ✓ שיעורן של הנשים שצינו כי הן מקבלות זכויות והטבות שונות במקום העבודה היה גבוה משיעור זה בקרב הגברים.

מידת החרדיות של מקום העבודה

- ✓ מרבית העובדים ציינו כי עבדו במקום עבודה חרדי על פי המדדים הבאים: 68% מהעובדים היו מועסקים על ידי מעסיק חרדי, 72% עבדו במקום עבודה בו כל העובדים או רובם היו חרדים ו- 51.5% עבדו במקום עבודה המשרת לקוחות חרדים. גם בקרב העובדים העצמאים ציינו 67% כי הלקוחות עימם הם עובדים הם חרדים בלבד.
- ✓ בקרב הגברים היה שיעורם של המועסקים במקום עבודה חרדי גבוה משיעור זה בקרב הנשים על-פי שלושת המדדים שצוינו לעיל.
- ✓ בקרב המשתתפים שעבדו במקומות עבודה בהם היוו כחרדים מיעוט⁶ ציינו הרוב הגורף (96.5%) כי לא קיבלו יחס שונה מהממונים עליהם. 3.5% בלבד ציינו כי קיבלו יחס שונה מהממונים בשל חרדיותם. בקרב האחרונים ציינו מחצית כי קיבלו יחס טוב ומתחשב באופן מיוחד (למשל זכו להתחשבות בחגים ובצומות) ומחצית ציינו כי קיבלו יחס פחות טוב משקיבלו העובדים שאינם חרדים (למשל הופלו בשכר).
- ✓ בקרב המשתתפים שעבדו במקומות עבודה בהם היוו כחרדים מיעוט, ציינו כמעט כולם (99%) כי הם אינם מקבלים יחס שונה מעמיתיהם בשל חרדיותם.

שביעות רצון מהעבודה

- ✓ מרבית המועסקים בעת המעקב (66%) הביעו שביעות רצון גבוהה מעבודתם ו-29% נוספים הביעו שביעות רצון בינונית.
- ✓ 80% מהעובדים ציינו כי הם אינם חוששים לאבד את מקום עבודתם בשנה הקרובה, 12% ציינו כי הם חוששים מעט, ו-8% בלבד הביעו חשש גדול או גדול מאוד מאובדן העבודה.

מעברים בין מקומות עבודה

- ✓ במהלך תקופת התכנית עבדו מרבית המועסקים (78%) במקום עבודה אחד, 17% עבדו בשני מקומות עבודה ו-5% עבדו בשלושה מקומות עבודה ויותר.
- ✓ בקרב האוכלוסייה שעבדה במהלך תקופת התכנית והפסיקה עבודתה ציינו 60% כי סיימו את עבודתם בשל פיטורין, סגירת מקום העבודה או בשל כך שהעבודה היתה זמנית. 20% ציינו כי סיימו את העבודה ביוזמתם בשל חוסר שביעות רצון מהעבודה, על פי הפרוט הבא: 42% מתוכם ציינו כי העבודה היתה קשה או לא מכובדת, רבע (25%) ציינו כי השכר היה נמוך מדי ורבע (25%) ציינו שהעבודה לא היתה מעניינת.

⁶ הכוונה למועסקים שצינו כי הם עובדים במקום עבודה בו רוב העובדים האחרים או כל העובדים האחרים אינם חרדים. קבוצה זו היוותה 28% מכלל המועסקים.

שינויים בעקבות היציאה לעבודה**שינויים כלכליים**

✓ 59% מהמשתתפים שהיו מועסקים במועד המעקב ציינו כי מצבם הכלכלי השתפר מאז התחילו השתתפותם בתכנית על פי הפרוט הבא: 10% ציינו כי השיפור הינו משמעותי, 22% ציינו כי השיפור הינו בינוני ו- 27% ציינו כי השיפור מועט. 40% ציינו כי מצבם הכלכלי לא השתנה ו- 1% ציינו כי מצבם הכלכלי הורע.

שינוי המעמד בקהילה

✓ בקרב הגברים המועסקים ציינו 65% כי מעמדם בקהילה לא השתנה בעקבות היציאה לעבודה, 22% ציינו כי מעמדם השתפר ו- 13% ציינו כי מעמדם נחלש.

✓ בקרב הנשים העובדות ציינו 97% כי יציאתן לעבודה לא שינתה את מעמדם בקהילה, 3% ציינו כי היציאה לעבודה שיפרה את מעמדם ואף אישה לא ציינה כי היציאה לעבודה החלישה את מעמדה.

חיפוש ומציאת עבודה

✓ 70% מהמשתתפים בתכנית שלא עבדו במועד המעקב (לאחר 6-9 חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית)⁷ ציינו כי הם עדיין מחפשים עבודה באופן פעיל.

✓ כשליש ממחפשי העבודה (34%) ציינו בראיון המעקב כי הם ממשיכים לחפש עבודה באמצעות תכנית "מפתח".

✓ בקרב המשתתפים שעבדו בשלב כלשהו מאז תחילת השתתפותם בתכנית ציינו 14% כי מצאו את עבודתם האחרונה ישירות באמצעות תכנית "מפתח"⁸. דרכי מציאת העבודה הנוספות היו באמצעות הגורמים הבאים: חברים או קרובים (58%), מודעות דרושים בעיתונות החרדית (8%), פניה ישירה למעסיק מבלי לדעת אם הוא זקוק לעובדים (6%), חברות כח אדם (5%), אינטרנט (2%) ופתיחת עסק עצמאי (3%).

הפעילות במרכזי "מפתח"**היקף השרותים שניתנו במסגרת התכנית**

✓ קרוב ל- 70% מהמראיינים ציינו כי קיבלו ייעוץ מצוות התכנית לגבי חיפוש עבודה, 64% ציינו כי קיבלו סיוע בכתיבת קורות חיים, 56% השתמשו במחשבים המוצבים במרכז לצורך הכנה או משלוח של קורות חיים ו- 29% קיבלו סיוע בשימוש במחשבים.

⁷ קבוצה זו היוותה 38% מכלל המשתתפים

⁸ יש לציין כי נתונים אלו מתייחסים למציאת מקום עבודה נוכחי/אחרון. בפועל משתתפים נוספים (מעבר ל- 14%) מצאו את עבודתם הקודמת באמצעות התכנית.

- ✓ בכמה משרותי התכנית נעשה שימוש מצומצם יותר: 16.5% מהמשתתפים ציינו כי חיפשו משרות או מעסיקים באינטרנט באמצעות המחשבים הממוקמים במרכזים, 7% קיבלו מידע לגבי לימודים ו- 2% בלבד השתתפו בסדנה שניתנה במסגרת התכנית⁹.
- ✓ קרוב ל- 70% מהמשתתפים ציינו שקיבלו לפחות הצעת עבודה אחת מצוות התכנית, אולם קיים הבדל משמעותי בעניין זה בין הנשים לגברים: 73% מהנשים קיבלו לפחות הצעת עבודה אחת לעומת 49% מהגברים.

שביעות רצון המשתתפים מהתכנית לאחר 6-9 חודשים

- ✓ 61% מהמשתתפים בתכנית ציינו, לאחר 6-9 חודשים מתחילת ההשתתפות, כי השירות שקיבלו במרכזי "מפתח" סייע להם בתהליך חיפוש העבודה ו/או בהשתלבות בעבודה, על פי הפרוט הבא: חמישית (20%) ציינו כי השירות סייע להם במידה רבה, כרבע (24%) ציינו שהשירות סייע להם במידה בינונית ו- 17% נוספים ציינו שהשירות סייע במידה מועטה. 39% ציינו כי השירות שקיבלו במרכזי "מפתח" לא סייע להם כלל.
- ✓ 67% מהמשתתפים ציינו בראיון המעקב כי המליצו או ימליצו בוודאות לחברים/בני משפחה לפנות למרכזי תכנית "מפתח", 13% ציינו כי ככל הנראה ימליצו, 5% ציינו כי כנראה לא ימליצו ו- 7% ציינו כי בוודאות לא ימליצו.
- ✓ שיעור הנשים שהביעו שביעות רצון מהתכנית היה גבוה משיעור זה בקרב הגברים: 45.5% מהנשים ציינו כי השירות שקיבלו במרכזי "מפתח" סייע להן במידה רבה או בינונית לעומת 33% מהגברים. כמו כן כמעט 70% מהנשים ציינו כי המליצו או ימליצו בוודאות על התכנית, לעומת 55% מהגברים.

הבדלים בין המרכזים

מאפייני הפונים

- ✓ בקרב הפונים למרכז בירושלים היה שיעור גבוה יותר של בעלי השכלה על תיכונית ומקצועית (77% לעומת 66% בביתר עילית), ממוצע גבוה יותר של שנות לימוד (14.9 לעומת 14.3 בביתר עילית) ושיעור גבוה יותר של בעלי ניסיון מקצועי מחמש השנים האחרונות (77% לעומת 72% בביתר עילית). כמו כן שיעורם של המשתתפים שעבדו בעת הפניה לתכנית היה גבוה יותר בקרב הפונים לירושלים (28% לעומת 20% בביתר עילית).

שינויים תעסוקתיים

- ✓ בקרב המשתתפים שטופלו במרכז בירושלים עמד שיעור המועסקים טרם תחילת התכנית על 27.9%. לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית עלה שיעור זה ל- 62%, קרי חלה עליה של 34 נקודות האחוז בשיעור המועסקים.

⁹ בתקופת הדו"ח התקיימו שתי סדנאות בלבד שעסקו במיומנויות חיפוש עבודה. לאחרונה החלו להתקיים סדנאות אבחון חדשות במרכזי התוכנית.

- ✓ בקרב המשתתפים שטופלו במרכז בביתר עילית עמד שיעור המועסקים טרם תחילת התכנית על 20.4%. לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית עלה שיעור זה ל- 60.5%, קרי חלה עליה של 40 נקודות האחוז בשיעור המועסקים.
- ✓ שיעורם של המטופלים שהרחיבו את היקף משרתם (בניכוי מי שהפחית את היקף משרתו) עמד על 6.9% בקרב המשתתפים שטופלו במרכז בירושלים ועל 0.7% בקרב המשתתפים שטופלו במרכז בביתר עילית.
- ✓ שיעור המשתתפים שעברו שינוי תעסוקתי חיובי, קרי השתלבו בעבודה חדשה או הרחיבו את היקף תעסוקתם (בניכוי אלה שיצאו משוק העבודה או הפחיתו את היקף התעסוקה) היה כמעט זהה בשני מרכזי התכנית (41% במרכז בירושלים לעומת 40.8% במרכז בביתר עילית).

הפעילות במרכזים

- ✓ שיעור הנעזרים בשרותים השונים המוצעים על ידי התכנית היה גבוה יותר בקרב האוכלוסיה שטופלה במרכז בביתר עילית לעומת שיעורו בקרב האוכלוסיה שטופלה בירושלים. ניתן לייחס הבדלים אלו לעובדה שכמות המשתתפים שטופלה במרכז בירושלים היתה גדולה יותר לכל איש צוות לעומת כמות המטופלים במרכז בביתר עילית.
- ✓ שיעור המשתתפים שקיבלו לפחות הצעת עבודה אחת מצוות התכנית היה גדול יותר בקרב המטופלים בירושלים לעומת שיעור זה בקרב המטופלים בביתר עילית (70% לעומת 63% בהתאמה). יש להניח כי הדבר נובע מכך שאפשרויות התעסוקה בביתר עילית מצומצמות יותר מהאפשרויות הקיימות בירושלים.

שביעות רצון מהשירות הניתן במרכזים

- ✓ קיים דמיון בין המרכזים בשיעור המשתתפים שחשו כי השירות שקיבלו במסגרת התכנית סייע להם בחיפוש העבודה או בהשתלבות בעבודה (61% בירושלים לעומת 62% בביתר עילית). כמו כן קיים דמיון בין המרכזים בשיעור המשתתפים שציינו כי המליצו או ככל הנראה ימליצו על התכנית לחבריהם/קרובי משפחתם (80% בירושלים, 79% בביתר עילית).

פרק 1 - רקע ומטרות

1.1 תכנית מ פ ת ח - מטרת התכנית ועיקריה

תכנית "מ פ ת ח – מרכזי פיתוח תעסוקת חרדים", פותחה במסגרת המיזם "תנופה בתעסוקה" (תב"ת), מיסודה של ממשלת ישראל וגיוינט ישראל, במטרה לאפשר נגישות של שירותי הכוונה למציאת תעסוקה לאוכלוסייה חרדית רחבה. הגוף המוביל את תכנית "מפתח" הוא מיזם התעסוקה תב"ת. שותפים נוספים בתכנית הינם משרד התמ"ת-האגף להכשרה מקצועית, משרד הרווחה-השירות הקהילתי, הקרן למפעלים מיוחדים בביטוח הלאומי והרשויות המקומיות בישובים בהם נפתחו מרכזי התכנית, בשלב זה ירושלים, ביתר עילית ואשדוד.

אוכלוסיית היעד של תכנית "מפתח" היא נשים וגברים חרדים שאינם משתתפים בכוח העבודה. בנוסף, מסייעים מרכזי התכנית לכל דורש עבודה חרדי, בתוך כך גם לאוכלוסיה עובדת המעוניינת בחיפוש עבודה נוספת או בשינוי מקום העבודה. הפניה לתכנית היא וולונטרית והשירות ניתן למשתתפים בתכנית, כמו גם למעסיקים הנעזרים בשירותי המרכזים, ללא תשלום.

בשונה מתוכניות הכשרה שמטרתן העיקרית טיוב כישורי המשתתפים, תוכנית "מפתח" מתמקדת בשיפור יעילות חיפוש העבודה של המשתתפים ובתיווך בינם לבין מעסיקים. הפונים לתוכנית מרואיינים על-ידי מקדם/ת תעסוקה ובהתאם לצורך מקבלים סיוע בכתיבת קורות חיים, מידע לגבי מקומות עבודה ומוסדות לימוד. צוותי המרכזים עוסקים ביצירת קשרי מעסיקים, באיתור משרות מתאימות לאוכלוסיית הפונים למרכזים ובתיווך בין דורשי העבודה למעסיקים. במרכזים ישנן מספר עמדות מחשב, המאפשרות חיפוש עבודה באמצעות אתרי אינטרנט שונים, הדפסה ומשלוח של קורות חיים באופן עצמאי. בנוסף, לכן, התקיימו במרכז בירושלים כמה סדנאות הכנה לעבודה ואבחון לקראת עבודה ועתידות להתקיים סדנאות נוספות.

מרכזי תכנית "מפתח" מתופעלים על-ידי העמותה החרדית "מאיר פנים", מאוישים על-ידי צוות עובדים חרדי ותואמים את הצביון החרדי. צביון זה בא לידי ביטוי בכלל הפעילות במרכז, בין השאר בשעות קבלה נפרדות לנשים ולגברים, במתן שירות לנשים על-ידי מקדמות תעסוקה ולגברים על-ידי מקדמי תעסוקה, ברגישות לצרכים הספציפיים של קהל הפונים והתאמת המשרות המוצעות לצרכים אלו.

איתור מחפשי העבודה מתבצע באמצעים שונים ובעיקר באמצעות תקשורת בלתי פורמלית מסוג "חבר מביא חבר" ובאמצעות פרסום בעיתונות חרדית מקומית וארצית¹⁰. איתור המשרות הפנויות נעשה בעיקר באמצעות פניה ישירה למעסיקים, באמצעות תקשורת בלתי פורמלית ובאמצעות פרסום בעיתונות החרדית.

המרכז הראשון של תכנית "מפתח" נפתח בירושלים בסוף נובמבר 2006. מרכז זה כולל צוות של מנהל סניף, מנהלת אדמיניסטרטיבית וארבעה מקדמי תעסוקה (החולקים ביניהם שתי משרות וחצי). המרכז השני של התכנית נפתח בביתר עילית בפברואר 2007 והמרכז השלישי נפתח באשדוד בפברואר 2008. שני המרכזים האחרונים כוללים צוות של מנהל סניף, מנהלת אדמיניסטרטיבית ומקדם/ת תעסוקה. חמישה מרכזים נוספים של התכנית מתוכננים להיפתח בישובים הבאים: מודיעין עילית, בני-ברק, אלעד, חיפה וצפת.

¹⁰ נתונים לגבי מקורות המידע באמצעותם פנו משתתפים לתוכנית מפורטים בדו"ח הקודם: סופר-פורמן חגית (2007), מרכזי פיתוח תעסוקת חרדים (מ פ ת ח): מאפיינים סוציו-דמוגרפיים ותעסוקתיים של הפונים והפעילות במרכזים, דו"ח מספר 1, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת.

1.2 מחקר ההערכה

תכנית "מפתח" מלווה במחקר הערכה, המבוצע על-ידי מנהל מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת. מטרת מחקר ההערכה היא לבחון את אפקטיביות התכנית בהשגת המטרות ברמת הפרט, דהיינו השתלבות בעבודה של אוכלוסיית המשתתפים בתכנית. מטרה נוספת של המחקר היא מתן משוב לצורך שיפור תהליך יישומה של התכנית. לצורך השגת מטרות אלו נאספים נתונים שיסייעו ללמוד על החסמים התעסוקתיים של הפונים, על הטיפול הניתן על-ידי המרכזים ועל המצב התעסוקתי של המשתתפים בשלוש נקודות זמן: בעת הפניה לתכנית, שישה עד תשעה חודשים לאחר הפניה לתכנית וכשנה וחצי לאחר הפניה. לימוד מאפייני אוכלוסיית הפונים יסייע גם להכרת האוכלוסייה לקראת הרחבה אפשרית של התכנית ו/או לצורך פיתוח תוכניות אחרות עבור האוכלוסייה החרדית.

פרוט נרחב של המתודולוגיה בה נעשה שימוש במחקר יוצג בדו"ח המסכם של התכנית. להלן פרוט קצר של מקורות המידע העיקריים עליהם המחקר מתבסס:

1. ראיונות עם האוכלוסייה שטופלה במרכזי התכנית: ראיונות טלפוניים עם אוכלוסייה זו מתקיימים בשלוש נקודות זמן שונות: הראיון הטלפוני הראשון מתבצע סמוך לראיון במרכז "מפתח" ומיועד למפות את המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים של הפונים ואת מצבם התעסוקתי בעת הפניה. הראיון השני מתבצע כחצי שנה לאחר הראיון הראשון והראיון השלישי מתבצע כשנה לאחר הראיון השני. מטרת שני ראיונות אלו לעקוב אחר ההשתלבות של הפונים למרכזי התכנית בעבודה, לבחון התמדה בעבודה, התקדמות בעבודה, שיפור הרווחה הכלכלית וכו'.
2. ראיונות עם קבוצת השוואה: על מנת לבחון האם לתכנית "מפתח" יש השפעה על השתלבות המשתתפים בתעסוקה, יש להשוות את נתוני הפונים לתכנית עם נתוני קבוצת השוואה, קרי אוכלוסייה הדומה במאפייניה למאפייני המשתתפים בתכנית, אך בשונה מהם לא טופלה במרכזי התכנית (מערך מחקר כמו-ניסויי¹¹). במסגרת המחקר גובשו שתי שיטות לאיתור קבוצת השוואה (שיפורטו בדו"ח המסכם). ראיונות טלפוניים עם קבוצת ההשוואה נערכים אף הם בשלוש נקודות זמן ויספקו מידע באשר למידת ההשתלבות של קבוצה זו בשוק העבודה. נתונים אלו יושוו לנתוני ההשתלבות בעבודה של הפונים למרכזי "מפתח", ויאפשרו הסקת מסקנות לגבי מידת האפקטיביות של התכנית. בשלב זה של המחקר לא הסתיים איסוף נתוני ההשתלבות בעבודה של קבוצת ההשוואה, לכן נתונים אלו אינם מוצגים במסגרת הדו"ח הנוכחי ויוצגו במסגרת הדו"ח המסכם.
3. ראיונות עם מעסיקים: מחקר ההערכה כולל על פי התכנון גם סקר טלפוני בקרב מעסיקים שקלטו עובדים שהופנו אליהם על-ידי מרכזי התכנית או שפנו לקבלת שירות ממרכזי מפתח, מתוך מטרה ללמוד על השירות הניתן במרכזים ועל השתלבות העובדים מנקודת המבט של הארגון המעסיק.
4. ראיונות עם צוותי העובדים במרכזי התכנית: ראיונות פנים-אל-פנים מבוצעים עם צוותי המרכזים מדי חצי שנה להפעלת התכנית. הממצאים שעלו בראיונות אלו משולבים בדו"חות ההערכה ובסקירה הנוכחית.

¹¹ למעשה מערך מחקר אידאלי לצרכים אלו הוא מערך מחקר ניסויי בו הפונים לתכנית מחולקים רנדומלית לקבוצת ניסוי (המקבלת טיפול במסגרת התכנית) וקבוצת ביקורת (שאינה מקבלת טיפול במסגרת התכנית) ונערכת השוואה בין שתי הקבוצות. מערך מחקר זה אינו אפשרי לבחינת תכנית "מפתח" בשל הרעיון המנחה את התכנית לפיו השירות ניתן לכל חרדי המעוניין בכך.

1.3 הסקירה הנוכחית

1.3.1 איסוף הנתונים

הנתונים המוצגים בסקירה זו מתבססים על ראיונות טלפוניים שנערכו עם האוכלוסיה שטופלה במרכזי "מפתח". מרבית הנתונים מתבססים על ראיונות טלפוניים שבוצעו עם אוכלוסיה זו כשישה עד תשעה חודשים לאחר ההגעה הראשונית למרכזים¹². חלק מהנתונים מבוסס על הראיונות המוקדמים יותר שבוצעו עם האוכלוסיה סמוך להגעה הראשונית למרכזים (נתונים מתוך ראיונות אלו הוצגו בדו"ח מספר 1¹³).

נוסף לנתוני הראיונות עם הפונים לתכנית, כוללת הסקירה הנוכחית מידע שעלה בראיונות פנים-אל-פנים שבוצעו עם כלל צוות העובדים בשלושת מרכזי התכנית הפעילים. ראיונות עם צוותי המרכזים מבוצעים אחת לחצי שנה. נקודות שעלו בראיונות אלו משולבות במידע המוצג במסגרת הדו"ח.

1.3.2 אוכלוסיית הדו"ח

האוכלוסיה עליה מתבססת סקירה זו כוללת את הפונים שטופלו בשני המרכזים הראשונים של תכנית "מפתח": בירושלים ובביתר עילית, בתקופה שממועד פתיחת המרכז הראשון של התכנית בירושלים, בסוף נובמבר 2006, ועד לאמצע אוקטובר 2007, שה"כ כעשרה וחצי חודשים. נתוני הפונים שטופלו במרכז באשדוד אינם מוצגים בסקירה זו שכן המרכז נפתח בפברואר 2008 ובמועד כתיבת הדו"ח עדיין לא נאספו נתוני מעקב לגבי אוכלוסיית המשתתפים במרכז זה.

כל אדם הפונה טלפונית למרכזי התכנית מוזמן לראיון עם מקדם/ת תעסוקה במרכז אשר במהלכו מוזנים פרטיו האישיים לתוכנת הניהול של התכנית. על-פי נתוני תוכנת הניהול סך כל אוכלוסיית הפונים שרואיינו על-ידי מקדמי תעסוקה במרכזי "מפתח" בתקופה הנ"ל עמד על 1,358 איש. הסקירה הנוכחית מתייחסת לאוכלוסיה מצומצמת יותר המונה 772 איש אשר אודותם נתקבל מידע מלא בשני הראיונות הטלפוניים הראשונים עד סוף אפריל 2008. בלוח 1 ניתן לראות כי מתוך סך כל המשתתפים בתכנית בתקופה זו עמד שיעור המשיבים בראיון הראשון (T0) על 86% ושיעור המשיבים בראיון השני (T1) מתוך המשיבים בראיון הראשון (T0) עמד על 67% בעת כתיבת הדו"ח. כמו כן ניתן לראות כי שיעור המשיבים לראיונות בקרב הנשים היה גבוה באופן ניכר משיעור זה בקרב הגברים: בראיון הראשון השיבו 88% מהנשים לעומת 78% מהגברים, בראיון השני השיבו עד מועד כתיבת הדו"ח 74% מהנשים לעומת 42% מהגברים. משמעות הדבר היא כי בנתוני הדו"ח קיים ייצוג חסר של הגברים. על מנת שעובדה זו לא תטה את הממצאים שיוצגו בדו"ח, ובשל הבדלים משמעותיים בנתוני התעסוקה של שתי קבוצות המגדר, הוצגו מרבית הנתונים בדו"ח זה בנפרד לכל מגדר. הסיבות לנשירה מהסקרים מפורטות בלוח 2.

¹² 80% מן הראיונות שנתוניהם מוצגים בדו"ח זה בוצעו בטווח זמן זה. ממוצע משך הזמן שעבר בין מועד תחילת ההשתתפות בתכנית 'מפתח' לבין הראיון הטלפוני השני (T1) הוא 8.4 חודשים (סטטיית תקן – 1.9).

¹³ סופר-פורמן חגית (2007), מרכזי פיתוח תעסוקת חרדים (מ פ ת ח): מאפיינים סוציו-דמוגרפיים ותעסוקתיים של הפונים והפעילות במרכזים, דו"ח מספר 1, מינהל מחק וכלכלה, משרד התמ"ת.

על מנת לבחון האם הנפל היטה את נתוני הסקר הושוו נתוני המשתתפים שרואיינו במסגרת ראיון המעקב (T1) לנתוני המשתתפים שרואיינו במסגרת הראיון הראשון (T0) ולנתוני המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח. השוואה זו מופיעה בנספח א'. ההשוואה מלמדת כי מאפייני האוכלוסיה המקורית (אוכלוסיית המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח) דומים למאפייני האוכלוסיה שרואיינה בסקר. עם זאת, בשל ההיענות הנמוכה יחסית לשאלונים בקרב הגברים, ניתן למצוא הבדלים בנתונים. אוכלוסיית הגברים שהתראיינה במסגרת הראיון הטלפוני השני (ונתונה מוצגים בדו"ח זה) היא מבוגרת יותר ובעל השכלה נמוכה בהשוואה לאוכלוסיה המקורית, מאפיינים המוכרים כבעלי השפעה שלילית על השתלבות בעבודה. יש להיות מודעים להבדלים אלו בעת הסקת מסקנות מממצאי הדו"ח.

לוח 1: מספר הראיונות התקפים ושיעורם בתחילת ההשתתפות בתכנית ולאחר 6-9 חודשים, סה"כ

ולפי מגדר

נשים	גברים	סה"כ	
1018	333	1351	סה"כ המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח
895	261	1156	מרואיינים שהשיבו בתחילת התכנית (T0)
88%	78%	86%	שיעור המרואיינים שהשיבו בתחילת התכנית (T0)
662	110	772	מרואיינים שהשיבו לאחר 6-9 חודשים (T1)
74%	42%	67%	שיעור המרואיינים שהשיבו לאחר 6-9 חודשים (T1) מתוך אלה שהשיבו בתחילת התכנית (T0) ¹

(1) בפועל שיעור המשיבים בראיונות T1 הוא גבוה מכפי שבא לידי ביטוי בנתונים המוצגים לעיל. השיעור המצוין כאן מתייחס לראיונות שנתונים היו זמינים בעת כתיבת הדו"ח.

לוח 2: הסיבות לנשירה מהסקר, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
7.0	19.0	9.0	ראיון טלפוני ראשון (T0)
5.0	3.0	5.0	סירב להתראיין לא ניתן היה לראיין (טלפון שגוי, קשיי שפה וכו')
9.0	17.0	11.0	ראיון טלפוני שני (T1)
13.0	21.0	15.0	סירב להתראיין לא ניתן היה לראיין
4.0	20.0	7.0	נדחו למועד מאוחר יותר ¹

(1) ולכן נתונים לא היו זמינים בעת כתיבת הדו"ח הנוכחי.

1.3.3 הכלים לאיסוף הנתונים

הנתונים לדו"חות ההערכה נאספו באמצעות שאלונים ייעודים, מובנים וסגורים ברובם שנבנו במיוחד למטרת הסקר. השאלון הראשון, המועבר למשתתפים סמוך להגעתם הראשונית לתכנית, כולל שאלות לפי התחומים הבאים: הפעילות במרכז "מפתח", חיפוש עבודה, תעסוקה נוכחית, היסטוריה תעסוקתית, חסמים ומשאבים לעבודה, ציפיות לשינויים באורח החיים ובמצב הכלכלי בעקבות העבודה, השכלה, עיסוק בן/בת הזוג, רמת חיים ומקורות הכנסה. השאלון השני, המועבר למשתתפים שישה עד תשעה חודשים לאחר הגעתם הראשונית לתכנית, כולל שאלות בתחומים הבאים: הפעילות במרכזי "מפתח", עבודה מאז תחילת ההשתתפות בתכנית, תעסוקה נוכחית, חיפוש עבודה, שינויים בעקבות היציאה לעבודה ושביעות רצון מהתכנית.

בסקירה שבהמשך 8 חלקים עיקריים, הכוללים את הנושאים הבאים: מאפייני הרקע של המשתתפים בתוכנית שנכללו במסגרת הדו"ח הנוכחי (פרק 2), שינויים תעסוקתיים שחלו בקרב המשתתפים (פרק 3), מדדים לחסמים בכניסה לעבודה של המשתתפים בתכנית (פרק 4), מאפייני העבודה של האוכלוסיה שעבדה במהלך תקופת התכנית (פרק 5), שינויים שחלו בחיי המשתתפים בעקבות היציאה לעבודה (פרק 6), חיפוש ומציאת עבודה (פרק 7), נתונים באשר לפעילות במרכזי "מפתח" ושביעות הרצון של המשתתפים מהשרות שניתן להם במסגרת התוכנית (פרק 8). פרק 9 מסכם את הדברים. התפלגויות התשובות מוצגות בהתאם לנושאים השונים, על פי מספר חיתוכים:

1. כל הממצאים מוצגים תוך חלוקה לקבוצות המגדר, זאת עקב העובדה שקבוצת הנשים וקבוצת הגברים מתאפיינות בנתוני תעסוקה שונים מאוד. בנוסף, בנתוני הדו"ח קיים ייצוג חסר של נתוני הגברים. הצגת נתוני כל אחת מקבוצות המגדר מונעת את הטיית הנתונים בשל עובדה זו. כאמור, מתוך אוכלוסיית הסקר המונה 772 איש היו הנשים 86% והגברים 14% (662 נשים ו- 110 גברים).
2. חלק גדול מהממצאים מוצגים תוך חלוקה על פי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית. אוכלוסיית הסקר חולקה לשלוש קבוצות כלהלן: הקבוצה הראשונה מנתה משתתפים אשר עבדו בעת ראיון המעקב (הכוונה לראיון הטלפוני השני שהתקיים לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית), הקבוצה השנייה מנתה משתתפים אשר עבדו בשלב כלשהו בתקופת התכנית, אך לא עבדו בעת ראיון המעקב ואילו הקבוצה השלישית כללה משתתפים אשר לא עבדו כלל בתקופת התכנית. מתוך אוכלוסיית הסקר היוותה האוכלוסיה שעבדה בעת ראיון המעקב 62%, האוכלוסיה שעבדה במהלך התכנית והפסיקה עבודתה היוותה 15% והאוכלוסיה שלא עבדה כלל במהלך תקופת התכנית היוותה 23% (סה"כ 477 איש, 115 איש ו- 180 איש בכל אחת מהקבוצות בהתאמה).
3. מספר ממצאים מוצגים תוך חלוקה על פי מרכז "מפתח" בו טופלה אוכלוסיית הסקר. מתוך אוכלוסיית הדו"ח 81% טופלו במרכז בירושלים ו- 19% טופלו במרכז בביתר עילית (625 איש ו- 147 איש בהתאמה).

פרק 2 - מאפייני הרקע של המשתתפים בתכנית

בפרק זה מוצגים מאפיינים סוציו דמוגרפיים, השכלתיים ותעסוקתיים של המשתתפים בתכנית שנכללו באוכלוסיית הדו"ח הנוכחי. המאפיינים מוצגים בהתייחס לכלל המשתתפים ובחלוקה לפי מגדר, לפי מצבם התעסוקתי בתקופת התכנית ולפי המרכז בו טופלו.

2.1 מאפייני הרקע של כלל המשתתפים

לוח 3 מציג את מאפייני הרקע של המשתתפים בתכנית, סך הכל ובחלוקה לפי מגדר. ראשית יסקרו הנתונים המתייחסים לכלל המשתתפים בתכנית.

גילם הממוצע של המשתתפים בתכנית היה צעיר באופן יחסי ועמד על 28.5 שנים. גילם של מרבית המשתתפים (69%) היה נמוך מ- 30 שנים וגילם של כ-5% בלבד היה 50 שנים ומעלה.

מרבית (70%) המשתתפים היו נשואים, ו-58% היו הורים לילדים. מספר הילדים הממוצע בקרב ההורים לילדים עמד על 3.4. למרבית ההורים (61%) היו בין ילד אחד לבין שלושה ילדים, ל-18% היו שישה ילדים ומעלה. 80% היו הורים לפחות לילד אחד שגילו צעיר מ-6 שנים.

בקרב המשתתפים בתכנית היה ייצוג לכל הזרמים החרדיים המרכזיים: כשליש (33%) השתייכו לזרם החרדי ספרדי, כשליש נוסף (32%) השתייכו לזרם הליטאי וחמישית (20%) לזרם החסידי. בנוסף היו 2.5% דתיים לאומיים ו-2% חרדים לאומיים (חרד"ל). בקרב האוכלוסיה שהשתייכה לזרם החסידי היה ייצוג של מגוון חצרות חסידיות, המרכזיות ביניהן היו: חסידות חב"ד (17%), חסידות ויז'ניץ (10%), חסידות ברסלב (9%), חסידות בעלז (8%), חסידות גור (5%) וחסידות צאנז (4%). 16% מכלל המשתתפים בתכנית ציינו כי הינם בעלי תשובה.

השכלתם של המשתתפים נמדדה באמצעות שני משתנים: התעודה או התואר האקדמי הגבוהים ביותר של הפרט ומספר שנות הלימוד. המשתנה הראשון מתייחס להשכלה הכללית, קרי להשכלה שאינה תורנית ומכוונת לשוק העבודה. משתנה שנות הלימוד מתייחס לסך כל שנות הלימוד של הפרט הכוללות לימודים כלליים כמו גם לימודים תורניים. בהתייחס לשני המשתנים ניתן לראות כי שיעור ניכר מהמשתתפים היו בעלי השכלה גבוהה. שלושה רבעים (75%) מהמשתתפים בתכנית היו בעלי השכלה על תיכונית או מקצועית: 63% בוגרי סמינרים או הכשרות מקצועיות ו-12% נוספים בעלי תארים אקדמיים. כמו כן, 83% מהמשתתפים היו בעלי 13 שנות לימוד ומעלה. מאידך, כ-10% מהמשתתפים היו חסרי כל תעודה המעידה על השכלה כללית. ממוצע שנות הלימוד עמד על 14.7 שנים.

עם תחילת ההשתתפות בתכנית היו למעלה משלושה רבעים (76%) בעלי ניסיון תעסוקתי כלשהו בחמש השנים האחרונות ו-13% ללא כל ניסיון תעסוקתי. כרבע מהמשתתפים (26.5%) עבדו בזמן שהתחילו את השתתפותם בתכנית "מפתח".

המשתתפים הנשואים נשאלו מהו העיסוק העיקרי של בן/בת זוגם. 32% בלבד ציינו כי בן הזוג עובד, 58% מהמשתתפים ציינו כי בן הזוג רק לומד.

2.2 מאפייני הרקע של המשתתפים בחלוקה על פי קבוצות המגדר

ההשוואה בין נתוני הרקע של הנשים ונתוני הרקע של הגברים (לוח 3) מאפשרת להבחין במספר הבדלים משמעותיים בין הקבוצות במאפיינים המוכרים כבעלי השפעה על ההשתלבות בשוק העבודה. ראשית, הגברים שהשתתפו בתכנית היו מבוגרים בכ- 8 שנים בממוצע מהנשים שהשתתפו בתכנית: גילם הממוצע של הגברים עמד על 35.1 שנים וגילן הממוצע של הנשים עמד על 27.4 שנים. שנית, שיעור הגברים הנשואים היה גבוה משיעור הנשים הנשואות ועמד על 82% לעומת 67% בהתאמה. למעלה משלושה רבעים (79%) מהגברים היו הורים לילדים לעומת מעט יותר ממחצית (55%) מהנשים. מספר הילדים הממוצע בקרב הגברים היה אף הוא גבוה ממספרם הממוצע בקרב הנשים (3.9 לעומת 3.3 בהתאמה). נתונים אלו מתיישבים עם נתוני הגיל הממוצע הגבוה יותר בקרב הגברים. שיעור ההורים לילד עד גיל 6 היה דומה בשתי קבוצות המגדר.

באשר להשתייכות לזרם חרדי קיימים הבדלים משמעותיים בין קבוצות המגדר: בקרב הנשים כשליש (35%) היו חרדיות ספרדיות לעומת כרבע בלבד מהגברים (24%) וכשליש מהנשים (35%) השתייכו לזרם הליטאי לעומת 15% בלבד מהגברים. לעומת זאת כשליש (31%) מהגברים השתייכו לזרם החסידי אך רק כחמישית (19%) מהנשים השתייכו לזרם זה. הבדלים אלו בין הגברים והנשים המשתתפים בתכנית מחזקים מידע איכותני לפיו הגברים החסידים נוטים לצאת לשוק העבודה במידה ניכרת יותר מהגברים הליטאים, כיוון שהאחרונים נוטים להאריך יותר את לימודיהם בשיבה¹⁴. כפי הנראה דפוסי יציאתן לעבודה של הנשים החרדיות מושפעים מדפוסי היציאה לעבודה של הגברים: הנשים המשתייכות לזרם הליטאי נוטות לפנות לתכנית לצורך חיפוש עבודה בשיעור גדול באופן ניכר מהגברים המשתייכים לזרם זה. יש להניח כי הדבר נובע מהצורך הגדול יותר בפרנסה בשל התמסרות הבעל ללימודים. לעומת זאת הנשים המשתייכות לזרם החסידי נוטות לפנות לתכנית בשיעור נמוך יותר מאשר הגברים המשתייכים לזרם זה, כנראה בשל שיעור גבוה יותר של גברים חסידים היוצאים לעבוד. נתוני המשתתפים בתכנית מרמזים כי בהיבטים אלו החרדים הספרדים דומים בהתנהגותם התעסוקתית לליטאים, קרי, שיעור הנשים הפונות לתכנית גדול משיעור זה בקרב הגברים. בקרב הגברים היו 9% דתיים לאומיים ו-4% חרדים לאומיים, בקרב הנשים השתייכו כ-2% בלבד לכל אחת מקבוצות אלו. שיעור בעלי התשובה היה גבוה יותר בקרב הגברים ועמד על 19% לעומת 16% בקרב הנשים. הבדל בולט במיוחד בין קבוצות המגדר מתייחס להשכלה. למעלה מ-80% מהנשים היו בעלות השכלה על תיכונית או מקצועית, לעומת שיעור של 37% בלבד בקרב הגברים. כמו כן, בקרב הנשים ציינו 3% בלבד כי הן חסרות כל תעודה המעידה על השכלה כללית לעומת קרוב למחצית (46%) מהגברים. כאשר בוחנים את מספר שנות הלימוד, הכוללות גם לימודים תורניים, מתחדדת התמונה באשר להבדלי ההשכלה בין הקבוצות: מספר שנות הלימוד הממוצע בקרב הגברים היה גבוה מזה של הנשים ועמד על 18 שנים לעומת 14.2 שנים בהתאמה. למעשה חלק גדול מהגברים הינם בעלי שנות לימודים תורניות רבות, אך חסרי השכלה המכוונת לשוק העבודה. 47% מהגברים למדו למעלה מ-17 שנים, אולם למעלה ממחציתה של קבוצה זו חסר כל תעודה המעידה על השכלה כללית, שכן מדובר בלימודים תורניים בלבד. לעומת זאת מרבית הנשים (77%) מרוכזות בטווח של 13-16 שנות לימוד בשל העובדה שרובן בוגרות סמינרים. אם כן למרות ממוצע שנות הלימוד הגבוה

¹⁴ ראו למשל: כהן בצלאל (2005), מצוקה ותעסוקה בחברה החרדית – מבט מבנים, מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות: ירושלים.

יותר בקרב הגברים, מבחינת השכלה כללית המכוונת לשוק העבודה השכלתן של הנשים המשתתפות בתכנית היא בממוצע גבוהה יותר.

באשר לניסיון תעסוקתי, שיעור הגברים בעלי ניסיון מחמש השנים האחרונות היה מעט נמוך יותר מזה של הנשים (75% לעומת 76% בהתאמה). כמו כן, שיעור הגברים שלא עבדו מעולם היה גבוה מזה של הנשים (14% לעומת 13%), זאת למרות גילם הממוצע הגבוה באופן משמעותי מזה של הנשים. מאידך שיעור הגברים שעבדו בעת הפניה לתכנית היה גבוה מזה של הנשים (30% לעומת 26%).

באשר לתעסוקת בן/בת הזוג, שיעור הגברים שצינו כי בת זוגם עובדת היה גבוה באופן ניכר משיעור הנשים שצינו כי בן זוגן עובד (53% לעומת 28% בהתאמה). גם שיעור מחפשי העבודה היה גבוה יותר בקרב בנות הזוג משיעור זה בקרב בני הזוג (4% לעומת 1%). 70% מהנשים ציינו כי בעליהן לומדים ואינם עובדים. בקרב האחרונות ציינו כמעט כולן (99.4%) כי בעליהן לומדים בכולל.

לסיכומו של חלק זה ניתן לומר כי קיימים הבדלים משמעותיים בין הנשים לגברים במספר משתנים המוכרים כבעלי השפעה על ההשתלבות בשוק העבודה: הנשים שפנו לתכנית "מפתח" צעירות יותר מהגברים ורובן בעלות השכלה על תיכונית או מקצועית, בעוד שיעור גבוה מהגברים חסרי כל השכלה המכוונת לשוק העבודה. כמו כן שיעור הגברים בעלי ניסיון תעסוקתי שפנו למרכזים נמוך משיעור הנשים בעלות ניסיון תעסוקתי שפנו, למרות גילם הממוצע הגבוה יותר. בנוסף, בעליהן של מרבית הנשים הנשואות לא עבדו בעוד נשותיהן של למעלה ממחצית הגברים הנשואים עבדו.

2.3 מאפייני הרקע של המשתתפים בחלוקה על פי מצבם תעסוקתי בתקופת התכנית

לוח 4 מציג את מאפייני הרקע של המשתתפים בחלוקה לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית. כאמור, אוכלוסיית הסקר חולקה לשלוש קבוצות כלהלן: הקבוצה הראשונה מנתה משתתפים אשר עבדו בעת המעקב (לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית), הקבוצה השנייה מנתה משתתפים אשר עבדו בשלב כלשהו בתקופת התכנית אך לא עבדו בעת המעקב ואילו הקבוצה השלישית כללה משתתפים אשר לא עבדו כלל בתקופת התכנית.

המשתתפים שלא עבדו כלל במהלך תקופת התכנית היו מבוגרים בממוצע ב- 6 שנים מהמשתתפים שעבדו וב- 4.5 שנים מהמשתתפים שהפסיקו עבודתם (ממוצע גיל של 32.8 שנים לעומת 28.3 שנים ו- 26.9 שנים בהתאמה).

שיעורם של ההורים בקרב הקבוצה שלא עבדה כלל במהלך תקופת התכנית היה הגבוה ביותר ועמד על 69%, לעומת שיעור של 59% בקרב הקבוצה שהפסיקה עבודתה ושל 53% בקרב הקבוצה שעבדה במועד המעקב. בנוסף, מספר הילדים הממוצע הגבוה ביותר היה בקרב האוכלוסייה שלא עבדה כלל בתקופת התכנית (4.3 לעומת 3.1 בשתי הקבוצות האחרות). נתונים אלו מתיישבים עם נתוני הגיל הממוצע הגבוה יותר בקבוצה זו. בקבוצה זו נמצא גם השיעור הנמוך ביותר של הורים לילדים עד גיל 6 (72% לעומת 82% בקרב שתי הקבוצות הנוספות).

לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין שלושת הקבוצות מבחינת ההשתייכות לזרם חרדי, אך נמצאו הבדלים באשר לשיעור בעלי התשובה: שיעור זה היה הגבוה ביותר בקבוצה שלא עבדה כלל בתקופת התכנית (27%),

נמוך יותר בקרב הקבוצה שהפסיקה השתתפותה בתכנית (18%) והנמוך ביותר בקרב הקבוצה שעבדה במועד המעקב (11%).

באשר להשכלה ניתן לראות כי כצפוי הקבוצה שעבדה במועד המעקב היתה בעלת השיעור הגבוה ביותר של בעלי השכלה על תיכונית או מקצועית (77%) והשיעור הגבוה ביותר של בעלי 13 שנות לימוד ומעלה (85%). עם זאת בקרב הקבוצה שלא עבדה כלל במהלך תקופת התכנית היה ממוצע שנות הלימוד הגבוה ביותר מבין שלוש הקבוצות (15.1 שנים לעומת 14.7 ו-14.4 בשתי הקבוצות האחרות). הנתון האחרון מתבהר כאשר מפרידים בין ממוצע שנות הלימוד של הנשים ושל הגברים בכל אחת משלושת הקבוצות: ממוצע שנות הלימוד של הנשים היה דומה מאוד בשלוש קבוצות אלו עם יתרון קל לקבוצה שעבדה במועד המעקב (14.4 שנות לימוד לעומת 14 בשתי הקבוצות הנוספות). לעומת זאת בקרב הגברים מספר שנות הלימוד הממוצע היה הגבוה ביותר בקבוצה שלא עבדה כלל (20), נמוך יותר בקבוצה שהפסיקה עבודתה (18) והנמוך ביותר בקבוצה שעבדה במועד המעקב (17). כפי שצוין לעיל, בקרב הגברים החרדים תוספת שנות לימוד תורניות קשורה במקרים רבים בהשכלה כללית נמוכה יותר ובהשתלבות מצומצמת יותר בשוק העבודה.

כפי שניתן היה לצפות, בקבוצה שלא עבדה כלל בתקופת התכנית היה השיעור הנמוך ביותר של בעלי ניסיון מקצועי בחמש השנים האחרונות (60%). השיעור הגבוה ביותר של בעלי ניסיון מחמש השנים האחרונות נמצא דווקא בקרב האוכלוסייה שהפסיקה עבודתה (87% לעומת 80% בקרב האוכלוסייה שעבדה במועד המעקב) וכן השיעור הגבוה ביותר של מועסקים עם תחילת ההשתתפות בתכנית (44% לעומת 22% בקרב האוכלוסייה שעבדה במועד המעקב).

בהתייחס לעבודת בן/בת הזוג, בקרב הקבוצה שעבדה במועד המעקב היה שיעורם של המשתתפים שבן/בת זוגם עבדה/ה נמוך יותר משיעור זה בקרב שתי הקבוצות הנוספות (31% לעומת 38% בקרב הקבוצה שהפסיקה עבודתה ו-35% בקרב הקבוצה שלא עבדה כלל).

לסיכומו של חלק זה ניתן לומר כי השוואת הקבוצה שעבדה במועד המעקב לשתי הקבוצות שלא עבדו במועד זה מלמדת כי הקבוצה הראשונה התאפיינה בגיל ממוצע נמוך, בשיעור נמוך של הורים לילדים ובשיעור בעלי השכלה על תיכונית או מקצועית גבוה יחסית לשתי הקבוצות הנוספות. ממוצע שנות הלימוד של הנשים בקבוצה זו היה גבוה אך ממוצע שנות הלימוד של הגברים היה נמוך יחסית לנתונים אלו בשתי הקבוצות שלא עבדו במועד המעקב.

הקבוצה שעבדה בשלב כלשהו בתקופת התכנית אך הפסיקה עבודתה התאפיינה בשיעור הגבוה ביותר של בעלי ניסיון תעסוקתי מחמש השנים שקדמו לתחילת ההשתתפות בתכנית וכן בשיעור הגבוה ביותר של משתתפים שעבדו עם תחילת התכנית, מבין שלושת הקבוצות. לעומת זאת שיעור בעלי ההשכלה הגבוהה בקרב קבוצה זו היה הנמוך מבין שלושת הקבוצות.

הקבוצה שלא עבדה כלל במהלך תקופת התכנית התאפיינה בגיל ממוצע גבוה, בשיעור בעלי ניסיון תעסוקתי נמוך, בשיעור גבוה של הורים לילדים ובמספר ילדים ממוצע גבוה יחסית לשתי הקבוצות שעבדו בשלב כלשהו במהלך התכנית. ממוצע שנות הלימוד של הנשים בקבוצה זו היה נמוך אך ממוצע שנות הלימוד של הגברים היה גבוה יחסית לשתי הקבוצות הנוספות.

2.4 מאפייני הרקע של המשתתפים בחלוקה על פי המרכז בו טופלו

לוח 5 מציג את נתוני הרקע של המשתתפים, בחלוקה לפי מרכז "מפתח" בו טופלו.

כפי שניתן לראות הגיל הממוצע בקרב האוכלוסיות שטופלו בשני המרכזים היה זהה. שיעור ההורים לילדים בקרב האוכלוסיה שטופלה בביתר עילית היה גבוה באופן ניכר משיעור זה באוכלוסיה שטופלה בירושלים ועמד על 72% לעומת 54.5% בהתאמה, זאת למרות הגיל הממוצע הזהה בשתי האוכלוסיות. גם שיעור ההורים לילדים עד גיל 6 בקרב האוכלוסיה שטופלה בביתר עילית היה גבוה יותר ועמד על 88% לעומת 77% בהתאמה. באשר להשתייכות לזרם חרדי, בקרב האוכלוסיה שפנתה למרכז בביתר עילית היה שיעור החרדים הספרדים גבוה יותר (41% לעומת 32% בירושלים) ושיעור החסידים גבוה יותר (32% לעומת 18% בירושלים). לעומת זאת בקרב הפונים לירושלים היה שיעור הליטאים גבוה יותר (36% לעומת 17% בביתר עילית), וכן שיעור הדתיים לאומיים והחרדים לאומיים היה גבוה יותר (5% לעומת 3% בביתר עילית). את ההבדלים הללו ניתן לייחס להרכב האוכלוסיה השונה בכל אחד מהישובים: בביתר עילית קיים ריכוז גבוה של חרדים המשתייכים לחצרות חסידיות שונות ושל חרדים ספרדים בעוד האוכלוסיה בירושלים היא הטרוגנית יותר. שיעור בעלי התשובה היה דומה בקרב הפונים לשני המרכזים.

ניתן לראות כי אוכלוסיית הפונים למרכז בירושלים היתה משכילה יותר: שיעור בעלי ההשכלה העל תיכונית או המקצועית היה גבוה יותר בקרב הפונים למרכז בירושלים ועמד על 77% לעומת 66% בקרב הפונים למרכז בביתר עילית. כמו כן שיעורם של חסרי תעודה המעידה על השכלה כללית היה נמוך יותר בקרב הפונים לירושלים ועמד על 8% לעומת 15% בקרב הפונים לירושלים. ההבדלים בין הקבוצות קיימים גם בהתייחס לממוצע שנות הלימוד הכוללות גם השכלה תורנית – ממוצע שנות הלימוד בקרב הפונים לירושלים היה 14.9 שנים לעומת ממוצע של 14.3 שנים בקרב הפונים לביתר עילית.

ניסיונם התעסוקתי של הפונים למרכז בירושלים היה אף הוא רב מניסיונם של הפונים לביתר עילית: בעוד 77% מהפונים לירושלים היו בעלי ניסיון תעסוקתי כלשהו מחמש השנים האחרונות ורק 12% חסרי כל ניסיון תעסוקתי, בקרב הפונים למרכז בביתר עילית היה שיעור בעלי הניסיון מחמש השנים האחרונות 72% ושיעור חסרי כל ניסיון 17%. כמו כן שיעורם של המשתתפים שעבדו בעת הפניה לתכנית היה גבוה יותר בקרב הפונים לירושלים ועמד על 28% לעומת 20% בקרב הפונים לביתר עילית.

שיעורם של המשתתפים שבן/בת זוגם עבד היה גבוה מעט יותר בקרב הפונים לביתר עילית (34.5% לעומת 32% בקרב הפונים לירושלים).

לסיכום חלק זה ניתן לומר כי לפונים למרכז בירושלים היה באופן כללי יתרון על פני הפונים למרכז בביתר עילית בכמה מאפיינים הקשורים להשתלבות בשוק העבודה: שיעור גבוה יותר של בעלי השכלה גבוהה, ממוצע גבוה יותר של שנות לימוד, שיעור גבוה יותר של בעלי ניסיון מקצועי ושיעור נמוך יותר של הורים לילדים בכלל ולילדים צעירים בפרט, לעומת נתונים אלו בקרב הפונים למרכז בביתר עילית.

לוח 3: מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ האוכלוסיה	N
662	110	772	
גיל	100%	100%	100%
73.9	34.9	68.4	29-17
12.7	36.7	16.1	39-30
10.0	16.5	10.9	49-40
2.6	11.0	3.8	59-50
0.8	0.9	0.8	+60
27.4	35.1	28.5	גיל ממוצע
(9.3)	(10.5)	(9.8)	(סטיית תקן)
מצב משפחתי	100%	100%	100%
51.7	77.3	55.3	נשוי+ילדים
30.2	15.5	28.0	ללא בן זוג וללא ילדים ⁽¹⁾
15.6	5.4	14.2	נשוי ללא ילדים
2.6	1.8	2.5	גרוש/אלמן + ילדים
מספר ילדים ⁽²⁾	100%	100%	100%
63.5	48.8	60.6	3-1
18.4	32.2	21.1	5-4
18.1	19.0	18.3	+6
3.3	3.9	3.4	מס' ילדים ממוצע
(2.5)	(2.3)	(2.5)	(סטיית תקן)
79.4	80.0	79.5	הורה לילד עד גיל 6 ⁽²⁾
זרם חרדי	100%	100%	100%
34.9	23.8	33.4	חרדי ספרדי
35.1	15.2	32.3	ליטאי
18.6	31.4	20.4	חסיד ⁽³⁾
7.9	17.2	9.3	חרדי לא מזוהה
1.6	8.6	2.5	דתי לאומי
1.9	3.8	2.1	חרדי לאומי (חרד"ל)
15.6	19.1	16.1	בעל תשובה ⁽⁴⁾

(1) כולל רווק, מאורס וגרוש/אלמן ללא ילדים (2) מחושב מתוך הפונים שהינם הורים לילדים (3) בקרב האוכלוסיה שהשתייכה לזרם החסידי היה ייצוג של מגוון חצרות חסידיות, המרכזיות ביניהן היו: חסידות חב"ד (17%), חסידות ויז'ניץ (10%), חסידות ברסלב (9%), חסידות בעלז (8%), חסידות גור (5%) וחסידות צאנז (4%). (4) אחוז מתוך סה"כ האוכלוסיה

המשך לוח 3: מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ האוכלוסיה	
100%	100%	100%	השכלה כללית⁽⁵⁾ – תעודה אחרונה
3.2	45.9	9.3	ללא כל תעודה
0	3.7	0.5	תעודת גמר ביי"ס יסודי
5.2	2.8	4.9	תעודת גמר ביי"ס תיכון (ללא בגרות)
2.0	0.9	1.8	תעודת בגרות חלקית
8.3	10.1	8.5	תעודת בגרות מלאה
70.7	17.4	63.1	סמינר/הכשרת מורים או הכשרה מקצועית
10.6	19.2	11.8	תואר אקדמי
100%	100%	100%	שנות לימוד
1.2	6.5	2.0	11-0
15.0	17.8	15.3	12
77.0	27.1	70.1	16-13
6.3	28.0	9.3	17-20
0.5	20.6	3.3	21 ומעלה
14.2	18.0	14.7	ממוצע שנות לימוד
(1.7)	(7.0)	(3.3)	(סטיית תקן)
100%	100%	100%	ניסיון תעסוקתי
12.6	14.3	12.9	אין כלל ניסיון מגיל 18
11.0	11.2	11.0	יש ניסיון אולם לא מ-5 שנים אחרונות
76.4	74.5	76.1	יש ניסיון כלשהו בחמש שנים אחרונות
100%	100%	100%	עבודה בעת הפניה לתכנית
25.9	29.6	26.5	עבד
74.1	70.4	73.5	לא עבד
100%	100%	100%	עיסוק עיקרי של בן/בת הזוג⁽⁶⁾
70.0	0	58.1	לומד
			מתוכם:
(99.4)			בכולל
13.9	52.2	20.4	עובד
14.5	1.1	12.3	לומד ועובד
0.6	42.2	7.7	לא לומד ולא עובד
0.9	4.4	1.5	מחפש עבודה

(5) בהשכלה כללית הכוונה להשכלה שאינה תורנית ומכוונת לשוק העבודה הכללי
 (6) מתוך המשתתפים שהיו נשואים

לוח 4: מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

מאפייני רקע	סה"כ האוכלוסיה	עובדים במועד המעקב	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	לא עבדו כלל בתקופת התכנית
סה"כ N אוכלוסיה	772	477	115	180
מגדר	100%	100%	100%	100%
גברים	14.2	14.0	10.5	17.2
נשים	85.8	86.0	89.5	82.8
גיל	100%	100%	100%	100%
29-17	68.4	73.3	70.2	53.9
39-30	16.1	15.5	16.7	17.2
49-40	10.9	9.0	9.6	16.7
59-50	3.8	1.5	2.6	11.1
+60	0.8	0.6	0.9	1.1
גיל ממוצע (סטטיית תקן)	28.5 (9.8)	26.9 (8.5)	28.3 (9.2)	32.8 (12.0)
גיל ממוצע גברים	35.1	33.1	33.5	40.1
גיל ממוצע נשים	27.4	25.9	27.7	31.3
מצב משפחתי	100%	100%	100%	100%
נשוי+ילדים	55.3	51.2	58.4	64.2
ללא בן זוג וללא ילדים ⁽¹⁾	28.0	30.2	24.8	24.6
נשוי ללא ילדים	14.2	16.7	15.9	6.1
גרוש/אלמן+ילדים	2.5	1.9	0.9	5.0
מספר ילדים⁽²⁾	100%	100%	100%	100%
3-1	60.6	66.8	69.1	43.0
5-4	21.1	17.4	16.2	31.4
+6	18.3	15.8	14.7	25.6
מס' ילדים ממוצע (סטטיית תקן)	3.4 (2.5)	3.1 (2.2)	3.1 (2.3)	4.3 (2.9)
הורה לילד עד גיל 6⁽²⁾	79.5	82.4	81.8	72.1
זרם חרדי	100%	100%	100%	100%
חרדי ספרדי	33.4	33.3	34.2	33.1
ליטאי	32.3	32.5	32.4	32.6
חסיד	20.4	19.8	20.7	21.5
חרדי לא מזוהה	9.3	9.6	10.0	7.6
דתי לאומי	2.5	2.4	0.9	3.5
חרדי לאומי (חרד"ל)	2.1	2.4	1.8	1.7
בעל תשובה⁽³⁾	16.1	11.3	18.4	27.2

(1) כולל רווק, מאורס וגרוש/אלמן ללא ילדים

(2) מחושב מתוך הפונים שהינם הורים לילדים

(3) אחוז מתוך סה"כ האוכלוסיה

המשך לוח 4: מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

מאפייני רקע	סה"כ האוכלוסיה	עובדים במועד המעקב	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	לא עבדו כלל בתקופת התכנית
השכלה כללית⁽⁴⁾ – תעודה	100%	100%	100%	100%
אחרונה				
ללא כל תעודה	9.3	9.0	11.6	8.7
תעודת גמר בי"ס יסודי	0.5	0.6	0	0.5
תעודת גמר בי"ס תיכון (ללא בגרות)	4.9	5.1	3.6	5.2
תעודת בגרות חלקית	1.8	1.9	1.9	1.7
תעודת בגרות מלאה	8.5	6.1	17.5	9.2
סמינר/הכשרת מורים או הכשרה מקצועית	63.1	66.7	55.5	57.8
תואר אקדמי	11.8	10.5	9.8	16.8
שנות לימוד	100%	100%	100%	100%
11-0	2.0	1.5	0.9	3.9
12	15.3	13.9	21.9	15.0
16-13	70.1	71.5	65.8	68.9
17-20	9.3	10.6	8.8	6.6
21 ומעלה	3.3	2.5	2.6	5.6
ממוצע שנות לימוד	14.7	14.7	14.4	15.1
(סטיית תקן)	(3.3)	(2.7)	(2.8)	(4.8)
ממוצע שנות לימוד גברים	18.0	16.9	18.0	20.3
ממוצע שנות לימוד נשים	14.2	14.4	14.0	14.0
ניסיון תעסוקתי	100%	100%	100%	100%
אין כלל ניסיון מגיל 18	12.9	12.5	5.2	18.7
יש ניסיון אולם לא מ-5 שנים	11.0	8.0	7.9	21.8
אחרונות	76.1	79.6	86.9	59.8
יש ניסיון כלשהו בחמש שנים				
אחרונות				
עבודה בתחילת ההשתתפות	100%	100%	100%	100%
בתכנית				
עבד	26.5	32.2	43.9	0
לא עבד	73.5	67.8	56.1	100.0
עיסוק עיקרי של בן/בת הזוג⁽⁵⁾	100%	100%	100%	100%
לומד	58.1	60.7	55.4	53.6
עובד	20.4	19.6	20.5	21.6
לומד ועובד	12.3	10.9	15.7	13.6
לא לומד ולא עובד	7.7	6.9	7.2	10.4
מחפש עבודה	1.5	1.9	1.2	0.8

(4) בהשכלה כללית הכוונה להשכלה שאינה תורנית ומכוונת לשוק העבודה הכללי

(5) מתוך המשתתפים שהיו נשואים

לוח 5: מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית, סה"כ ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים

סה"כ N אוכלוסיה	סה"כ האוכלוסיה	ירושלים	ביתר עילית
	772	625	147
מגדר	100%	100%	100%
נשים	85.8	85.6	86.4
גברים	14.2	14.4	13.6
גיל	100%	100%	100%
29-17	68.4	69.1	65.3
39-30	16.1	14.9	21.1
49-40	10.9	10.9	10.9
59-50	3.8	4.6	0.7
+60	0.8	0.5	2.0
גיל ממוצע	28.5	28.5	28.6
(סטטיית תקן)	(9.8)	(9.8)	(9.6)
מצב משפחתי	100%	100%	100%
נשוי+ילדים	55.3	52.2	68.5
ללא בן זוג וללא ילדים ⁽¹⁾	28.0	30.1	19.2
נשוי ללא ילדים	14.2	15.4	8.9
גרוש/אלמן+ילדים	2.5	2.3	3.4
מספר ילדים⁽²⁾	100%	100%	100%
3-1	60.6	61.3	58.4
5-4	21.1	20.2	23.8
+6	18.3	18.5	17.8
מס' ילדים ממוצע	3.4	3.4	3.5
(סטטיית תקן)	(2.5)	(2.5)	(2.4)
הורה לילד עד גיל 6⁽²⁾	79.5	76.9	88.1
זרם חרדי	100%	100%	100%
חרדי ספרדי	33.4	31.6	40.7
ליטאי	32.3	36.0	16.6
חסידי	20.4	17.5	32.4
חרדי לא מזוהה	9.3	9.9	7.5
דתי לאומי	2.5	2.8	1.4
חרדי לאומי (חרד"ל)	2.1	2.2	1.4
בעל תשובה⁽³⁾	16.1	16.2	15.6

(1) כולל רווק, מאורס וגרוש/אלמן ללא ילדים

(2) מחושב מתוך הפונים שהינם הורים לילדים

(3) אחוז מתוך סה"כ האוכלוסיה

המשך לוח 5: מאפייני רקע של המשתתפים בתכנית סה"כ ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים

סה"כ N אוכלוסיה	סה"כ האוכלוסיה	ירושלים	ביתר עילית
772	625	147	
השכלה כללית⁽⁴⁾ – תעודה אחרונה	100%	100%	100%
ללא כל תעודה	9.3	8.1	14.7
תעודת גמר בי"ס יסודי	0.5	0.6	0
תעודת גמר בי"ס תיכון (ללא בגרות)	4.9	4.0	8.4
תעודת בגרות חלקית	1.8	1.9	1.4
תעודת בגרות מלאה	8.5	8.4	9.0
סמינר/הכשרת מורים או הכשרה מקצועית	63.1	63.8	60.1
תואר אקדמי	11.8	13.1	6.3
שנות לימוד	100%	100%	100%
11-0	2.0	1.3	4.8
12	15.3	14.0	21.1
16-13	70.1	71.0	65.9
17-20	9.3	10.3	5.5
21 ומעלה	3.3	3.4	1.4
ממוצע שנות לימוד (סטיית תקן)	14.7 (3.3)	14.9 (3.3)	14.3 (3.4)
ניסיון תעסוקתי	100%	100%	100%
אין כלל ניסיון מגיל 18	12.9	11.9	17.0
יש ניסיון אולם לא מ- 5 שנים אחרונות	11.0	11.0	11.1
יש ניסיון כלשהו בחמש שנים אחרונות	76.1	77.1	71.9
עבודה בעת הפניה לתכנית	100%	100%	100%
עבד	26.5	27.9	20.4
לא עבד	73.5	72.1	79.6
עיסוק עיקרי של בן/בת הזוג⁽⁵⁾	100%	100%	100%
לומד	58.1	58.6	54.9
עובד	20.4	18.6	25.7
לומד ועובד	12.3	13.1	8.8
לא לומד ולא עובד	7.7	6.9	8.8
מחפש עבודה	1.5	1.7	0.9

(4) בהשכלה כללית הכוונה להשכלה שאינה תורנית ומכוונת לשוק העבודה הכללי

(5) מתוך המשתתפים שהיו נשואים

פרק 3 - שינויים תעסוקתיים

בפרק זה מוצגים נתונים המתייחסים לשינוי בסטטוס התעסוקה ובהיקף התעסוקה של המשתתפים בתכנית "מפתח" לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית. כפי שצוין בתחילת המסמך, הנתונים שיוצגו בפרק זה מאפשרים לעקוב אחר השינויים שחלו בקרב המשתתפים בתכנית אך אינם מאפשרים לקבוע עד כמה השינויים הם פועל יוצא של הפעלת התכנית. קביעה כזו תעשה בדו"ח המסכם של התכנית, בו יושוו נתוני ההשתלבות בתעסוקה של המשתתפים בתכנית לנתוני קבוצת ההשוואה.

ניתוח השינוי התעסוקתי מתייחס לשני מדדים עיקריים: שינוי בסטטוס התעסוקתי של הפרט ושינוי בהיקף התעסוקה בקרב פרטים שהיו מועסקים בשתי נקודות הזמן.

3.1 שינוי בסטטוס התעסוקתי

לוח 17 מציג את מצבם התעסוקתי של המשתתפים בתכנית בשתי נקודות זמן: בתחילת ההשתתפות בתכנית וכשישה עד תשעה חודשים לאחר מכן. ניתן לראות כי 26.5% מהמשתתפים עבדו ערב תחילת התכנית ו-61.8% מתוכם עבדו לאחר שישה עד תשעה חודשים. משמעות נתונים אלו היא כי השינוי החיובי נטו בסטטוס התעסוקתי של המשתתפים בתכנית עומד על 35.3% לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת התכנית. שיעור הנטו של הנשים שעברו שינוי תעסוקתי חיובי היה גבוה בכ-5 נקודות האחוז מאשר שיעורם של הגברים (36% לעומת 31% בהתאמה). אמנם שיעור קטן יותר מהנשים היו מועסקות עם תחילת ההשתתפות בתכנית, אך לאחר שישה עד תשעה חודשים היה שיעורן של הנשים שעבדו גדול יותר משיעור זה בקרב הגברים (62% לעומת 61% בהתאמה).

לוח 18 מציג את השינויים במצב התעסוקתי של המשתתפים בחלוקה על פי המרכזים בהם טופלו, ירושלים וביתר עילית. ניתן לראות כי שיעור השינוי נטו בסטטוס התעסוקתי בקרב האוכלוסיה שטופלה במרכז בביתר עילית גדול ב-6 נקודות האחוז מאשר שיעור זה בקרב האוכלוסיה שטופלה במרכז בירושלים ועומד על 40% לעומת 34%.

בהשוואה בין נתוני המרכז בירושלים ונתוני המרכז בביתר עילית יש לקחת בחשבון מספר הבדלים בין שני המרכזים: במרכז בירושלים, שהחל את פעילותו בסוף דצמבר 2006, טופלו בתקופת הדו"ח (עשרה וחצי חודשי פעילות של המרכז) 1080 איש על ידי חמישה אנשי צוות (4.5 משרות). במרכז בביתר עילית, שהחל פעילותו באמצע פברואר 2007, טופלו בתקופת הדו"ח (שמונה חודשי פעילות של המרכז) כ-270 איש על ידי שלושה אנשי צוות (2.5 משרות). משמעות הדבר היא כי צוות המרכז בירושלים התמודד עם טיפול במספר משתתפים גבוה במידה רבה, באופן מוחלט וגם פר איש צוות, מזה שטופל על ידי צוות המרכז בביתר עילית. לפיכך משאבי הזמן שניתן היה להשקיע בסיוע לכל אחד מהפונים למרכז בירושלים היו מצומצמים יותר, עובדה שעשויה להסביר את ההבדלים בשיעור המשתתפים שעברו שינוי חיובי בסטטוס התעסוקתי. מאידך, כפי שהוצג בפרק 2, למשתתפים שטופלו במרכז בירושלים היו מספר יתרונות מבחינת נתוני הרקע על פני המשתתפים שטופלו במרכז בביתר עילית בהיבטים של שוק העבודה (שיעור גבוה יותר של בעלי השכלה גבוהה ובעלי ניסיון תעסוקתי, ממוצע שנות לימוד גבוה יותר, שיעור נמוך יותר של הורים לילדים). כמו כן יש לקחת בחשבון כי אפשרויות התעסוקה בתוך הישוב ביתר עילית הן מצומצמות יותר מאשר בירושלים.

לוח 6: הסטטוס התעסוקתי של המשתתפים בתכנית ערב תחילת ההשתתפות בתכנית ו- 6-9 חודשים לאחר מכן, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	ערב תחילת ההשתתפות
25.9	29.6	26.5	עבד
74.1	70.4	73.5	לא עבד
100%	100%	100%	כ- 6-9 חודשים לאחר מכן
62.0	60.9	61.8	עבד ¹
38.0	39.1	38.2	לא עבד
36.1	31.3	35.3	שינוי חיובי נטו בסטטוס תעסוקתי

(1) כולל נשים בחופשת לידה בתשלום 0.5%

לוח 7: הסטטוס התעסוקתי של המשתתפים בתכנית ערב תחילת ההשתתפות בתכנית ו- 6-9 חודשים לאחר מכן, לפי המרכז בו טופלו, באחוזים

ירושלים	ביתר עילית	סה"כ	
100%	100%	100%	ערב תחילת ההשתתפות
20.4	27.9	26.5	עבד
79.6	72.1	73.5	לא עבד
100%	100%	100%	כ- 6-9 חודשים לאחר מכן
60.5	62.0	61.8	עבד ¹
39.5	38.0	38.2	לא עבד
40.1	34.1	35.3	שינוי חיובי נטו בסטטוס תעסוקתי

(1) כולל נשים בחופשת לידה בתשלום 0.5%

3.2 שינוי בהיקף התעסוקה

עד כה הוצגו שינויים בשיעור המועסקים, אולם יתכנו גם שינויים בהיקף התעסוקה של פרטים שהיו מועסקים בשתי נקודות הזמן. לגבי כל פרט שהיה מועסק בתחילת ההשתתפות בתכנית נאספו נתונים לגבי מספר שעות העבודה השבועיות. לפרט שמספר שעות העבודה שלו גדל (ולו בשעה אחת בלבד) נרשמה הרחבה בהיקף המשרה ואילו לפרט שמספר שעות העבודה שלו קטן (ולו בשעה אחת בלבד) נרשם צמצום בהיקף המשרה. לוח 19 ולוח 20 מציגים נתונים באשר לשינוי בהיקף המשרה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן, בסך הכל ובחלוקה לפי מגדר ולפי המרכז בו טופל הפרט. 50% מהאוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן הרחיבו את היקף משרתם ו- 22% הקטינו את היקף משרתם. משמעות נתונים אלו היא כי 28% מהמשתתפים שעבדו בראשית התכנית ועבדו גם כ- 6-9 חודשים לאחר מכן הרחיבו את היקף משרתם (בניכוי מי שהפחית את היקף משרתו). קבוצה זו מהווה 5.6% מכלל המשתתפים בתכנית.

כפי שניתן לראות בלוח 19 שיעורם של הגברים שעברו שינוי חיובי נטו בהיקף התעסוקה גדול בכ- 6 נקודות האחוז משיעור זה בקרב הנשים (11% לעומת 5% בהתאמה). בלוח 20 ניתן לראות כי שיעור המטופלים במרכז בירושלים שעברו שינוי חיובי נטו בהיקף התעסוקה גדול בכ- 6 נקודות האחוז משיעור זה בקרב המטופלים במרכז בביתר עילית (7% לעומת 1% בהתאמה).

לוח 8: שינוי בהיקף המשרה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	סה"כ באחוזים
47.7	62.0	50.0	הרחיבו היקף משרתם
22.4	19.0	21.9	הקטינו היקף משרתם
29.9	19.0	28.1	לא שינו היקף משרתם
			מתוכם :
53.1	100.0	58.3	עבדו במשרה מלאה בשתי נקודות הזמן ¹
100%	100%	100%	
25.3	43.0	28.1	שינוי חיובי נטו בהיקף התעסוקה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן
4.7	11.1	5.6	שינוי חיובי נטו בהיקף התעסוקה בקרב כלל המשתתפים

1) לגבי אוכלוסיה זו ידוע כי עבדו במשרה מלאה בתחילת ההשתתפות בתכנית וגם לאחר 6 עד 9 חודשים, אך חסר מידע האם הרחיבו או צמצמו את מספר שעות העבודה במסגרת המשרה המלאה

לוח 9: שינוי בהיקף המשרה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן, סה"כ ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים

סה"כ באחוזים	סה"כ	ירושלים	ביתר עילית
100%	100%	100%	100%
הרחיבו היקף משרתם	50.0	51.9	40.9
הקטינו היקף משרתם	21.9	18.9	36.4
לא שינו היקף משרתם	28.1	29.2	22.7
מתוכם:			
עבדו במשרה מלאה בשתי נקודות הזמן ¹	58.3	54.8	80.0
100%	100%	100%	100%
שינוי חיובי נטו בהיקף התעסוקה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשתי נקודות הזמן	28.1	33.0	4.5
שינוי חיובי נטו בהיקף התעסוקה בקרב כלל המשתתפים	5.6	6.9	0.7

1) לגבי אוכלוסיה זו ידוע כי עבדו במשרה מלאה בתחילת ההשתתפות בתכנית וגם לאחר 6 עד 9 חודשים, אך חסר מידע האם הרחיבו או צמצמו את מספר שעות העבודה במסגרת המשרה המלאה

3.3 מאזן השינוי התעסוקתי

לוח 21 ולוח 22 מציגים את סך כל המשתתפים בתכנית שעברו שינוי תעסוקתי חיובי נטו, בחלוקה לפי מגדר ולפי המרכז בו טופלו. כאמור, 35.3% נטו עברו שינוי חיובי בסטטוס התעסוקתי, 5.6% נטו עברו שינוי חיובי בהיקף המשרה. מנתונים אלו נובע כי 40.9% נטו מהמשתתפים עברו שינוי חיובי במצבם התעסוקתי, קרי השתלבו בעבודה חדשה או הרחיבו את היקף תעסוקתם (בניכוי אלה שיצאו משוק העבודה או הפחיתו את היקף התעסוקה).

שיעור הגברים שעברו שינוי תעסוקתי חיובי נטו גבוה ב- 1.6 נקודות האחוז משיעור זה בקרב הנשים (42.4% לעומת 40.8% בהתאמה). באשר לחלוקה לפי המרכז המטפל, שיעור המשתתפים בתכנית שעברו שינוי תעסוקתי חיובי נטו הוא כמעט זהה בשני המרכזים (41% במרכז בירושלים לעומת 40.8% במרכז בביתר עילית).

לוח 10: סך כל השינוי התעסוקתי החיובי בקרב המשתתפים בתכנית, לפי מגדר, באחוזים

סה"כ באחוזים	סה"כ	גברים	נשים
שינוי חיובי נטו בסטטוס תעסוקתי	35.3	31.3	36.1
שינוי חיובי נטו בהיקף המשרה	5.6	11.1	4.7
סה"כ שינוי תעסוקתי חיובי נטו	40.9	42.4	40.8

לוח 11: סך כל השינוי התעסוקתי החיובי בקרב המשתתפים בתכנית, לפי המרכז בו טופלו, באחוזים

ס"ה כ באחוזים	סה"כ	ירושלים	ביתר עילית
שינוי חיובי נטו בסטטוס תעסוקתי	35.3	34.1	40.1
שינוי חיובי נטו בהיקף המשרה	5.6	6.9	0.7
סה"כ שינוי תעסוקתי חיובי נטו	40.9	41.0	40.8

פרק 4: חסמים למציאת עבודה

פרק זה מציג מדדים לחסמים העומדים בפני משתתפי התכנית בחיפוש עבודה ובכניסה לעבודה. יוצגו הגורמים שהיקשו או מקשים על המשתתפים בתכנית, על פי תפיסתם, במציאת עבודה. כמו כן יוצגו נתונים באשר להצעות עבודה שבסופו של דבר לא התממשו והסיבות לחוסר מימושן. בנוסף יוצגו הסיבות לאי עבודה בקרב האוכלוסיה שלא היתה מועסקת בשלב המעקב ונתונים באשר לעמדתם של גורמים בסביבתו הקרובה של הפרט לגבי יציאתו לעבודה.

4.1 גורמים מקשים במציאת עבודה

לוח 6 מציג גורמים שהיקשו על המשתתפים בתכנית למצוא עבודה, על פי תפיסתם בעת ראיון המעקב (6-9 חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית), בהתייחס לכלל המשתתפים ובחלוקה לפי קבוצות המגדר. הגורמים המקשים השכיחים ביותר (אלו שצוינו על ידי השיעור הגבוה ביותר של משתתפים) היו: היעדר ניסיון בעבודה (36%), הצעות עבודה עם שכר נמוך מדי (34%), שעות עבודה בעייתיות מבחינת הטיפול בבית ובילדים (33%), היעדר מקומות עבודה מתאימים מבחינת מרחק מהבית או זמן הנסיעה (29%) והיעדר מקומות עבודה המתאימים לאדם חרדי (29%). בהתייחס לכלל הגורמים לגביהם נשאלו המרואיינים, שיעורם של הגברים שתפסו את הגורמים כמקשים עליהם היה גבוה משיעורן של הנשים שתפסו גורמים אלו כמקשים, מלבד גורם אחד אותו ציינו נשים בשיעור גבוה יותר: שעות עבודה בעייתיות מבחינת הטיפול בבית ובילדים. פערים בין הגברים לנשים בולטים בהתייחס לגורמים הקשורים בפרט והנובעים מהיעדר ניסיון וידע, כמפורט להלן: היעדר ניסיון בעבודה (48.5% בקרב הגברים לעומת 33.5% בקרב הנשים) היעדר מקצוע (38% בקרב הגברים לעומת 12% בקרב הנשים), היעדר ידע באנגלית (30% לעומת 14% בהתאמה), היעדר ידע במחשב (24% לעומת 9%), היעדר ידע במתמטיקה (21% לעומת 1%), היעדר ידע בעברית (4% לעומת 0.7%), היעדר ידע אילו עבודות מתאימות לפרט (35% לעומת 3%) והיעדר ידע כיצד לחפש עבודה (24% לעומת 2.5%). נתונים אלו משקפים את ההבדלים בין הנשים והגברים החרדים מבחינת ההשכלה הנרכשת. הנשים החרדיות רוכשות השכלה המכינה אותן לחיי עבודה בעוד גברים חרדים רבים מתמקדים בהשכלה תורנית, שאינה מכשירה אותם לחיי עבודה מחוץ למסגרות התורניות.

פערים בין הגברים לנשים בולטים בהתייחס לגורמים נוספים: קושי למצוא עבודה בשל שכר מוצע נמוך (55% בקרב הגברים לעומת 31% בקרב הנשים), קושי להתקבל לעבודה בשל גיל מבוגר (16.5% לעומת 3.5% בהתאמה) ומגבלה גופנית (8% לעומת 0.5%).

כאמור לעיל החסם היחיד אותו ציינו נשים בשיעור גבוה יותר מהגברים היה היעדר עבודות המאפשרות לשלב ביניהן לבין טיפול בילדים ובמשק הבית מבחינת שעות העבודה. 37% מהנשים ציינו חסם זה לעומת 6% בלבד מהגברים. משיחות עם נשים שפנו למרכזי התכנית ועם מקדמות התעסוקה במרכזי התכנית עולה כי חלק גדול מהמשתתפות בתכנית שהן אמהות לילדים מחפשות עבודה בשעות הבוקר בלבד, על מנת שתוכלנה לקבל את הילדים בבית בתום יום הלימודים, אך הצע העבודות בשעות אלו הוא מצומצם ביותר. בבחינה של חסם זה בקרב המשתתפים שהיו הורים לילדים ציינו 45.5% מההורים כי גורם זה היקשה עליהם, 52% מהאמהות ו-10% בלבד מהאבות.

שני חסמים מרכזיים נוגעים ישירות להשתייכותם של המשתתפים בתכנית למגזר החרדי. הראשון מתייחס לקושי הנובע מחוסר נכונות של מעסיקים לגייס עובדים חרדים. בהקשר זה קיימים הבדלים משמעותיים בין הנשים לגברים: 36% מהגברים ציינו כי העובדה שמעסיקים לא מעוניינים לגייס לעבודה חרדים הקשתה עליהם במציאת עבודה לעומת שיעור של 9% בלבד בקרב הנשים. ההבדלים הללו עשויים לנבוע מאפליה אובייקטיבית רבה יותר כנגד הגברים החרדים. הסבר אפשרי אחר עשוי להיות קשור לתפיסת מצב סובייקטיבית שלילית בקרב הגברים בשל הקשיים הרבים יותר שהם חווים עם היציאה לעבודה לעומת הנשים.

חסם נוסף הקשור ישירות להשתייכות למגזר החרדי מתייחס לקושי הנובע ממיעוט מקומות עבודה המתאימים לצביון החרדי (הכוונה, שפורטה בנוסח השאלה, היא למקומות המקפידים על הפרדה בין נשים לגברים, צניעות, כשרות וכו'). שיעור דומה של כ-30% בקרב הגברים ובקרב הנשים ציינו כי הם נתקלו בקושי זה. משיחות עם משתתפים בתוכנית ועם מקדמי התעסוקה עולה כי חסם זה הינו משמעותי ביותר בשל כך שהוא מצמצם באופן ניכר את הצע מקומות העבודה המתאימים לאוכלוסיה החרדית. חלק מהמשתתפים מציינים כבר בהגיעם לראשונה למרכזי תכנית "מפתח" כי הם מעדיפים לעבוד במקום עבודה חרדי או דתי, וישקלו עבודה במקום עבודה שאינו דתי בהתאם לנסיבות. הנסיבות שמשפיעות על החלטה זו מתייחסות בדרך כלל לאופי מקום העבודה מבחינת האווירה הקיימת בו, סגנון ההתנהגות, הדיבור והלבוש. משתנים נוספים שמשפיעים בדרך כלל על החלטה זו כוללים את הצע התפקידים הקיים (קרי, האלטרנטיבות העומדות בפני המשתתף), מהות התפקיד עצמו, השכר וכו'. חלק מהמשתתפים מביעים נכונות לעבודה אך ורק במקום עבודה חרדי או דתי ללא נכונות לפשרה. רק מיעוט מהמשתתפים אינם מגבילים כלל את אפשרויות התעסוקה בהיבט זה.

חסם משמעותי עבור הגברים הינו הקושי למצוא מקום עבודה המאפשר להמשיך בלימודי קודש מבחינת שעות העבודה. קרוב לשליש (31%) מהגברים ציינו כי גורם זה היקשה עליהם במציאת עבודה.

לוח 7 מציג את השינויים שחלו בתפיסתם של המשתתפים בתכנית את הקשיים במציאת עבודה בין הראיון שהתקיים בתחילת ההשתתפות בתכנית לבין הראיון שהתקיים שישה עד תשעה חודשים לאחר מכן. כפי שניתן לראות שיעור המשתתפים שצינו כל אחד מהקשיים היה נמוך יותר בעת הראיון השני לעומת שיעור זה בעת הראיון הראשון. כפי הנראה לאחר תקופה של חיפוש עבודה (ובקרב חלק גדול מהמשתתפים מציאת עבודה) תפיסתם של המשתתפים באשר לקשיים הנחווים בעת חיפוש העבודה מותנה או נעשתה מציאותית יותר בהתאם לקשיים שנחו בפועל. פער קטן יחסית בין שתי נקודות הזמן ניתן למצוא בהתייחס לקושי הנובע מהעדר משרות המאפשרות שילוב עם הטיפול בילדים ובמשק הבית מבחינת שעות עבודה. בעת הראיון הראשון ציינו 37% מהמשתתפים כי גורם זה הקשה עליהם. בעת הראיון השני ציינו 33% מהמשתתפים כי גורם זה היקשה או מקשה עליהן. בחינת השינוי בתפיסת חסם זה בקרב ההורים לילדים מלמדת כי 56% מהנשים שהיו אמהות ציינו חסם זה בראיון הראשון ו-52% בראיון השני. בקרב הגברים שהיו אבות ציינו חסם זה 29.5% בראיון הראשון ו-10% בלבד בראיון השני. נתונים אלו מלמדים כי גורם זה אכן מהווה חסם משמעותי למציאת עבודה עבור נשים רבות.

הגורמים המקשים במציאת עבודה מוצגים בלוח 8 בחלוקה לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית. הגורם הבולט ביותר בקרב שתי הקבוצות שלא עבדו במועד המעקב היה הקושי למצוא עבודה שתאפשר את שילובה עם הטיפול במשק הבית ובילדים. נתון זה מתיישב עם העובדה שבקרב קבוצות אלו היה שיעור ההורים

לילדים גבוה יותר מאשר בקבוצת המועסקים במועד המעקב. כמו כן בלט בקבוצות אלו (ובעיקר בקבוצה שלא עבדה כלל במהלך תקופת התכנית) הקושי להתקבל לעבודה בשל גיל מבוגר, זאת בהתאמה לנתוני הגיל הממוצע הגבוה יותר בקבוצות אלו. הקשיים הנובעים מהיעדר מקצוע והיעדר ידע במחשב עלו אף הם בשיעור גבוה יותר בקבוצות אלו, זאת בהתאמה לשיעור בעלי ההשכלה העל תיכונית והמקצועית הנמוך יותר בקרבן. קשיים נוספים שעלו בקבוצות אלו בשיעור גבוה היו: הקושי למצוא מקום עבודה מתאים מבחינת המרחק או זמן הנסיעה והקושי למצוא מקום עבודה התואם את הצביון החרדי.

ניתן היה לצפות כי שיעור המשתתפים שיצינו את הגורמים השונים כמקשים יהיה הנמוך ביותר בקבוצה שעבדה בעת המעקב שכן קבוצה זו התגברה על החסמים והשתלבה בעבודה. בפועל, מספר קשיים צוינו בשכיחות גבוהה יותר על ידי משתתפים בקבוצה זו. גורמים אלו הינם: היעדר נסיון עבודה, היעדר ידע אלו עבודות מתאימות לפרט, הצעות עבודה עם שכר נמוך מדי והיעדר מקומות עבודה המוכנים להעסיק חרדים.

לוח 12: גורמים מקשים במציאת עבודה על פי תפיסתם של המשתתפים בתכנית לאחר 6-9 חודשים, סה"כ

ולפי מגדר, באחוזים

גורמים מקשים במציאת עבודה ⁽¹⁾	סה"כ	גברים	נשים
היעדר ניסיון עבודה	35.6	48.5	33.5
היעדר מקצוע	15.9	38.1	12.2
היעדר ידע באנגלית	16.1	29.9	13.9
היעדר ידע במחשב	11.0	23.7	8.9
היעדר ידע במתמטיקה	3.7	20.6	1.0
היעדר ידע בעברית	1.2	4.1	0.7
היעדר ידע אילו עבודות מתאימות לכישורי הפרט	7.6	35.0	3.2
היעדר ידע כיצד לחפש עבודה	5.5	23.7	2.5
מציעים רק עבודות עם שכר נמוך מדי	34.4	54.6	31.2
היעדר עבודות המאפשרות לשלב טיפול בילדים ובמשק הבית מבחינת שעות העבודה	32.6	6.2	36.9
היעדר מקומות עבודה מתאימים מבחינת המרחק מהבית או זמן הנסיעה	29.4	31.3	29.2
היעדר מקומות עבודה המתאימים לצביון החרדי ⁽²⁾	29.4	41.2	27.5
היעדר מקומות עבודה המוכנים להעסיק חרדים	12.5	36.0	8.7
היעדר עבודות המאפשרות לשלב לימודי קודש מבחינת שעות העבודה (לגברים)	5.2	30.9	
קושי להתקבל לעבודה בשל גיל מבוגר מדי	5.3	16.5	3.5
מגבלה גופנית, נכות או מחלה ממושכת של הפרט	1.6	8.3	0.5

(1) נוסח השאלה היה: "מהם הגורמים המקשים עליך (או היקשו – למי שכבר עובד) למצוא עבודה? אקריא בפניך רשימת גורמים.

אנא ציין לגבי כל גורם האם הוא מקשה עליך או שאינו מקשה עליך.

(2) הכוונה (שפורטה בנוסח השאלה) היא למקומות המקפידים על הפרדה בין נשים לגברים, שמירת כשרות, זמני תפילות וכו'.

לוח 13: גורמים מקשים במציאת עבודה על פי תפיסתם של המשתתפים בתכנית, בתחילת ההשתתפות בתכנית ולאחר 6-9 חודשים, באחוזים

גורמים מקשים במציאת עבודה	בתחילת התכנית	לאחר 6-9 חודשים
היעדר ניסיון עבודה	47.2	35.6
היעדר מקצוע	24.7	15.9
היעדר ידע באנגלית	23.4	16.1
היעדר ידע במחשב	20.1	11.0
היעדר ידע במתמטיקה	8.4	3.8
היעדר ידע בעברית	2.7	1.2
היעדר ידע אילו עבודות מתאימות לכישורי הפרט	16.3	7.6
היעדר ידע כיצד לחפש עבודה	12.3	5.5
מציעים רק עבודות עם שכר נמוך מדי	46.8	34.4
היעדר עבודות המאפשרות לשלב טיפול בילדים ובמשק הבית מבחינת שעות העבודה	37.0	32.6
היעדר מקומות עבודה מתאימים מבחינת המרחק מהבית או זמן הנסיעה	37.2	29.4
היעדר מקומות עבודה המתאימים לצביון החרדי	43.5	29.4
היעדר מקומות עבודה המוכנים להעסיק חרדים	29.1	12.5
היעדר עבודות המאפשרות לשלב לימודי קודש מבחינת שעות העבודה (לגברים)	7.0	5.2
קושי להתקבל לעבודה בשל גיל מבוגר מדי	7.6	5.3
מגבלה גופנית, נכות או מחלה ממושכת של הפרט	2.3	1.6

לוח 14: גורמים מקשים במציאת עבודה על פי תפיסתם של המשתתפים בתכנית, לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

גורמים מקשים במציאת עבודה	עובדים במועד המעקב	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	לא עבדו כלל בתקופת התכנית
היעדר ניסיון עבודה	39.3	31.6	30.0
היעדר מקצוע	13.8	19.3	18.3
היעדר ידע באנגלית	15.8	19.3	15.2
היעדר ידע במחשב	10.3	10.5	12.9
היעדר ידע במתמטיקה	3.5	5.3	3.4
היעדר ידע בעברית	1.3	0.9	1.1
היעדר ידע אילו עבודות מתאימות לכישורי הפרט	8.3	7.0	6.7
היעדר ידע כיצד לחפש עבודה	5.5	5.9	5.6
מציעים רק עבודות עם שכר נמוך מדי	36.1	36.0	30.2
היעדר עבודות המאפשרות שילוב טיפול בילדים ובמשק הבית מבחינת שעות העבודה	27.3	41.2	44.0
היעדר מקומות עבודה המתאימים לצביון החרדי	26.8	38.6	29.9
היעדר מקומות עבודה מתאימים מבחינת המרחק מהבית או זמן הנסיעה	26.8	33.3	32.4
היעדר מקומות עבודה המוכנים להעסיק חרדים	12.0	18.4	10.2
היעדר עבודות המאפשרות שילוב לימודי קודש עם עבודה מבחינת שעות העבודה (לגברים)	5.0	3.5	8.1
קושי להתקבל לעבודה בשל גיל מבוגר מדי	3.5	4.4	10.1
מגבלה גופנית, נכות או מחלה ממושכת של הפרט	1.0	2.6	2.2

4.2 הצעות עבודה שלא התממשו והסיבות לכך

על מנת ללמוד עוד על החסמים של אוכלוסיית המשתתפים בתכנית במציאת עבודה נשאלו המרואיינים האם קיבלו הצעות עבודה באמצעות תכנית "מפתח" שלא התממשו בסופו של דבר ובמידה שכן, מה היו הסיבות לחוסר מימושן של הצעות אלו. לוח 9 מציג את הנתונים הללו בקרב כלל המשתתפים ובחלוקה לפי מגדר.

41% מהמשתתפים ציינו כי קיבלו הצעות עבודה שלא התממשו (2% נוספים ציינו כי לא ידעו האם הצעות שקיבלו ממעסיקים תווכו באמצעות תכנית "מפתח"). 59% ממקבלי ההצעות שלא התממשו ציינו כי הסיבה לחוסר מימושן היתה חוסר רצונו של הפרט בעבודה, 17% ציינו כי המעסיק לא היה מעוניין לקבל אותם לעבודה ו- 17.5% נוספים ציינו כי היו מקרים בהם המעסיק לא היה מעוניין והיו מקרים בהם הפרט לא היה מעוניין. 6% ציינו שהמשרה שהוצעה להם אוישה עוד לפני שהספיקו להגיע אל המעסיק.

המשתתפים שציינו כי הצעות העבודה לא התממשו בשל חוסר רצונם נשאלו מדוע לא היו מעוניינים בעבודה. 28% ציינו כי הסיבה היתה שעות העבודה: שעות עבודה לא שגרתיות או שעות עבודה שלא התאימו לצרכי הפרט. קרוב לרבע (24%) ציינו כי סירבו להצעה כיוון שהעבודה לא היתה במקצוע אותו למדו. סיבות נוספות שצוינו היו: הצעות שכר נמוכות (15%), מרחק מהבית (8.5%), עבודות שאינן מתאימות לחרדים (7%), עבודות קשות, לא מכובדות או לא נקיות (5%), חוסר התאמה של התפקיד לפרט (3%), מציאת עבודה אחרת או החלטה להשאר בעבודה הקודמת (3%) ותפקיד לא מעניין (2%).

באשר לחסם הנובע מכך שמקום העבודה אינו מתאים לאדם חרדי יש לציין כי חשיבותו של חסם זה אינה משתקפת בנתונים הנ"ל. כפי שצוין בסעיף הקודם, מרבית המשתתפים בתכנית מבקשים כבר עם תחילת ההשתתפות (בעת הראיון עם מקדם/מקדמת התעסוקה) שלא להפנות אותם למקומות שאינם מתאימים באופיים לאדם חרדי. צוות התכנית עושה מאמץ לאתר ולהציע למשתתפים משרות מתאימות ולכן סיבת הסירוב להצעת עבודה תהיה במיעוט מהמקרים קשורה לכך. הקושי במציאת מקומות עבודה המתאימים לאדם חרדי בא לידי ביטוי כאמור במגוון המצומצם של אפשרויות העומדות בפני חרדים המחפשים עבודה באופן עצמאי ובפני צוות התכנית במאמציו לאתר מקומות עבודה מתאימים לקהל המשתתפים.

המשתתפים שציינו כי הצעות העבודה לא התממשו בשל חוסר רצונו של המעסיק לקבל אותם לעבודה נשאלו אף הם מדוע המעסיק לא היה מעוניין. כמחציתם (49%) לא ידעו מדוע. מתוך אלו שידעו את הסיבה ציינו 27.5% כי הסיבה היתה חוסר נסיונם, 19% ציינו כי הסיבה היתה חוסר בכישורים מתאימים ו- 10% ציינו כי הסיבה היתה חוסר יכולתם לעבוד בשעות הנדרשות.

נתוני הגברים והנשים, המוצגים בלוח 9, מלמדים כי שיעור דומה של גברים ונשים קיבלו הצעות עבודה שלא התממשו. בקרב הגברים היה שיעור גבוה יותר של מקבלי הצעות עבודה שסירבו להצעות עבודה לעומת שיעור זה בקרב הנשים (67% לעומת 58% בהתאמה) ובקרב הנשים היה שיעור גבוה יותר של הצעות שלא התממשו בשל חוסר רצונו של המעסיק (35% בקרב הנשים, 31% בקרב הגברים). הסיבה השכיחה ביותר לסירוב בקרב הגברים היתה שכר מוצע נמוך: 29% מהגברים ציינו סיבה זו לעומת 12% בלבד בקרב הנשים. הסיבות השכיחות ביותר לסירובן של נשים להצעות היו: שעות עבודה לא מתאימות (31%) ועבודה שאינה במקצוע של הפרט (25%). 18% בלבד מהגברים ציינו כל אחת משתי סיבות אלו. 8% מהנשים שסירבו להצעות ציינו כי הסיבה היתה עבודה שאינה מתאימה לחרדים, ו- 3% ציינו כי הסיבה היתה תפקיד לא מעניין. בקרב הגברים לא צוינו כלל סיבות אלו. כמו כן שיעורן של הנשים שסירבו להצעות עבודה בשל ריחוק מקום העבודה מהבית היה גבוה מזה של הגברים (9.5% לעומת 3%). לעומת זאת בקרב הגברים ציינו שיעור גבוה יותר כי סירבו בשל

כך שהעבודה היתה קשה, לא נקיה או לא מכובדת (9% לעומת 4% בקרב הנשים) ובשל חוסר התאמה של התפקיד לפרט (9% לעומת 2% בקרב הנשים).

כאמור לעיל אחת הסיבות השכיחות לסירובן של נשים להצעות עבודה היתה עבודה שאינה במקצוע אותו למדו. יש לציין כי כשליש (30%) מהנשים שצינו סיבה זו למדו הוראה, כשליש (30%) למדו הנהלת חשבונות, כ- 17% למדו מזכירות ו- 11% למדו גרפיקה¹⁵. גם משיחות עם משתתפות בתכנית ועם מקדמות תעסוקה במרכזי התכנית עולה כי קיים קושי גדול במציאת מקומות עבודה עבור נשים במקצועות אלו, הנלמדים בשכיחות גבוהה במסגרת הסמינרים החרדיים לנשים. בקרב הגברים שצינו כי סירבו להצעות עבודה בשל עבודה שאינה במקצוע אותו למדו לא נמצאה שכיחות גבוהה של מקצועות מסוימים.

בקרב האוכלוסיה שצינו כי המעסיק לא היה מעוניין לגייסם לתפקיד טענו שיעור גדול יותר מהגברים כי הסיבה לכך היתה נעוצה במחסור בכישורים מתאימים (37.5% לעומת 16% בקרב הנשים). 12% מהנשים ציינו את חוסר יכולתן לעבוד בשעות הנדרשות, בעוד הגברים לא ציינו סיבה זו כלל.

לוח 10 מציג את הנתונים בחלוקה לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית. ניתן לראות כי בקרב האוכלוסיה שלא עבדה כלל בתקופה זו היה שיעור מקבלי הצעות העבודה שלא התממשו נמוך יותר מאשר בשתי הקבוצות שעבדו בשלב כלשהו במהלך התכנית (35% לעומת 42% בקרב האוכלוסיה שעבדה ו- 47% בקרב האוכלוסיה שהפסיקה עבודתה). בקרב מקבלי ההצעות בקבוצה זו היה שיעור גבוה יותר של אוכלוסיה שבחרה מרצונה שלא לקבל את הצעת העבודה (64% לעומת 60% ו- 45% בהתאמה). בנוסף, בקבוצה זו היה שיעורם של המרואיינים שלא קיבלו הצעות עבודה בשל שעות עבודה לא נוחות גבוה יותר מאשר בשתי הקבוצות הנוספות (46% לעומת 21% ו- 17% בהתאמה).

¹⁵ אפשרויות אלו אינן מוציאות זו את זו שכן חלק מן הנשים למדו יותר ממקצוע אחד במקביל, למשל: הוראה וגרפיקה, מזכירות והנהלת חשבונות.

לוח 15: הצעות עבודה שלא התממשו והסיבות לכך, בקרב סה"כ המשתתפים ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	קבלת הצעות עבודה שלא התממשו
40.7	40.9	40.8	קיבל הצעות
57.3	59.1	57.5	לא קיבל הצעות
2.0	0	1.7	אינו יודע האם המעסיק פנה דרך "מפתח"
100%	100%	100%	מדוע ההצעות לא התמששו?⁽¹⁾
17.7	14.3	17.2	המעסיק לא היה מעוניין
57.8	66.7	59.2	הפרט לא היה מעוניין
17.7	16.7	17.5	המעסיק והפרט לא היו מעוניינים
6.8	2.3	6.1	המשרה אוישה לפני שהגיע
100%	100%	100%	מדוע הפרט לא היה מעוניין?⁽²⁾
31.2	17.6	28.3	שעות קשות/לא מתאימות
24.9	17.6	23.8	לא במקצוע שלמד
12.2	29.4	14.8	שכר נמוך
9.5	2.9	8.5	רחוק מהבית
7.9	0	6.7	העבודה אינה מתאימה לחרדים
3.7	8.8	4.9	עבודה קשה/לא נקיה/לא מכובדת
2.1	8.8	3.1	חוסר התאמה של התפקיד לפרט
3.0	0	2.6	מצא עבודה אחרת/החליט להשאר בעבודה קודמת
2.6	0	2.2	עבודה לא מעניינת
2.9	14.9	5.1	אחר ⁽³⁾
100%	100%	100%	מדוע המעסיק לא היה מעוניין?⁽⁴⁾
50.0	57.1	50.9	הסיבה היתה ידועה לפרט מתוכם :
28.0	25.0	27.5	חוסר ניסיון בעבודה
16.0	37.5	19.0	חוסר כישורים מתאימים לעבודה
12.0	0	10.4	חוסר יכולת לעבוד בשעות הנדרשות
44.0	37.5	43.0	אחר ⁽⁵⁾
50.0	42.9	49.1	הסיבה לא היתה ידועה לפרט

(1) מתוך האוכלוסיה שקיבלה הצעות עבודה באמצעות תכנית 'מפתח' שלא התממשו

(2) מתוך האוכלוסיה שציינה כי הצעות העבודה לא התממשו בשל חוסר העניין של הפרט.

(3) כולל: מצב בריאותי, רצון ללמוד בישיבה, יחס לא טוב, העדר אפשרויות קידום, נישואין ועבודה זמנית.

(4) מתוך האוכלוסיה שציינה כי הצעות העבודה לא התממשו בשל חוסר העניין של המעסיק.

(5) כולל: לא עבר את מבחני המיון, המשרה בוטלה, בשל הריון, בשל כישורים גבוהים מדי, המעסיק החליט שלא לפטר עובד

קודם, דרישות שכר גבוהות מדי, מרחק גדול מהעבודה, גיל מבוגר, בעיה בריאותית, המעסיק העדיף להעסיק אישה נשואה

לוח 16: הצעות עבודה שלא התממשו והסיבות לכך, בקרב סה"כ המשתתפים ולפי מצבם התעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

לא עבדו כלל בתקופת התכנית	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	עובדים במועד המעקב	סה"כ	
100%	100%	100%	100%	הצעות עבודה מ'מפתח' שלא התממשו
35.1	47.2	42.0	40.8	קיבל הצעות שלא התממשו
63.4	51.7	56.0	57.5	לא קיבל הצעות שלא התממשו
1.5	1.1	1.9	1.7	אינו יודע האם המעסיק פנה דרך 'מפתח'
100%	100%	100%	100%	מדוע ההצעות לא התממשו?⁽¹⁾
64.2	44.7	59.8	59.2	הפרט לא היה מעוניין
14.9	15.8	18.5	17.2	המעסיק לא היה מעוניין
				היו הצעות שהמעסיק לא היה מעוניין והיו
14.9	26.3	16.8	17.5	הצעות שהפרט לא היה מעוניין
6.0	13.2	4.9	6.1	המשרה אוישה לפני שהגיע אל המעסיק
100%	100%	100%	100%	מדוע הפרט לא היה מעוניין?⁽²⁾
46.3	17.2	21.4	28.3	שעות קשות/לא מתאימות
24.0	20.7	24.3	23.8	לא במקצוע שלמד
7.4	10.3	18.6	14.8	שכר נמוך
1.9	3.4	12.1	8.5	רחוק מהבית
9.3	17.2	3.6	6.7	העבודה אינה מתאימה לחרדים
0	13.8	5.0	4.9	עבודה קשה/לא נקיה/לא מכובדת
1.9	3.4	3.6	3.1	חוסר התאמה של התפקיד לפרט
0	0	4.3	2.6	מצא עבודה אחרת/נשאר בעבודה קודמת
3.7	0	2.1	2.2	עבודה לא מעניינת
5.5	14	5.0	5.1	אחר ⁽³⁾
100%	100%	100%	100%	מדוע המעסיק לא היה מעוניין?⁽⁴⁾
63.0	66.7	43.1	50.9	הסיבה היתה ידועה לפרט
				מתוכם :
17.6	10.0	38.7	27.5	חוסר ניסיון בעבודה
5.9	10.0	29.0	19.0	חוסר כישורים מתאימים לעבודה
17.6	19.9	3.2	10.4	חוסר יכולת לעבוד בשעות הנדרשות
58.9	60.0	29.0	43.0	אחר ⁽⁵⁾
37.0	33.3	56.9	49.1	הסיבה לא היתה ידועה לפרט

(1) מתוך האוכלוסיה שקיבלה הצעות עבודה באמצעות תכנית 'מפתח' שלא התממשו

(2) מתוך האוכלוסיה שציינה כי הצעות העבודה לא התממשו בשל חוסר העניין של הפרט.

(3) כולל: מצב בריאותי, רצון ללמוד בישיבה, יחס לא טוב, העדר אפשרויות קידום, נישואין ועבודה זמנית.

(4) מתוך האוכלוסיה שציינה כי הצעות העבודה לא התממשו בשל חוסר העניין של המעסיק.

(5) כולל: לא עבר את מבחני המיון, המשרה בוטלה, בשל הריון, בשל כישורים גבוהים מדי, המעסיק החליט שלא לפטר עובד קודם,

דרישות שכר גבוהות מדי, מרחק גדול מהעבודה, גיל מבוגר, בעיה בריאותית, המעסיק העדיף להעסיק אישה נשואה

4.3 המשתתפים שלא עבדו בעת המעקב: סיבות לאי עבודתם ופעילותם העיקרית

דרך נוספת ללמוד על החסמים בכניסה לעבודה היא באמצעות בחינת הסיבות לאי עבודה בקרב המשתתפים שלא עבדו בשלב המעקב. לוח 11 מציג את הנתונים בהתייחס לכלל אוכלוסיה זו ובחלוקה לפי מצב תעסוקתי בתקופת התוכנית. לוח 12 מציג את הנתונים בחלוקה לפי קבוצות המגדר.

המשתתפים שלא עבדו בשלב המעקב נשאלו מה היתה הסיבה העיקרית לכך שלא עבדו. כ- 70% מהנשאלים ציינו כי הסיבה העיקרית לאי עבודה היתה מחסור בהצעות עבודה: 40% ציינו כי לא היו כלל הצעות עבודה ו- 29% נוספים ציינו כי לא היו הצעות עבודה שהתאימו לצרכי הפרט. קבוצה זו מהווה כ- 27% מכלל המשתתפים בתכנית. שיעור המשתתפים שהתייחסו למחסור בהצעות עבודה היה כצפוי גבוה יותר בקרב האוכלוסיה שלא עבדה כלל בתקופת התכנית (72% לעומת 63% בקרב האוכלוסיה שהפסיקה עבודתה). 16% מהגברים שלא עבדו ציינו כי הסיבה העיקרית לאי עבודה היתה העדפתם ללמוד תורה ו- 10% מהנשים ציינו כי לא עבדו בשל הריון, לידה או בשל הצורך לטפל בילדים. סיבות נוספות שצוינו לאי עבודה היו לימודים כלליים (8%) ובעיות בריאות של הפרט או של בן משפחה (5%). 2% ציינו כי הם לא עובדים בשל העובדה שחסרים להם כישורים מתאימים לכך.

שיעור הנשים שהתייחסו למחסור בהצעות עבודה היה גבוה במידה ניכרת משיעור זה בקרב הגברים (73% לעומת 51% בהתאמה). שיעור הגברים שציינו כי לא עבדו בשל בעיות בריאות היה גבוה יותר (9% לעומת 3% בקרב הנשים).

אוכלוסיית הבלתי מועסקים נשאלה מה היתה הפעילות העיקרית של הפרט מאז תחילת ההשתתפות בתכנית. למעלה ממחציתם (57%) ציינו כי עסקו בעיקר בחיפוש עבודה, קרוב לרבע (23%) ציינו כי עסקו בעיקר בעבודות הבית או בטיפול בילדים, 10% ציינו כי הם לומדים לימודים שאינם לימודי קודש ו- 9% נוספים (גברים בלבד) ציינו כי הם לומדים בכולל/ישיבה.

מרבית הנשים (64%) שלא עבדו ציינו כי פעילותן העיקרית היתה חיפוש עבודה לעומת 15% בלבד מהגברים. מרבית הגברים שלא עבדו (63%) ציינו שפעילותם העיקרית היא לימודים בכולל/ישיבה. יש לציין כי בקרב קבוצת הגברים שעיסוקה העיקרי היה לימודים בכולל/ישיבה 65% ציינו כי עסקו בחיפוש עבודה במקביל ללימודי הקודש ו- 23% בלבד טענו כי הם אינם עובדים בשל העדפה ללמוד תורה¹⁶. קרוב לשליש (29%) מהנשים שלא עבדו ציינו כי פעילותן העיקרית היא טיפול במשק הבית או בילדים לעומת 2% בלבד מהגברים. שיעור הלומדים לימודי חול היה דומה בקרב שתי הקבוצות (12% בקרב הגברים, 10% בקרב הנשים).

¹⁶ נתונים אלו לקוחים מתוך שאלה נפרדת שהתייחסה לחיפוש עבודה. נתונים נוספים לגבי חיפוש עבודה מופיעים בפרק 7.

לוח 17: סיבה עיקרית לאי עבודה ופעילות עיקרית בקרב האוכלוסיה שלא עבדה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

לא עבדו כלל בתקופת התכנית	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>סיבה עיקרית לאי עבודה</u>
36.8	48.8	40.4	אין כלל הצעות עבודה
35.3	14.6	29.0	אין הצעות עבודה המתאימות לצרכיו
7.4	9.8	8.1	לומד/ת לימודי חול
3.9	7.3	4.9	הריון או לידת ילד (לנשים)
2.9	8.5	4.6	בעיות בריאות של הפרט או בן משפחה
2.5	4.9	3.5	הצורך לטפל בילדים
3.9	0	2.7	מעדיף לימוד תורה (לגברים)
1.5	3.7	2.2	השכר המוצע נמוך מדי
2.5	0	1.7	העדר כישורים מתאימים
3.3	2.4	3.0	אחר ⁽¹⁾
100%	100%	100%	<u>פעילות עיקרית מתחילת התכנית</u>
58.4	55.5	57.3	חיפוש עבודה
21.9	23.6	22.6	עבודות בית/טיפול בילדים
9.0	10.9	10.1	לומד לימודי חול
10.7	7.3	9.0	לומד בישיבה/כולל (לגברים)
0	2.7	1.0	עבודה בשכר ⁽²⁾

(1) כולל : מעבר מגורים, בן הזוג מצא עבודה, לא מעוניין לעבוד, גיוס לצה"ל, תאונת עבודה

(2) הכוונה לעבודה בה עבד במהלך התקופה שחלפה מאז תחילת ההשתתפות בתכנית ואותה עזב.

לוח 18: סיבה עיקרית לאי עבודה ופעילות עיקרית בקרב האוכלוסייה שלא עבדה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	סיבה עיקרית לאי עבודה
45.1	11.6	40.4	אין כלל הצעות עבודה
27.6	39.5	29.0	אין הצעות עבודה המתאימות לצרכיו
7.9	9.3	8.1	לומד/ת לימודי חול
6.2	0	4.9	הריון או לידת ילד (לנשים)
3.4	9.3	4.6	בעיות בריאות של הפרט או בן משפחה
3.8	0	3.5	הצורך לטפל בילדים
0	16.3	2.7	מעדיף לימוד תורה (לגברים)
2.1	2.3	2.2	השכר המוצע נמוך מדי
1.8	2.3	1.7	העדר כישורים מתאימים
2.1	9.4	3.0	אחר ⁽¹⁾
100%	100%	100%	פעילות עיקרית מתחילת התכנית
64.4	14.6	57.3	חיפוש עבודה
25.9	2.4	22.6	עבודות בית/טיפול בילדים
9.7	12.2	10.1	לומד לימודי חול
0	63.4	9.0	לומד בישיבה/כולל (לגברים)
0	7.3	1.0	עבודה בשכר ⁽²⁾

(1) כולל : מעבר מגורים, בן הזוג מצא עבודה, לא מעוניין לעבוד, גיוס לצה"ל, תאונת עבודה

(2) הכוונה לעבודה בה עבד במהלך התקופה שחלפה מאז תחילת ההשתתפות בתכנית ואותה עזב.

4.4 עמדת גורמים שונים בסביבתו הקרובה של הפרט כלפי יציאתו לעבודה

על מנת ללמוד האם עמדת גורמים שונים בסביבתו של הפרט כלפי היציאה לעבודה מהווה חסם לעבודה, נשאלו הפונים עם תחילת ההשתתפות בתכנית מה היתה עמדתם של גורמים שונים בסביבתם הקרובה כלפי רצונם לצאת לעבוד. לוחות 13-16 מציגים את שיעורם של המועסקים שהתייעצו עם הגורמים השונים ואת עמדתם של גורמים אלו בקרב כלל המשתתפים ובחלוקה לפי מגדר ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית. כפי שניתן לראות בלוח 13 קרוב למחצית מהמשתתפים הנשואים (46%) טענו כי התייעצו עם בן/בת הזוג באשר ליציאה לעבודה, כרבע (27%) התייעצו עם ההורים ושיעורים נמוכים יותר התייעצו עם שאר הגורמים. בהשוואה בין קבוצות המגדר ניתן לראות כי שיעור הגברים שהתייעצו היה גדול משיעור זה בקרב הנשים בהתייחס לכל הגורמים המייעצים. הפער בין קבוצות המגדר גדול במיוחד בהתייחס להתייעצות עם בן/בת הזוג ועם רבנים: 83.5% מהגברים ציינו כי התייעצו עם בת הזוג לעומת 38% מהנשים. 51% מהגברים התייעצו עם רבנים לגבי עבודתם, לעומת 4% בלבד בקרב הנשים. נראה כי הפערים בשיעורי ההתייעצות משקפים את הקושי הגדול יותר אותו חווים הגברים החרדים לעומת הנשים החרדיות עם היציאה לעבודה, תוצאה של

האידיאל החרדי לפיו הגבר מקדיש עצמו ללימודי תורה. משיחות שהתקיימו עם משתתפים ומשתתפות בתכנית עולה שהנשים תופסות את היציאה לעבודה כמסלול טבעי עבורן בעוד חלק גדול מהגברים חוששים מפגיעה במעמדם בעקבות היציאה לעבודה (באשר לשינוי במעמד בעקבות היציאה לעבודה ראה פרק 6). בלוח 14 מוצגים נתונים באשר לעמדתם של הגורמים המייעצים. ניתן לראות כי בקרב האוכלוסיה שבחרה להתייעץ עם הגורמים השונים היה שיעור התמיכה של כלל הגורמים המייעצים (לגבי נשים ולגבי גברים) גבוה מ-80%. שיעורי התמיכה להם זכו הנשים היו גבוהים יותר מאלו להם זכו הגברים בהתייחס לכלל הגורמים מלבד הורי בן/בת הזוג, ששיעור תמיכתם היה גבוה יותר בקרב הגברים. הגברים לא ציינו כלל הבעת התנגדות של הגורמים השונים ובקרב הנשים היו שיעורי התנגדות נמוכים מאוד (פחות מ-2%) מצד ההורים, המשפחה או בן הזוג.

כדאי לשים לב לנתונים הנוגעים לתמיכת רבנים ביציאתם של גברים לעבודה: כמחצית (51%) מהגברים התייעצו עם רבנים באשר ליציאה לעבודה. 84% מתוכם ציינו כי הרב עימו התייעצו תמך ביציאתם לעבודה, 16% נוספים ציינו כי הרב לא תמך ולא התנגד ואף גבר לא ציין כי הרב התנגד. למרות שהרבנים אינם נוטים לעודד בפומבי יציאה לעבודה של גברים חרדים יש בנתונים אלו כדי ללמד כי תמיכה כזו ניתנת באופן פרטני. לוחות 15 ו-16 מציגים את שיעורם של המועסקים שהתייעצו עם הגורמים השונים ואת שיעורי התמיכה של גורמים אלו בחלוקה לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית. בהתייחס למרבית הגורמים המייעצים שיעור ההתייעצות בקרב האוכלוסיה שעבדה במועד המעקב היה הגבוה ביותר. כמו כן שיעור התמיכה ביציאה לעבודה היה הגבוה ביותר בקרב קבוצה זו, בהתייחס לכלל הגורמים המייעצים. משמעות נתונים אלו היא כי שיעור גבוה יותר מהמשתתפים המשתייכים לקבוצה זו זכו לעידוד ולתמיכה ביציאתם לעבודה מגורמים בסביבתם הקרובה. יש לשער כי עובדה זו תרמה להשתלבותם בעבודה.

לוח 19: שיעור ההתייעצות עם גורמים שונים באשר ליציאה לעבודה בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

הגורם המייעץ	סה"כ	גברים	נשים
בן/בת הזוג ⁽¹⁾	45.6	83.5	37.8
הורים	27.2	44.5	24.3
הורי בן/בת הזוג ⁽¹⁾	11.2	25.3	8.3
משפחה	14.0	32.7	10.9
חברים	14.8	44.5	9.8
רבנים	10	50.9	3.8

(1) מתייחס למועסקים הנשואים בלבד

לוח 20: עמדתם של הגורמים השונים באשר ליציאה לעבודה בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

הקרבה לפרט	סה"כ באחוזים	גברים			נשים		
		תמך	לא תמך ולא התנגד	התנגד	תמך	לא תמך ולא התנגד	התנגד
בן/בת הזוג ⁽¹⁾	100%	82.3	17.7	0	94.6	4.9	0.5
הורים	100%	89.6	10.4	0	96.4	1.8	1.8
הורי בן/בת הזוג ⁽¹⁾	100%	91.7	8.3	0	83.3	16.7	0
משפחה	100%	85.7	14.3	0	93.6	5.1	1.3
חברים	100%	89.6	10.4	0	89.9	10.1	0
רבנים	100%	83.6	16.4	0	86.7	13.3	0

(1) מתייחס למרואיינים נשואים בלבד

לוח 21: שיעור ההתייעצות עם גורמים שונים באשר ליציאה לעבודה בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

הגורם המייעץ	סה"כ	עובדים במועד המעקב	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	לא עבדו כלל בתקופת התכנית
בן/בת הזוג ⁽¹⁾	45.6	45.4	38.6	51.2
הורים	27.2	28.9	23.7	25.0
הורי בן/בת הזוג ⁽¹⁾	11.2	12.7	8.4	9.6
משפחה	14.0	15.5	10.5	12.2
חברים	14.8	16.6	8.8	13.9
רבנים	10	9.9	9.6	12.8

(1) מתייחס למועסקים הנשואים בלבד

לוח 22: שיעור התמיכה ביציאתו של הפרט לעבודה בקרב הגורמים השונים עימם התייעץ בתחילת ההשתתפות בתכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

הגורם המייעץ	סה"כ	עובדים במועד המעקב	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	לא עבדו כלל בתקופת התכנית
בן/בת הזוג ⁽¹⁾	90.9	92.4	86.1	89.9
הורים	94.8	97.1	92.6	89.1
הורי בן/בת הזוג ⁽¹⁾	86.1	89.8	71.4	81.3
משפחה	91.2	93.3	76.9	92.0
חברים	89.7	93.8	77.8	81.5
רבנים	84.7	85.4	81.8	84.6

(1) מתייחס למועסקים הנשואים בלבד

פרק 5 – מאפייני העבודה

בפרק זה יוצגו מאפייני העבודה של האוכלוסיה שהיתה מועסקת בתקופת התכנית. מרבית הפרק יוקדש לנתונים הנוגעים לעבודה בה עבדו משתתפי התכנית בעת ראיון המעקב, שישה עד תשעה חודשים לאחר תחילת השתתפותם בתכנית. מספר נתונים יכללו התייחסות גם לאוכלוסיה שעבדה בתקופת התכנית והפסיקה את עבודתה. הנתונים שיוצגו יכללו בין השאר: מעמד בעבודה, היקף משרה, משלח יד וענף כלכלי, שכר ותנאי עבודה, חרדיות מקום העבודה, הגעה למקום העבודה, שביעות הרצון מהיבטים שונים במקום העבודה ומעברים בין מקומות עבודה.

5.1 מעמד בעבודה, היקף משרה ושעות עבודה

לוח 23 מציג מספר מאפיינים של מקום העבודה בו עבד הפרט בעת ראיון המעקב ושל מקום העבודה האחרון במידה שהפרט לא עבד בעת ראיון המעקב אך עבד בשלב כלשהו מאז תחילת ההשתתפות בתכנית. הנתונים מלמדים כי 94% מהעובדים היו שכירים ו-6% עצמאים. למעלה ממחצית (54%) מהעובדים היו מועסקים במשרה חלקית ו-46% היו מועסקים במשרה מלאה. ממוצע שעות העבודה עמד על 30.4 שעות שבועיות. העובדים במשרה חלקית נשאלו מה היתה הסיבה העיקרית לכך שעבדו במשרה חלקית. מהתשובות ניתן ללמוד כי 70% מתוכם עבדו במשרה חלקית שלא מרצון: 57% ציינו כי עבודתם היא במשרה חלקית בלבד ו-13% ציינו כי לא מצאו עבודה במשרה מלאה. בנוסף ציינו כחמישית (20.5%) מהעובדים כי הסיבה לעבודתם במשרה חלקית היתה אילוצים הנוגעים לילדים צעירים. סיבות נוספות שצוינו היו לימודים כלליים, כלומר לימודים שאינם לימודי קודש (5%), לימודי קודש לגברים (2%) והעדפה לעבודה במשרה חלקית (2%). הנתונים מלמדים כי בקרב האוכלוסיה שהפסיקה את עבודתה שיעורם של השכירים היה מעט גבוה יותר מאשר שיעורם בקרב האוכלוסיה שעבדה (96% לעומת 94%) ושיעור נמוך יותר מתוכם היו מועסקים במשרה מלאה (37% לעומת 47%). ממוצע שעות העבודה השבועיות היה נמוך יותר בקבוצה זו ועמד על 29.5 שעות לעומת 30.5 בקרב הקבוצה שעבדה בעת המעקב. כמו כן בקרב האוכלוסיה שעבדה במשרה חלקית והפסיקה את עבודתה היו 88% מועסקים בעבודה חלקית שלא מרצון, לעומת שיעור של 66% בקרב המועסקים במשרה חלקית שעבדו במועד המעקב.

בלוח 24 מוצגים מאפייני העבודה לפי החלוקה המגדרית בקרב מי שעבדו שישה עד תשעה חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית.

ניתן לראות כי 9.5% מהמועסקים עבדו ביותר ממקום עבודה אחד בזמנית. שיעור זה היה גבוה יותר בקרב הנשים (10% לעומת 7% בקרב הגברים).

שיעור הגברים המועסקים כעצמאים היה גבוה ב-7 נקודות אחוז משיעור זה בקרב הנשים (12% לעומת 5% בהתאמה). בהמשך לכך, שיעורם של הגברים המועסקים כשכירים היה נמוך יותר משיעור זה בקרב הנשים (88% לעומת 95% בהתאמה). בקרב שתי קבוצות המגדר שיעור השכירים שהיו מועסקים באמצעות חברת כח אדם היה דומה והתקרב ל-2%. מחצית (50%) מהעובדים כעצמאים ציינו כי פנו לעבוד כעצמאים לאחר שלא הצליחו למצוא עבודה כשכירים. שיעור זה בקרב הגברים היה גבוה במידה ניכרת מהשיעור בקרב הנשים (75% לעומת 41%).

שיעור הגברים שהיו מועסקים במשרה מלאה היה גבוה בכ- 14 נקודות האחוז משיעור זה בקרב הנשים (59% לעומת 45.5% בהתאמה). ממוצע שעות העבודה בקרב הגברים עמד על 33.3 שעות שבועיות לעומת ממוצע של 30 שעות שבועיות בקרב הנשים. כמו כן, שיעורן של הנשים שצינו כי הן עובדות במשרה חלקית שלא מרצון¹⁷ היה גבוה ב- 5 נקודות האחוז משיעור זה בקרב הגברים (67% לעומת 62.5%). כרבע (26%) מהנשים ציינו כי הסיבה העיקרית לעבודתן במשרה חלקית היתה העובדה שיש להן ילדים צעירים. בקרב הגברים ציינו כחמישית (21%) כי הם עובדים במשרה חלקית בשל לימודים בישיבה או בכולל.

לוח 23: מעמד בעבודה, היקף משרה ושעות עבודה שבועיות, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	עובדים במועד המעקב	סה"כ	
100%	100%	100%	מעמד בעבודה
95.6	93.7	94.0	שכיר
4.4	6.3	6.0	עצמאי
100%	100%	100%	היקף משרה⁽¹⁾
37.0	47.3	45.7	מלאה
63.0	52.7	54.3	חלקית
100%	100%	100%	שעות עבודה שבועיות
9.7	7.2	7.5	עד 14
21.0	17.6	18.0	15-24
29.0	29.3	29.2	25-34
37.1	43.1	42.5	35-45
3.2	2.7	2.8	+46
29.5	30.5	30.4	ממוצע שעות עבודה שבועיות
(11.6)	(10.9)	(11.0)	
100%	100%	100%	סיבה עיקרית לעבודה במשרה חלקית⁽²⁾
66.7	54.7	56.8	העבודה היא במשרה חלקית בלבד
5.8	23.7	20.5	ילדים צעירים
21.6	11.6	13.4	לא מצא עבודה במשרה מלאה
2.0	5.2	4.6	לימודים כלליים
0	2.2	1.8	לימודים בכולל/ישיבה (לגברים)
3.9	1.3	1.8	רצון לעבוד במשרה חלקית
0	1.6	1.1	אחר ⁽³⁾

(1) בקרב המועסקים כשכירים (2) בקרב המועסקים כשכירים במשרה חלקית (3) כולל גיל מבוגר, מצב בריאות.

¹⁷ אפשרויות התשובה היו: "העבודה היא רק במשרה חלקית" או "לא מצא עבודה במשרה מלאה"

לוח 24: מעמד בעבודה, היקף משרה ושעות עבודה שבועיות בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	מספר מקומות עבודה (במקביל)
90.2	92.6	90.5	אחד
9.8	7.4	9.5	שניים ויותר
100%	100%	100%	מעמד בעבודה
94.6	88.1	93.7	שכיר
(1.8)	(1.7)	(1.8)	מהם: באמצעות חברת כח אדם
5.4	11.9	6.3	עצמאי
100%	100%	100%	היקף משרה⁽¹⁾
45.5	59.3	47.3	מלאה
54.5	40.7	52.7	חלקית
100%	100%	100%	שעות עבודה שבועיות
7.2	7.5	7.2	עד 14
18.9	10.4	17.6	15-24
30.3	23.9	29.3	25-34
42.3	47.8	43.1	35-45
1.3	10.4	2.7	+46
30.0	33.3	30.5	ממוצע שעות עבודה שבועיות
(10.8)	(11.7)	(10.9)	(סטטיית תקן)
100%	100%	100%	סיבה עיקרית לעבודה במשרה חלקית⁽²⁾
55.8	45.8	54.7	עבודתו היא רק במשרה חלקית
26.4	0	23.7	ילדים צעירים
11.5	16.7	12.1	לא מצא עבודה במשרה מלאה
5.3	4.2	5.2	לימודים כלליים
0	20.8	2.2	לימודים בכולל/ישיבה (לגברים)
1.0	4.2	1.3	רצון לעבוד במשרה חלקית
0	8.3	0.8	אחר ⁽³⁾
100%	100%	100%	סיבה עיקרית לעבודה כעצמאי⁽⁴⁾
40.9	75.0	50.0	לא מצא עבודה כשכיר
22.7	0	16.7	ציפיה לרווחים גדולים יותר
13.6	0	10.0	רצון לעבוד קרוב לבית
22.8	25.0	23.3	אחר ⁽⁵⁾

(1) בקרב המועסקים כשכירים

(2) בקרב המועסקים כשכירים במשרה חלקית

(3) כולל: גיל מבוגר, מצב בריאותי.

(4) בקרב המועסקים כעצמאים

(5) כולל: עניין בעסקים, שעות גמישות, עסק משפחתי שעבר בירושה, קושי לעבוד כשכיר, משוב מלקוחות.

5.2 משלח יד וענף כלכלי**5.2.1 משלח יד**

לוח 25 מציג את התפלגות משלחי היד בקרב המועסקים לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית, סך הכל ולפי חלוקה מגדרית. משלח היד השכיח ביותר בקרב כלל המועסקים (42%) ובקרב הנשים (46%) היה עובדי פקידות. לעומת זאת בקרב הגברים היה שיעור עובדי הפקידות נמוך מרבע (23%).

כשליש מכלל המועסקים (33%) והשיעור הגבוה ביותר בקרב הגברים (38%) היו בעלי מקצועות חופשיים וטכניים. בנוסף, כ- 14% מהמועסקים עבדו כסוכנים, עובדי מכירות או עובדי שירותים וכ- 5% במקצועות אקדמיים.

בקרב עובדי הפקידות משלחי היד השכיחים היו של עובדי מזכירות (44%), עובדי חשבונות (19%), פקידי קבלת קהל ומפעילי ציוד משרדי (17%). שיעור גבוה מהנשים שעבדו בפקידות היו מזכירות (46%) ועובדות חשבונות (20%). שיעור גבוה מהגברים שעבדו בפקידות היו פקידי קבלת קהל ומפעילי ציוד משרדי (33%) וקופאים, פקידי בנקים וחברות אשראי (20%).

בקרב בעלי המקצועות החופשיים והטכניים עבדו למעלה ממחצית (56%) כעובדי הוראה ביסודי ובגנים או כמדריכים חברתיים (56%). שיעור זה היה גבוה בקרב הנשים (57%) כמו גם בקרב הגברים (48%). בנוסף חמישית (20%) מבעלי המקצועות החופשיים והטכניים עבדו כהנדסאי מחשב וטכנאי מחשב. שיעור זה בקרב הגברים היה גבוה מהשיעור בקרב הנשים (24% לעומת 19% בהתאמה). בקרב הנשים שעבדו כבעלות מקצועות חופשיים וטכניים היו 11% גרפיקאיות או מעצבות אך אף גבר לא עסק במשלח יד זה.

5.2.2 ענף כלכלי

לוח 26 מציג את ענפי התעסוקה בהם עבדו המועסקים לאחר שישה עד תשעה חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית.

הענף הכלכלי העיקרי בו הועסקו המשתתפים בתכנית הוא חינוך, כשליש (33%) מהמשתתפים שעבדו (שיעור זהה של גברים ונשים) הועסקו בענף זה. שלושה ענפים נוספים בהם נמצא שיעור גבוה באופן יחסי של מועסקים הם נדל"ן ושירותים עסקיים (16%), שירותי בריאות, רווחה וסעד (15%) ומסחר סיטוני וקמעוני (12%).

בקרב מי שהועסקו בענף החינוך, עבדו כשליש (33%) במוסדות חינוך יסודי (45.5% מהגברים ו-30% מהנשים) וכשליש נוסף (31%) במוסדות חינוך קדם יסודי (34% מהנשים ו-9% מהגברים). בקרב המועסקים בענף הכלכלי של מסחר סיטוני וקמעוני, הועסקו 93% במסחר קמעוני.

לוח 25: התפלגות משלחי היד בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, לפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	משלח יד
4.4	7.6	4.9	מקצועות אקדמיים
			מתוכם:
38.9	60.0	43.5	עובדי הוראה במוסדות על תיכונים ועל יסודיים
32.6	37.9	33.3	בעלי מקצועות חופשיים וטכניים
			מתוכם:
18.8	24.0	19.6	הנדסאי מחשב וטכנאי מחשב
57.1	48.0	55.7	עובדי הוראה ביסודי ובגנים ומדריכים חברתיים
11.3	0	9.5	גרפיקאים ומעצבים
0.7	1.5	0.8	מנהלים
45.6	22.7	42.4	עובדי פקידות
			מתוכם:
19.9	6.7	18.9	עובדי חשבונות
9.1	20.0	10.0	קופאים, פקידי בנקים וחברות אשראי
46.2	13.3	43.8	עובדי מזכירות
15.6	33.3	16.9	פקידי קבלת קהל ומפעילי ציוד משרדי
8.0	13.3	8.5	פקידים אחרים
14.7	12.1	14.3	סוכנים, עובדי מכירות ועובדי שירותים
			מתוכם:
35.0	37.5	35.3	מוכרים וזבנים
50.0	25.0	47.1	מטפלים
1.0	10.6	2.3	עובדים מקצועיים
1.0	7.6	1.9	עובדים בלתי מקצועיים

לוח 26: התפלגות הענף הכלכלי בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, לפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>ענף כלכלי</u>
5.7	7.5	5.9	תעשיה
			מתוכם:
50.0	0	40.7	הוצאה לאור ודפוס
11.2	16.4	12.0	מסחר סיטוני וקמעוני
			מתוכם:
95.3	81.8	92.6	מסחר קמעוני
4.4	7.5	4.9	תחבורה, אחסנה ותקשורת
2.9	4.5	3.1	בנקאות, מוסדות פיננסיים, ביטוח
17.4	10.5	16.4	נדל"ן ושרותים עסקיים
			מתוכם:
31.3	57.1	33.8	שירותי מחשוב
26.9	0	24.3	הנהלת חשבונות וראיית חשבון
32.6	32.8	32.6	חינוך
			מתוכם:
34.4	9.0	30.6	מוסדות חינוך קדם יסודי
30.4	45.5	32.7	מוסדות חינוך יסודי
16.4	6.0	14.9	שירותי בריאות, רווחה וסעד
3.9	4.5	4.0	שרותים קהילתיים, חברתיים, אישיים ואחרים
5.5	10.3	6.2	אחר ⁽¹⁾

(1) כולל: מינהל ציבורי, בניה, שירותי אירוח ואוכל, מכירה אחזקה ותיקון של כלי רכב, תיקונים של טובין לשימוש אישי וביתי.

5.3 שכר ותנאי עבודה

5.3.1 שכר

לוח 27 מציג את נתוני השכר של המשתתפים בתכנית שעבדו בעת המעקב¹⁸, בסך הכל ולפי חלוקה מגדרית. ניתן לראות כי משכורתם החודשית הממוצעת של העובדים עמדה על כ- 3,300 ₪. 79% מהעובדים הרוויחו שכר חודשי שלא עלה על 4,000 ₪ בחודש, כשטווח השכר השכיח (60%) נמצא בין 2,001 ל- 4,000 ₪. 4% בלבד מהעובדים הרוויחו שכר שעלה על 6,000 ₪ בחודש. בהשוואה בין קבוצות המגדר ניתן לראות כי שכרם הממוצע של הגברים היה גבוה ב- 38% מזה של הנשים ועמד על 4,230 ₪ לעומת שכר ממוצע של 3,060 ₪ בקרב הנשים. כמעט מחצית מהגברים (47%) הרוויחו שכר גבוה מ- 4000 ₪ לחודש. בקרב הנשים עמד שיעור זה על 14.5% בלבד. לוח 28 מציג את נתוני השכר בקרב המועסקים בחלוקה על פי היקף המשרה. ממוצע השכר החודשי בקרב המועסקים במשרה מלאה עמד על 4,123 ₪, והיה גבוה ב- 65% מהשכר החודשי הממוצע בקרב המועסקים במשרה חלקית, שעמד על 2,495 ₪. קרוב ל- 80% מהמועסקים במשרה חלקית הרוויחו שכר חודשי שלא עלה על 3000 ₪. בקרב המועסקים במשרה מלאה עמד שיעור זה על 14%.

5.3.2 השוואה בין השכר בתחילת ההשתתפות בתכנית לבין השכר לאחר 6-9 חודשים

לוח 29 מציג את נתוני השכר של המשתתפים שהיו מועסקים בתחילת ההשתתפות בתכנית¹⁹ ואת נתוני השכר של המשתתפים שהיו מועסקים בעת ראיון המעקב. ניתן לראות כי השכר החודשי הממוצע בעת ראיון המעקב היה גבוה ב- 20% מהשכר בתחילת ההשתתפות בתכנית ועמד על 3,299 ₪ לעומת 2,744 ₪ בהתאמה. עם תחילת ההשתתפות בתכנית הרוויחו כ- 30% מהמועסקים שכר שעלה על 3,000 ₪. בעת ראיון המעקב עמד שיעור זה על 53%. לוח 30 מציג את נתוני השכר של המשתתפים בשתי נקודות הזמן על פי חלוקה מגדרית. ניתן לראות כי השכר הממוצע עלה בשתי קבוצות המגדר, אם כי עליה זו היתה משמעותית יותר בקרב הגברים. בעוד שכרם הממוצע של הגברים עלה ב- 33%, עלה שכרן הממוצע של הנשים ב- 16% בלבד.

¹⁸ כמחצית (52%) מן המועסקים במועד המעקב דיווחו על גובה שכרם. בקרב המועסקים שדיווחו על שכרם היו 20% גברים ו- 80% נשים. 50% מתוך המועסקים שדיווחו על שכרם עבדו במשרה מלאה ו- 50% עבדו במשרה חלקית.

¹⁹ קרוב למחצית (49%) מן האוכלוסיה שהיתה מועסקת בתחילת ההשתתפות בתכנית דיווחה על שכרה באותו זמן. קבוצה זו כללה 20% גברים ו- 80% נשים, 16% עבדו במשרה מלאה ו- 84% עבדו במשרה חלקית.

לוח 27: נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב העובדים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>שכר מעבודה בש"ח⁽¹⁾</u>
7.5	3.8	6.8	עד 1500
7.5	7.8	7.6	1501-2000
37.8	11.8	32.4	2001-3000
32.7	29.4	32.0	3001-4000
9.0	21.6	11.6	4001-5000
3.5	15.7	6.0	5001-6000
2.0	9.9	3.6	6001 ומעלה
3,060	4,230	3,299	שכר ממוצע
(1287)	(1971)	(1523)	סטיית תקן

(1) נתוני השכר התקבלו עבור 47.6% מן האוכלוסייה שעבדה בעת הראיון הטלפוני השני, 199 נשים ו- 51 גברים

לוח 28: נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב העובדים השכירים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי היקף המשרה, באחוזים

עובדים במשרה חלקית	עובדים במשרה מלאה	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>שכר מעבודה בש"ח⁽¹⁾</u>
11.4	0	6.8	עד 1500
15.4	0	7.6	1501-2000
52.0	14.0	32.4	2001-3000
13.0	52.1	32.0	3001-4000
4.1	19.0	11.6	4001-5000
3.3	8.3	6.0	5001-6000
0.8	6.6	3.6	6001 ומעלה
2,495	4,123	3,299	שכר ממוצע
(1079)	(1448)	(1523)	סטיית תקן

(1) נתוני השכר התקבלו עבור 47.6% מן האוכלוסייה שעבדה בעת הראיון הטלפוני השני, 199 נשים ו- 51 גברים

לוח 29: נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב המועסקים בתחילת התכנית ובקרב המועסקים בעת המעקב, באחוזים

שכר מעבודה בש"ח ¹	בתחילת ההשתתפות בתכנית	במועד המעקב
עד 1500	17.2	6.8
1501-2000	10.1	7.6
2001-3000	42.4	32.4
3001-4000	17.2	32.0
4001-5000	7.0	11.6
5001-6000	4.1	6.0
6001 ומעלה	2.0	3.6
שכר ממוצע	2,744	3,299
סטיית תקן	(1402)	(1523)

1) נתוני השכר התקבלו עבור 52% מן האוכלוסיה שהיתה מועסקת בתחילת ההשתתפות בתכנית (20 גברים ו- 79 נשים) ועבור 47.6% מן האוכלוסיה שעבדה לאחר 6-9 חודשים (199 נשים ו- 51 גברים)

לוח 30: נתוני שכר חודשי ברוטו בקרב המועסקים בתחילת התכנית ובקרב המועסקים בעת המעקב, על פי מגדר, באחוזים

שכר מעבודה בש"ח ¹	גברים		נשים	
	בתחילת התכנית	במועד המעקב	בתחילת התכנית	במועד המעקב
עד 1500	10.0	3.9	19.0	7.5
1501-2000	15.0	7.9	8.8	7.6
2001-3000	20.0	11.7	48.1	37.7
3001-4000	30.0	29.4	14.0	32.6
4001-5000	20.0	21.6	3.8	9.1
5001-6000	5.0	15.7	3.8	3.5
6001 ומעלה	0	9.8	2.5	2.0
שכר ממוצע	3,178	4,230	2,634	3,060
סטיית תקן	(1431)	(1971)	(1382)	(1287)

1) נתוני השכר התקבלו עבור 52% מן האוכלוסיה שהיתה מועסקת בתחילת ההשתתפות בתכנית (20 גברים ו- 79 נשים) ועבור 47.6% מן האוכלוסיה שעבדה לאחר 6-9 חודשים (199 נשים ו- 51 גברים)

5.3.3 זכויות והטבות

לוח 31 מציג נתונים שונים באשר לזכויות והטבות במקום העבודה בו עבדו המשתתפים (שעבדו כשכירים) שישה עד תשעה חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית. הנתונים מלמדים שכ- 3% לא קיבלו את שכרם באופן סדיר, ולמעלה מרבע (26%) לא קיבלו את הזכויות המגיעות להם על פי חוק כגון דמי הבראה ותשלום עבור חופשה שנתית. ניתן לראות כי אחוז לא מבוטל מהעובדים לא היו מודעים לזכויותיהם הבסיסיות במקום העבודה: כ-4% ציינו כי הם אינם יודעים האם הם מקבלים את שכרם באופן סדיר וכ- 13% ציינו כי הם אינם יודעים האם הם מקבלים את הזכויות המגיעות להם על פי חוק. מרבית העובדים (83%) ציינו כי הם מקבלים החזר הוצאות נסיעה (מלא או חלקי) ממקום העבודה או הסעות מאורגנות לעבודה, אולם רק כרבע מהעובדים ציינו כי הם מקבלים פנסיה או קופת גמל או ביטוח מנהלים (28%) ופחות מחמישית (18.5%) ציינו כי הם מקבלים קרן השתלמות.

פחות מרבע מהעובדים (22%) ציינו כי מקום העבודה מספק להם אוכל: 18% ציינו כי מקום העבודה מספק להם אוכל באופן מלא ו- 4% ציינו כי מקום העבודה מספק להם אוכל באופן חלקי. מרבית העובדים שמקום עבודתם מספק אוכל (94%) ציינו כי אוכל זה הינו ברמת כשרות מספקת עבורם. 88% מהגברים העובדים ציינו כי מקום העבודה מאפשר להם זמן לתפילה. מתוך אלו ציינו 58% שזמן זה הוא חלק משעות העבודה בעבורן הם מקבלים תשלום.

הנתונים מלמדים ששיעור גבוה יותר מהנשים העובדות קיבלו זכויות והטבות שונות במקום העבודה לעומת הגברים: הדבר נכון בהתייחס לקבלת שכר סדיר (94% בקרב הנשים לעומת 89.5% בקרב הגברים), קבלת זכויות לפי חוק (63% לעומת 51% בהתאמה), החזר הוצאות נסיעה (87% לעומת 66%), פנסיה (28% לעומת 25%) וקרן השתלמות (20% לעומת 12%).

בהתייחס לאספקת אוכל על ידי מקום העבודה הנתונים שונים: 41% מהגברים עבדו במקומות עבודה שסיפקו אוכל בצורה מלאה או חלקית, לעומת 19% בלבד בקרב הנשים. כמו כן כל הגברים שצינו כי הם מקבלים אוכל במקום העבודה ציינו כי האוכל הוא ברמת כשרות מספקת עבורם, בקרב הנשים ציינו זאת 92%.

לוח 31: זכויות והטבות בקרב המועסקים כשכירים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>שכר סדיר</u>
94.0	89.5	93.4	מקבל
2.6	3.5	2.7	אינו מקבל
3.4	7.0	3.9	לא יודע
100%	100%	100%	<u>זכויות לפי חוק¹</u>
63.2	50.8	61.6	מקבל
24.1	37.3	25.8	אינו מקבל
12.7	11.9	12.6	לא יודע
100%	100%	100%	<u>החזר הוצאות נסיעה²/הסעות לעבודה</u>
86.8	65.5	83.3	מקבל
12.1	31.0	14.4	אינו מקבל
1.1	3.5	2.2	לא יודע
100%	100%	100%	<u>פנסיה/קופת גמל/ביטוח מנהלים</u>
28.1	25.4	27.7	מקבל
58.9	61.0	59.2	אינו מקבל
13.0	13.6	13.1	לא יודע
100%	100%	100%	<u>קרן השתלמות</u>
19.5	11.9	18.5	מקבל
67.2	76.3	68.5	אינו מקבל
13.3	11.8	13.1	לא יודע
100%	100%	100%	<u>אוכל במסגרת העבודה</u>
15.2	35.6	18.1	מקבל
4.2	5.1	4.3	מקבל באופן חלקי
80.6	59.3	77.6	אינו מקבל
100%	100%	100%	<u>אוכל כשר³</u>
92.1	100.0	94.1	מקבל
7.9	0	5.9	אינו מקבל
	100%		<u>זמן לתפילה</u>
	88.1		מקבל
	11.9		אינו מקבל
	100%		<u>התפילה כחלק משעות עבודה בתשלום⁴</u>
	57.7		כן
	42.3		לא

(1) הכוונה לזכויות כגון דמי הבראה וחופשה שנתית (כך נוסחה השאלה)

(2) כולל החזר חלקי

(3) מתוך העובדים שמסופק להם אוכל

(4) מתוך העובדים המקבלים זמן לתפילה במסגרת העבודה

5.4 מידת החרדיות של מקום העבודה

לוח 32 מציג נתונים באשר למידת החרדיות של מקום העבודה בקרב המועסקים בעת המעקב. מידת החרדיות של מקום העבודה נבחנה באמצעות שאלות המתייחסות לחרדיות המעסיק, לחרדיות העובדים במקום העבודה ולחרדיות הלקוחות. ניתן לראות כי בהתייחס לכל אחד משלושת המדדים הללו, למעלה ממחצית מהעובדים ציינו כי עבדו במקום עבודה חרדי: 68% מהעובדים היו מועסקים על ידי מעסיק חרדי, 72% עבדו במקום עבודה בו כל העובדים או רובם היו חרדים ו- 51.5% עבדו במקום עבודה המשרת לקוחות חרדים. גם בקרב העובדים העצמאים ציינו 67% כי הלקוחות עימם הם עובדים הם חרדים בלבד ו- 27% נוספים ציינו כי הלקוחות שלהם חרדיים ושאינם חרדיים.

בקרב הגברים היה שיעורם של המועסקים במקום עבודה חרדי גבוה משיעור זה בקרב הנשים על-פי שלושת המדדים: 72% מהגברים היו מועסקים על ידי מעסיק חרדי לעומת 67% מהנשים; 76% מהגברים עבדו בארגון בו כל העובדים או רובם היו חרדים לעומת 71% מהנשים; 61% מהגברים עבדו בארגון בו הלקוחות היו חרדים, לעומת 50% מהנשים.

המרואיינים שעבדו במקומות עבודה בהם היוו כחרדים מיעוט²⁰ נשאלו האם קיבלו יחס שונה מהממונים עליהם ומעמיתיהם לעבודה בשל היותם חרדים. הרוב הגורף (96.5%) של קבוצה זו ציינו כי לא קיבלו יחס שונה מהממונים עליהם. 3.5% בלבד ציינו כי קיבלו יחס שונה מהממונים בשל חרדיותם. קבוצה זו נשאלה באשר לטיבו של היחס השונה שהם מקבלים (שאלה פתוחה). התשובות היו חלוקות: מחצית ציינו כי הם זוכים ליחס טוב, להערכה או להתחשבות בצורך שלהם לצאת לחופשות לצורך צומות או חגים. המחצית הנוספת ציינו כי הם זוכים ליחס פחות טוב מזה שזוכים לו העובדים שאינם חרדים. חלקם ציינו כי הדבר בא לידי ביטוי באפליה בשכר. כל העובדים שעבדו במקומות עבודה בהם היוו כחרדים מיעוט, מלבד גבר אחד ואישה אחת, ציינו כי הם אינם מקבלים יחס שונה מעמיתיהם בשל חרדיותם (99%). שני העובדים שצינו כי הם מקבלים יחס שונה נמנעו מלפרט כיצד בא יחס זה לידי ביטוי.

²⁰ אפשרויות התשובה: "מיעוט העובדים הם חרדים" או "חוץ ממני אין כלל עובדים חרדים"

לוח 32: מידת החרדיות של מקום העבודה בקרב העובדים השכירים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר,

באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>מעסיק</u>
67.3	72.4	68.0	מעסיק חרדי
32.7	27.6	32.0	מעסיק לא חרדי
100%	100%	100%	<u>עובדים</u>
55.1	44.8	53.7	כל העובדים חרדים
16.2	31.0	18.1	רוב העובדים חרדים
22.5	17.2	21.8	מיעוט העובדים חרדים
4.4	5.2	4.5	המרואיין הינו העובד החרדי היחיד
			המרואיין הינו העובד היחיד במקום
1.8	1.7	1.8	העבודה
100%	100%	100%	<u>לקוחות</u>
50.0	61.0	51.5	חרדים
2.3	1.7	2.3	לא חרדים
44.5	33.9	43.1	כלל הציבור
3.1	3.4	3.2	הארגון אינו משרת לקוחות
100%	100%	100%	<u>קבלת יחס שונה כחרדי מהממונים⁽¹⁾</u>
97.0	93.8	96.5	אינו מקבל יחס שונה
3.0	6.3	3.5	מקבל יחס שונה
			מתוכם:
		50.0	מקבל יחס מתחשב
		50.0	מקבל יחס שלילי
100%	100%	100%	<u>קבלת יחס שונה כחרדי מהעמיתים⁽²⁾</u>
99.4	96.9	99.1	אינו מקבל יחס שונה
0.6	3.1	0.9	מקבל יחס שונה (לא פרט)

(1) בקרב המרואיינים שצינו כי הם עובדים במקום עבודה בו מיעוט העובדים חרדיים או שהם עצמם העובדים החרדים היחידים. נוסח השאלה היה: "האם אתה חש כי אתה מקבל יחס שונה כחרדי (לעומת עובדים שאינם חרדים) מן הממונים עליך במקום העבודה?", עובדים שצינו כי הם מקבלים יחס שונה התבקשו לפרט את טיבו של יחס זה.

(2) בקרב המרואיינים שצינו כי הם עובדים במקום עבודה בו מיעוט העובדים חרדיים או שהם עצמם העובדים החרדים היחידים. נוסח השאלה היה: "האם אתה חש כי אתה מקבל יחס שונה כחרדי (לעומת עובדים שאינם חרדים) מעמיתך במקום העבודה?"

5.5 אופן ומשך ההגעה לעבודה

לוח 33 מציג נתונים הנוגעים לאופן ההגעה ולמשך ההגעה לעבודה. כ- 70% מהעובדים ציינו כי הם מגיעים למקום עבודתם בתחבורה ציבורית וכ- 17% נוספים ציינו כי הם מגיעים ברגל. 8% ציינו כי הם מגיעים למקום העבודה באמצעות הסעות מאורגנות של מקום העבודה ו- 5% בלבד ציינו כי הם מגיעים ברכב פרטי. באשר למשך ההגעה ציינו למעלה ממחצית מהעובדים (57%) כי משך ההגעה לעבודה אינו עולה על חצי שעה. 10% בלבד ציינו כי משך ההגעה לעבודה עולה על שעה. נתוני קבוצות המגדר מלמדים כי שיעורן של הנשים המגיעות בתחבורה ציבורית למקום העבודה עולה בכ- 24% על שיעור זה בקרב הגברים (71% לעומת 47.5% בהתאמה). שיעורם של הגברים המגיעים למקום העבודה ברגל, בהסעות מאורגנות וברכב פרטי גבוה משיעור זה בקרב הנשים. ניתן לראות כי בממוצע משך זמן ההגעה של הנשים לעבודה הוא ארוך מזה של הגברים. קרוב לשלושה רבעים מהגברים (71%) ציינו כי משך ההגעה לעבודה הוא עד חצי שעה. בקרב הנשים ציינו זאת רק 55%.

לוח 33: אופן ההגעה ומשך ההגעה למקום העבודה בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>הגעה למקום העבודה</u>
71.1	47.5	69.2	בתחבורה ציבורית
15.2	23.7	16.5	ברגל
7.2	10.2	7.6	בהסעות מאורגנות של המעסיק
4.1	11.9	5.1	ברכב פרטי
2.3	6.8	1.6	אחר ⁽¹⁾
100%	100%	100%	<u>משך ההגעה לעבודה</u>
26.5	37.3	28.1	פחות מרבע שעה
28.6	33.9	29.2	רבע שעה עד חצי שעה
20.4	8.5	18.8	חצי שעה עד שלושת רבעי שעה
13.4	16.9	13.8	שלושת רבעי שעה עד שעה
10.3	3.4	9.4	שעה עד שעה וחצי
0.8	0	0.7	יותר משעה וחצי

(1) כולל טרמפ עם חברים, אופניים, עבודה מהבית.

5.6 שביעות הרצון מהעבודה

לוח 34 מציג את מידת שביעות הרצון של המועסקים מעבודתם. מרבית המועסקים (66%) הביעו שביעות רצון גבוהה מעבודתם ו- 29% נוספים הביעו שביעות רצון בינונית. שיעור קטן מאוד מהעובדים הביעו שביעות רצון מועטה (4%) או חוסר שביעות רצון מעבודתם (1.5%).

באשר להבדלים בין קבוצות המגדר ניתן לראות כי שיעור הנשים שהביעו שביעות רצון גבוהה מעבודתן היה גבוה באופן משמעותי משיעור זה בקרב הגברים (70% לעומת 43% בהתאמה). כמו כן, 4% בלבד מהנשים הביעו שביעות רצון מועטה או חוסר שביעות רצון מעבודתן לעומת שיעור של 12% בקרב הגברים. המועסקים נשאלו לגבי תחושת הביטחון התעסוקתי (נוסח השאלה היה: "האם אתה חושש כי תאבד את מקום עבודתך בשנה הקרובה?"). 80% ציינו כי הם אינם חוששים לאבד את מקום העבודה, 12% ציינו כי הם חוששים מעט, ו- 8% בלבד הביעו חשש גדול או גדול מאוד מאובדן העבודה. שיעור הגברים שהביעו חשש כלשהו מאובדן מקום העבודה התקרב למחצית (47.5%) והיה גבוה באופן משמעותי משיעור זה בקרב הנשים (15%).

לוח 35 מציג את מידת שביעות הרצון שהביעו המועסקים מהבטים שונים בעבודתם. באשר לכלל המימדים לגביהם נשאלו המרואיינים, הביעו למעלה מ- 60% שביעות רצון גבוהה או בינונית. המימדים לגביהם הביעו השיעור הגבוה ביותר מהמרואיינים שביעות רצון גבוהה היו: עבודה בה ניתן לקיים את אורח החיים הדתי (89.5%), עבודה עם אנשים (81.5%), עבודה מכובדת או נקיה (77.2%), עבודה בעלת משמעות או בעלת חשיבות לחברה (75.6%). המימדים לגביהם הביעו השיעור הגבוה ביותר של המרואיינים חוסר שביעות רצון ("בכלל לא שבע רצון") היו: עבודה מקצועית או במקצוע שהפרט למד (31.1%), עבודה בה לא עובדים עם בני המין השני (18.2%), עבודה עם אפשרויות קידום (18.1%) ועבודה קרובה לבית (16.6%).

לוח 34: מידת שביעות הרצון הכללית מהעבודה הנוכחית והמידה בה הפרט חושש לאבד את מקום עבודתו, בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>שביעות רצון כללית מהעבודה</u>
70.0	43.3	66.2	שבע רצון במידה רבה
26.1	44.8	28.7	שבע רצון במידה בינונית
2.9	7.5	3.6	שבע רצון במידה מועטה
1.0	4.5	1.5	כלל לא שבע רצון
100%	100%	100%	<u>המידה בה הפרט חושש לאבד את עבודתו בשנה הקרובה</u>
84.6	52.5	80.0	אין חשש
7.1	39.3	11.8	חשש קטן
4.9	6.6	5.2	חשש גדול
3.3	1.6	3.1	חשש גדול מאוד

לוח 35: מידת שביעות הרצון מהיבטים שונים במקום העבודה הנוכחי בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים,

באחוזים

סה"כ באחוזים	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	בכלל לא	
100%	89.5	8.1	1.5	0.9	עבודה בה ניתן לקיים את אורח החיים הדתי
100%	81.5	12.1	1.7	4.7	עבודה עם אנשים
100%	77.2	19.1	2.1	1.5	עבודה מכובדת/נקיה
100%	75.6	19.0	2.6	2.8	עבודה עם משמעות/בעלת חשיבות לחברה
100%	73.7	20.6	2.3	3.4	עבודה מעניינת
100%	71.7	24.4	2.3	1.6	יחס טוב בעבודה ⁽¹⁾
100%	67.4	21.2	7.0	4.4	עבודה בשעות נוחות
100%	66.4	13.5	7.8	12.2	עבודה שמאפשרת לימודים במקביל
100%	59.0	16.6	13.4	11.0	ארגון בו רוב העובדים והלקוחות חרדים
100%	51.4	11.5	6.0	31.1	עבודה מקצועית או במקצוע שלמד
100%	49.4	21.7	12.3	16.6	עבודה קרובה לבית
100%	48.5	19.8	13.5	18.1	עבודה עם אפשרויות קידום ⁽¹⁾
100%	47.1	33.2	11.3	8.4	עבודה קבועה ⁽¹⁾
100%	47.1	33.2	11.3	8.4	עבודה בשכר הוגן
100%	44.9	18.7	18.2	18.2	עבודה בה לא עובדים עם בני המין השני

(1) שאלות אלו מתייחסות לשכירים בלבד

5.7 מעברים בין מקומות עבודה

לוח 36 מציג נתונים באשר למספר מקומות העבודה בהם עבדו המשתתפים במהלך תקופת התכנית וסיבות לעזיבת מקום העבודה האחרון, בהתייחס לכלל המשתתפים ובחלוקה לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית. מרבית המועסקים במהלך תקופת התכנית (78%) עבדו במקום עבודה אחד במהלך תקופה זו, 17% עבדו בשני מקומות עבודה בתקופה זו, 3.5% עבדו בשלושה מקומות עבודה ו- 1.5% בארבעה מקומות עבודה או יותר. האוכלוסיה שהפסיקה עבודתה נשאלה באשר לסיבה לעזיבת מקום העבודה האחרון. 60% ציינו כי סייעו את עבודתם בשל פיטורין, סגירת מקום העבודה או בשל כך שהעבודה היתה זמנית. 20% ציינו כי סייעו את העבודה ביוזמתם בשל חוסר שביעות רצון מהעבודה ו- 6% ציינו כי עזבו בשל מעבר דירה. הקבוצה שציינה כי עזבה בשל חוסר שביעות רצון מהעבודה נשאלה באשר לסיבות לכך. 42% ציינו כי חוסר שביעות הרצון נבע מכך שהעבודה היתה קשה או לא מכובדת, רבע (25%) ציינו שהעבודה לא היתה מעניינת ורבע (25%) נוסף ציינו כי השכר היה נמוך מדי.

לוח 37 מציג את הנתונים בחלוקה לפי מגדר. בקרב הנשים היה שיעור גבוה יותר של משתתפות שעבדו במקום עבודה אחד בתקופת התכנית, לעומת שיעור זה בקרב הגברים (79% לעומת 74% בהתאמה). באשר לסיבות לעזיבת מקום העבודה, בקרב הנשים היה שיעור העוזבות בשל פיטורין, סגירת מקום העבודה או עבודה זמנית

גבוה באופן ניכר מאשר שיעור זה בקרב הגברים (62% לעומת 37.5% בהתאמה). בקרב הגברים היה שיעור גבוה יותר של משתתפים שעזבו ביוזמתם בשל חוסר שביעות רצון מהעבודה (25% לעומת 18% בקרב הנשים).

לוח 36: מספר מקומות עבודה בתקופת התכנית וסיבות לעזיבת מקום העבודה בקרב האוכלוסיה שעבדה בשלב כלשהו בתקופת התכנית, סה"כ ולפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית, באחוזים

עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	עובדים במועד המעקב	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>מספר מקומות עבודה בתקופת התכנית</u>
85.0	76.9	78.0	אחד
10.4	17.9	17.0	שניים
4.5	3.4	3.5	שלושה
0	1.7	1.5	ארבעה ויותר
100%			<u>סיבות לעזיבת מקום העבודה האחרון</u>
59.7			פיטורין/מקום העבודה נסגר/ עבודה זמנית
19.4			חוסר שביעות רצון מהעבודה
			מתוכם:
41.7			עבודה קשה/לא מכובדת
25.0			עבודה לא מעניינת
25.0			בשל שכר נמוך
6.0			מעבר דירה
14.9			אחר ¹

(1) כולל: לימודים, סיבות בריאותיות, לידה, תאונת עבודה, גיוס לצה"ל.

לוח 37: מספר מקומות עבודה בתקופת התכנית וסיבות לעזיבת מקום העבודה בקרב האוכלוסייה שעבדה בשלב כלשהו בתקופת התכנית, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>מספר מקומות עבודה בתקופת התכנית</u>
78.6	74.3	78.0	אחד
18.0	10.8	17.0	שניים
3.2	5.4	3.5	שלושה
0.2	9.5	1.5	ארבעה ויותר
100%	100%	100%	<u>סיבות לעזיבת מקום העבודה האחרון⁽¹⁾</u>
61.7	37.5	59.7	פיטורין/מקום העבודה נסגר/ עבודה
18.3	25.0	19.4	זמנית
6.7	0	6.0	חוסר שביעות רצון מהעבודה
13.3	37.5	15.0	מעבר דירה
			אחר ⁽²⁾

(1) בקרב האוכלוסייה שעבדה בתקופת התכנית והפסיקה עבודתה

(2) כולל: לימודים, סיבות בריאותיות, לידה, תאונת עבודה, גיוס לצה"ל.

פרק 6 - שינויים בעקבות היציאה לעבודה

בפרק זה יוצגו נתונים באשר למידה בה חלו שינויים כלכליים ושינויים במעמדם של המשתתפים בתכנית בעקבות היציאה לעבודה. השינויים שישקרו יכללו גידול בהוצאות הכספיות, מציאת סידור לילד/ים, שינוי במצב הכלכלי ושינוי במעמד בקהילה בעקבות היציאה לעבודה.

6.1 שינויים כלכליים

לוח 38 מציג נתונים באשר לשינויים כלכליים שונים בעקבות היציאה לעבודה. המרואיינים נשאלו האם הוצאותיהם בתחומים שונים גדלו בעקבות היציאה לעבודה. 40% מהמועסקים שהיו הורים לילדים ציינו כי הוצאותיהם עבור גני ילדים גדלו, רבע (25%) מכלל המועסקים ציינו כי הוצאותיהם על תחבורה למקום העבודה גדלו, כחמישית (20.5%) ציינו כי הוצאותיהם על ביגוד גדלו ו- 10.5% מתוך המועסקים שהיו נשואים ציינו כי הוצאותיהם על ארנונה גדלו²¹. שיעורן של הנשים שדיווחו על עליה בהוצאות על גני ילדים היה גבוה באופן משמעותי משיעור זה בקרב הגברים (44% לעומת 24.5% בהתאמה). לעומת זאת שיעורם של הגברים שדיווחו על עליה בהוצאות על תחבורה למקום העבודה היה גבוה משיעור זה בקרב הנשים (41% לעומת 23% בהתאמה). גם שיעורם של הגברים שדיווחו על עליה בתשלומי הארנונה היה גבוה משיעור זה בקרב הנשים (32% לעומת 6% בהתאמה).

המועסקים שהיו הורים לילדים נשאלו האם בעקבות יציאתם לעבודה נוצר צורך למצוא סידור לאחד או יותר מילדיהם. למעלה ממחציתם (56%) ציינו כי צורך כזה נוצר. בקרב אלו שהיו זקוקים לסידור עבור הילד/ים ציינו 96% כי מצאו סידור בתשלום. 4% נוספים ציינו כי הילד נמצא בטיפול של בן משפחה. 66% מהאמהות המועסקות ציינו כי נוצר צורך במציאת סידור לילד/ים, לעומת 17% בלבד מהאבות המועסקים. 96.5% מהאמהות שהיו זקוקות לסידור מצאו סידור בתשלום לעומת 89% מהאבות. המועסקים נשאלו באיזו מידה הם חשים כי מצבם הכלכלי השתפר מאז התחילו השתתפותם בתכנית. כ- 60% ציינו כי מצבם הכלכלי השתפר בהתאם לפרוט הבא: 10% ציינו כי השיפור הינו משמעותי, 22% ציינו כי השיפור הינו בינוני ו- 27% ציינו כי השיפור מועט. 40% ציינו כי מצבם הכלכלי לא השתנה ו- 1% ציינו כי מצבם הכלכלי הורע. שיעורן של הנשים שדיווחו על שיפור במצב הכלכלי היה גבוה משיעור זה בקרב הגברים (60% לעומת 54% בהתאמה).

²¹ הנחה בתשלום הארנונה ובגני ילדים ניתנת לבעלי הכנסה נמוכה. היציאה לעבודה גורמת במקרים רבים לביטול הנחות אלו.

לוח 38: גידול בהוצאות, מציאת סידור לילדים ותחושת הפרט באשר למידה בה השתנה מצבו הכלכלי, בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>גידול בהוצאות</u>⁽¹⁾
44.1	24.5	40.4	תשלום עבור גני ילדים (הורים בלבד)
22.7	41.3	25.2	הוצאות על תחבורה למקום העבודה
20.9	20.4	20.5	הוצאות על ביגוד
6.3	31.6	10.5	תשלום ארנונה (לנשואים בלבד)
100%	100%	100%	<u>צורך במציאת סידור לילד/ים</u>⁽²⁾
65.8	17.0	56.4	נוצר צורך
23.4	81.1	34.5	לא נוצר צורך
10.8	1.9	9.1	הילדים אינם זקוקים לסידור
100%	100%	100%	<u>הסידור שנמצא לילד/ים</u>⁽³⁾
96.5	88.9	96.0	סידור בתשלום ⁽⁴⁾
3.5	11.1	4.0	בטיפול של אחים גדולים/משפחה
100%	100%	100%	<u>שינוי במצב הכלכלי</u>⁽⁵⁾
8.9	16.9	10.0	השתפר במידה ניכרת
22.8	20.0	22.4	השתפר במידה בינונית
28.4	16.9	26.8	השתפר במעט
38.8	44.6	39.7	נשאר כשהיה
1.0	1.5	1.1	הורע

(1) האפשרויות אינן מוציאות זו את זו

(2) בקרב מרואיינים שהינם הורים לילדים

(3) בקרב ההורים שצינו כי נוצר צורך במציאת סידור לילד/ים

(4) כולל: מעון, משפחתון, גן, צהרון, מטפלת בשכר

(5) נוסח השאלה היה: "האם השתפר מצבך הכלכלי מאז התראיינת במרכז 'מפתח' ואם כן – באיזו מידה?"

6.2 שינוי המעמד בקהילה

המועסקים נשאלו כיצד השפיעה יציאתם לעבודה על מעמדם בקהילה. הנתונים מוצגים בלוח 39. מרבית המשיבים (92.5%) ציינו כי היציאה לעבודה לא שינתה את מעמדם בקהילה, 6% ציינו כי יציאתם לעבודה שיפרה את מעמדם ו- 2% בלבד ציינו כי יציאתם לעבודה החלישה את מעמדם בקהילה. בקרב הגברים המועסקים ציינו 65% כי מעמדם בקהילה לא השתנה בעקבות היציאה לעבודה. 22% ציינו כי מעמדם השתפר בעקבות היציאה לעבודה ו- 13% ציינו כי מעמדם נחלש בעקבות היציאה לעבודה. הגברים שצינו כי חל שיפור במעמדם נשאלו באיזה מובן השתפר מעמדם (שאלה פתוחה). ההסברים שהתקבלו התייחסו לקבלת יחס של הערכה מהסביבה בשל העובדה שהפרט עסוק, שאינו נצרך לבריות, שהוא עוסק בתחום עיסוק מכובד, שיש לו תדמית רצינית יותר, ידע רב יותר, יכולת לעזור לאחרים או שמצבו הכלכלי טוב

יותר. הגברים שצינו כי מעמדם בקהילה נחלש בעקבות היציאה לעבודה נשאלו אף הם באיזה מובן נחלש מעמדם. גברים אלו ציינו כי בקהילתם זוכים להערכה גדולה יותר בחורים הלומדים בישיבות ולכן בחור שיוצא לעבוד מעמדו נמוך יותר. מספר אבות לילדים ציינו כי הם נתקלו בקושי לרשום את ילדיהם לגני ילדים בשל העובדה שיצאו לעבוד.

בקרב הנשים העובדות ציינו הרוב הגורף (97%) כי יציאתן לעבודה לא שינתה את מעמדם בקהילה ואף אישה לא ציינה כי היציאה לעבודה החלישה את מעמדה. 3% מהנשים העובדות ציינו כי היציאה לעבודה שיפרה את מעמדם. כאשר נשאלו נשים אלו באילו מובנים השתפר מעמדם הן ציינו כי השיפור במעמדם נובע מבטחון עצמי רב יותר, תדמית טובה יותר, הערכה מהסביבה, שיפור במצב החברתי או שיפור המעמד לקראת שידוך.

לוח 39: השפעת היציאה לעבודה על המעמד בקהילה בקרב המועסקים לאחר 6-9 חודשים, לפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	
3.2	22.2	5.8	שיפרה את המעמד
96.8	65.1	92.5	לא שינתה את המעמד
0	12.7	1.7	החלישה את המעמד

פרק 7 - חיפוש ומציאת עבודה

בפרק זה מוצגים נתונים באשר לשיעור מחפשי העבודה, דרכי חיפוש העבודה ודרכי מציאת העבודה בקרב כלל המשתתפים בתכנית ובחלוקה לפי מצב תעסוקתי בתקופת התכנית ולפי מגדר.

כפי שניתן לראות בלוח 40 קרוב למחצית (47%) מהמשתתפים בתכנית ציינו בראיון המעקב (שהתקיים שישה עד תשעה חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית) כי הם מחפשים עבודה באופן פעיל. שיעור זה היה הגבוה ביותר ועמד על שלושה רבעים (75%) בקרב האוכלוסיה שעבדה בשלב כלשהו מתחילת ההשתתפות בתכנית והפסיקה עבודתה, נמוך מעט יותר בקרב האוכלוסיה שלא עבדה בשום שלב מתחילת ההשתתפות (68%) והנמוך ביותר בצפוי בקרב האוכלוסיה שעבדה במועד המעקב (32.5%).

כשליש ממחפשי העבודה (34%) ציינו במועד המעקב כי הם ממשיכים לחפש עבודה באמצעות תכנית "מפתח". מרבית מחפשי העבודה ציינו כי הם מחפשים עבודה באמצעות מודעות דרושים בעיתונות החרדית (80%) ובאמצעות חברים או קרובים (71%), כחמישית (22%) באמצעות פניה ישירה למעסיקים מבלי לדעת אם הם זקוקים לעובדים וחמישית (20%) באמצעות האינטרנט. 14% ציינו כי הם מחפשים באמצעות חברות כח אדם ו- 14% נוספים ציינו כי הם מחפשים באמצעות עיתונות לא חרדית. 7% ציינו כי הם נעזרים בשירות התעסוקה.

דרכי חיפוש העבודה שהוכחו כאפקטיביות (אלו שבאמצעותן נמצאה העבודה האחרונה) היו הבאות: למעלה ממחצית (58%) מהמשתתפים שעבדו בשלב כלשהו מאז תחילת ההשתתפותם בתכנית ציינו כי מצאו את עבודתם האחרונה באמצעות חברים או קרובים, 14% ציינו כי מצאו עבודתם ישירות באמצעות מרכזי "מפתח", 8% מצאו באמצעות מודעות דרושים בעיתונות החרדית, 6% מצאו באמצעות פניה ישירה למעסיק מבלי לדעת אם הוא זקוק לעובדים, 5% באמצעות חברות כח אדם, 3% פתחו עסק עצמאי ו- 2% מצאו עבודה באמצעות האינטרנט. יש להדגיש כי נתונים אלו מתייחסים למציאת מקום העבודה הנוכחי או האחרון של הפרט ולא למציאת מקומות עבודה קודמים במהלך תקופת התכנית. אחוז נוסף של משתתפים (מעבר ל- 14% המצוינים לעיל) מצאו את עבודתם הקודמת באמצעות תכנית "מפתח" (נתונים לגבי הסיוע שניתן במסגרת התכנית מופיעים בפרק מספר 8).

מחפשי העבודה שלא עבדו בעת ראיון המעקב התבקשו להעריך את סיכוייהם למצוא עבודה בחצי השנה הקרובה. 61% העריכו את סיכוייהם כטובים או טובים מאוד, 39% העריכו את סיכוייהם כלא כל כך טובים או כלל לא טובים.

האוכלוסיה שלא עבדה בשום שלב מתחילת ההשתתפות בתכנית ולא חיפשה עבודה באופן פעיל בזמן המעקב נשאלה מהי הסיבה העיקרית לכך שאינה מחפשת עבודה. כרבע (24%) ציינו כי העובדה שאינם מחפשים עבודה נובעת מייאוש מחיפוש עבודה או מחוסר אומון בכך שיצליחו למצוא עבודה, כרבע נוסף (23%) היו נשים שצינו כי הסיבה לאי חיפוש עבודה היא הריון או לידה, כחמישית (19%) ציינו כי הסיבה היא לימודים כלליים (לא לימודי קודש), 14% ציינו כי הם מתחילים לעבוד בקרוב, 9% ציינו סיבות בריאותיות, 7% ציינו קושי במציאת סידור מתאים לילדים, 3% היו גברים שצינו כי הם מעדיפים ללמוד תורה ו- 1% ציינו כי השכר המוצע בעבודות הוא נמוך מדי ולכן הם אינם מחפשים עבודה.

המשתתפים בתכנית שהיו מועסקים בעת ראיון המעקב ולמרות זאת ציינו כי הם מחפשים עבודה באופן פעיל נשאלו מהי הסיבה העיקרית לכך שהם מחפשים עבודה. כשלושה רבעים מתוכם (74%) ציינו סיבות הנוגעות

לתנאי העבודה: כרבע (26%) ציינו כי הם מחפשים עבודה המשולמת שכר גבוה יותר מעבודתם הנוכחית, כרבע נוסף (23%) ציינו כי הם מחפשים עבודה קבועה, 16% ציינו כי הם מחפשים עבודה נוספת לזו בה הם עובדים ו-9% ציינו כי הם מחפשים עבודה במשרה מלאה. סיבות נוספות שצוינו היו: מציאת עבודה מעניינת יותר (9%), עבודה במקצוע שהפרט למד (8%), עבודה קרובה יותר לבית (2%), עבודה שתאפשר שילוב טוב יותר עם הטיפול במשק הבית ובילדים (2%) ועבודה המתאימה יותר לחרדים (1%).

בלוח 41 ניתן לראות כי שיעור מחפשי העבודה היה מעט גבוה יותר בקרב הגברים (50% לעומת 46% בקרב הנשים). 37% מהנשים ציינו שהן ממשיכות לחפש עבודה באמצעות תכנית "מפתח" גם לאחר 6-9 חודשים מתחילת ההשתתפות בתכנית, זאת לעומת 18% בלבד בקרב הגברים. כמו כן ניתן לראות כי שיעור הנשים שמצאו את עבודתן האחרונה באמצעות תכנית "מפתח" היה גבוה יותר משיעור זה בקרב הגברים (17% לעומת 10% בהתאמה).

דרכי חיפוש עבודה נוספות שהיו שכיחות יותר בקרב הנשים היו באמצעות עיתונות חרדית (81%), חברים (73.5%) וחברות כח אדם (14%). דרכי חיפוש העבודה שהיו שכיחות יותר בקרב הגברים היו באמצעות אינטרנט (27%), עיתונות לא חרדית (24%) ופניה ישירה למעסיקים (24%).

עבור שתי הקבוצות נמצא חיפוש העבודה באמצעות חברים או קרובים כשיטה היעילה ביותר למציאת עבודה: 60% מהגברים שעבדו ו-56% מהנשים שעבדו מצאו עבודתם בדרך זו. אף גבר לא מצא עבודתו באמצעות האינטרנט, זאת לעומת 3% בקרב הנשים. שיעור גבוה יותר מהגברים מצאו עבודתם באמצעות חברות כח אדם (10% לעומת 4% בקרב הנשים) או שפתחו עסק עצמאי (6.5% לעומת 3% בקרב הנשים). שיעורם של הגברים שהביעו פסימיות לגבי סיכוייהם למצוא עבודה ("סיכויים כלל לא טובים") היה גבוה משיעור זה בקרב הנשים (26% לעומת 12% בהתאמה).

באופן כללי ניתן לראות כי מרבית האוכלוסיה שלא עבדה לאחר שישה עד תשעה חודשים חיפשה עבודה באופן פעיל ומרבית מחפשי העבודה היו אופטימיים לגבי סיכוייהם למצוא עבודה בתוך חצי שנה.

לוח 40: מחפשי עבודה, דרכי חיפוש ומציאת עבודה והערכת הפרט את סיכוייו למצוא עבודה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי המצב התעסוקתי של המשתתפים בתקופת התכנית, באחוזים

לא עבדו כלל בתקופת התכנית	עבדו בתקופת התכנית והפסיקו עבודתם	עובדים במועד המעקב	סה"כ	
100%	100%	100%	100%	חיפוש עבודה
67.8	75.3	32.5	46.8	מחפש
32.2	24.7	67.5	53.2	אינו מחפש
				דרכי חיפוש עבודה⁽¹⁾
37.0	42.3	27.7	33.8	באמצעות "מפתח"
86.3	73.1	76.8	80.3	עיתונות חרדית
71.2	75.0	70.3	70.9	חברים או קרובים
21.0	28.8	21.3	21.6	פניה למעסיקים
22.3	13.5	20.6	19.9	אינטרנט
12.9	21.2	14.8	14.2	חברות כח אדם
9.4	19.2	13.5	14.1	עיתונות לא חרדית
7.2	5.8	7.7	7.2	שירות התעסוקה
	100%	100%	100%	דרכי מציאת עבודה אחרונה
	25.0	12.6	14.2	באמצעות "מפתח" ⁽²⁾
	50.0	59.3	58.0	חברים/קרובים
	5.9	8.5	8.2	עיתונות חרדית
	7.4	6.1	6.3	פניה למעסיק
	4.4	4.6	4.6	חברות כח אדם
	1.5	3.7	3.4	פתיחת עסק עצמאי
	0	2.4	2.0	אינטרנט
	5.9	2.8	3.3	אחר ⁽³⁾
100%	100%		100%	הערכת הפרט את סיכוייו למצוא עבודה⁽⁴⁾
8.3	28.0		14.5	סיכויים טובים מאוד
50.0	37.8		46.2	סיכויים די טובים
27.8	19.5		25.2	סיכויים לא כל כך טובים
13.9	14.6		14.1	סיכויים בכלל לא טובים

(1) מתוך האוכלוסיה שמחפשת עבודה. האפשרויות אינן מוציאות זו את זו.

(2) נתון זה מתייחס למציאת מקום העבודה האחרון בלבד ואינו כולל מקומות עבודה קודמים אליהם הופנה הפרט באמצעות התכנית.

(3) כולל: עיתונות לא חרדית, דרך הסמינר (לנשים), מקום עבודה קודם, פניה של המעסיק

(4) מתוך האוכלוסיה שלא עבדה במועד ראיון המעקב וחיפשה עבודה. נוסח השאלה היה: "מהם להערכתך הסיכויים שתמצא עבודה בחצי השנה הקרובה?"

לוח 41: מחפשי עבודה, דרכי חיפוש ומציאת עבודה והערכת הפרט את סיכוייו למצוא עבודה לאחר 6-9 חודשים, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	חיפוש עבודה
46.2	50.0	46.8	מחפש
53.8	50.0	53.2	אינו מחפש
			דרכי חיפוש עבודה⁽¹⁾
36.6	18.2	33.8	באמצעות "מפתח"
80.7	78.2	80.3	עיתונות חרדית
73.5	56.3	70.9	חברים או קרובים
21.2	23.6	21.6	פניה למעסיקים
18.6	27.3	19.9	אינטרנט
14.4	8.2	14.2	חברות כח אדם
12.4	23.6	14.1	עיתונות לא חרדית
4.9	14.5	7.2	שירות התעסוקה
100%	100%	100%	דרכי מציאת עבודה אחרונה⁽²⁾
17.1	9.7	14.2	באמצעות "מפתח"
55.7	59.7	58.0	חברים/קרובים
8.2	8.1	8.2	עיתונות חרדית
5.4	4.8	6.3	פניה למעסיק
4.2	9.7	4.6	חברות כח אדם
3.2	6.5	3.4	פתיחת עסק עצמאי
2.7	0	2.0	אינטרנט
3.5	1.5	3.3	אחר ⁽³⁾
			הערכת הפרט את סיכוייו למצוא עבודה⁽⁴⁾
100%	100%	100%	סיכויים טובים מאוד
13.7	18.6	14.5	סיכויים די טובים
47.0	41.9	46.2	סיכויים לא כל כך טובים
27.4	13.9	25.2	סיכויים בכלל לא טובים
11.9	25.6	14.1	

(1) מתוך האוכלוסיה שמחפשת עבודה. האפשרויות אינן מוציאות זו את זו.

(2) בקרב האוכלוסיה שעבדה בשלב כלשהו בתקופת התכנית

(3) כולל: עיתונות לא חרדית, דרך הסמינר (לנשים), מקום עבודה קודם, פניה של המעסיק

(4) מתוך האוכלוסיה שלא עבדה במועד המעקב וחיפשה עבודה. נוסח השאלה היה: "מהם להערכתך הסיכויים שתמצא עבודה בחצי השנה הקרובה?"

פרק 8 - הפעילות במרכזי "מפתח"

בפרק זה מוצגים נתונים הנוגעים להיקף השרותים שניתנו במסגרת התכנית ולשביעות רצון המשתתפים מהתכנית.

8.1 היקף השרותים שניתנו במסגרת התכנית

המראיינים נשאלו האם נעזרו בשרותים השונים הניתנים במרכזי התכנית. נתונים אלו מוצגים בלוחות 42 ו-43 בהתייחס לכלל המשתתפים ובחלוקה לפי מגדר ולפי המרכז אליו פנו.

קרוב ל-70% מהמראיינים ציינו כי קיבלו ייעוץ מצוות המרכז לגבי חיפוש עבודה, 64% ציינו כי קיבלו סיוע בכתיבת קורות חיים, 56% השתמשו במחשבים המוצבים במרכז לצורך הכנה או משלוח של קורות חיים ו-29% קיבלו סיוע בשימוש במחשבים. בכמה מהשרותים נעשה שימוש מצומצם יותר: 16.5% מהמשתתפים ציינו כי חיפשו משרות או מעסיקים באינטרנט באמצעות המחשבים הממוקמים במרכזים, 7% קיבלו מידע לגבי לימודים ו-2% בלבד השתתפו בסדנה כלשהי שניתנה במסגרת התכנית.

שיעורם הנמוך של המשתתפים בסדנאות נובע מהעובדה שבמהלך התקופה הנבחנת במסגרת דו"ח זה התקיימו במסגרת התכנית שתי סדנאות בלבד, שעסקו במיומנויות חיפוש עבודה וארכו כשלוש שעות כל אחת. יש לציין כי 3% נוספים מהמשתתפים ציינו כי זומנו לסדנה במסגרת התכנית, אך בחרו שלא להשתתף בה מסיבות שונות. המשתתפים בסדנאות נשאלו באיזו מידה הם חשים כי קיבלו בסדנה כלים שסייעו או מסייעים להם בהשתלבות בשוק העבודה. 94% ציינו כי הסדנה הועילה להם, על פי החלוקה הבאה: 31% ציינו כי הסדנה הועילה להם במידה רבה, 50% ציינו כי היא הועילה במידה בינונית ו-12.5% ציינו כי היא הועילה במידה מועטה. 6% נוספים ציינו כי הסדנה כלל לא הועילה להם. נתונים אלו מלמדים כי יש חשיבות להשקעה בסדנאות נוספות לאוכלוסיית המשתתפים בתוכנית. יש לציין כי בחודשים האחרונים התקיימו במסגרת המרכז בירושלים מספר סדנאות נוספות שעסקו באבחון לקראת תעסוקה. לגבי סדנאות אלו נאספים נתונים שיוצגו בדו"חות ההמשך.

בלוח 42 ניתן לראות כי שיעורם של הגברים שציינו כי קיבלו מידע לגבי לימודים וחיפשו משרות או מעסיקים באינטרנט היה גבוה משיעור זה בקרב הנשים, אולם בהתייחס לכל שאר השרותים הניתנים במרכז שיעורן של הנשים שנעזרו היה גבוה יותר.

קרוב ל-70% מהמשתתפים ציינו שקיבלו לפחות הצעת עבודה אחת מצוות התכנית, אולם קיימים הבדלים משמעותיים בעניין זה בין הנשים לגברים: בקרב הנשים 73% קיבלו לפחות הצעת עבודה אחת ובקרב הגברים עמד שיעור זה על פחות ממחצית (49%). שיעורן של הנשים שקיבלו שלוש הצעות עבודה ויותר עמד על 41% לעומת שיעור של 15% בקרב הגברים. במסגרת הראיונות הטלפוניים מתבקשים המשתתפים בתכנית לציין מה היו ממליצים על מנת לשפר את השירות הניתן במרכזי התכנית. ההערה השכיחה ביותר התייחסה למיעוט הצעות העבודה ולהמלצה למקד מאמצים רבים יותר ביצירת קשרי מעסיקים על מנת להגדיל את מאגר המשרות הקיים.

לוח 43 מציג את הנתונים בחלוקה על פי מרכז "מפתח" בו טופלו המשתתפים. בהתייחס למרבית השרותים המוצעים על ידי התכנית, שיעור הנעזרים היה גבוה יותר בקרב האוכלוסייה שטופלה במרכז בביתר עילית לעומת שיעור הנעזרים בירושלים. הדבר נכון לגבי השרותים הבאים: קבלת ייעוץ לגבי חיפוש עבודה, סיוע

בכתיבת קורות חיים, שימוש במחשבים המוצבים במרכז לצורך הכנה או משלוח של קורות חיים, קבלת סיוע בשימוש במחשבים המוצבים במרכז, וחיפוש משרות או מעסיקים באינטרנט במחשבים אלו. יש להניח כי הבדלים אלו בין שני המרכזים נובעים מכמות המשתתפים הגדולה יותר שטופלה על ידי כל איש צוות במרכז בירושלים²². לעומת זאת בקרב המשתתפים שטופלו בירושלים קיבלו שיעור גדול יותר מידע לגבי לימודים והשתתפו בסדנאות לעומת שיעור זה בקרב המשתתפים שטופלו בביתר עילית (הסדנאות שהתקיימו בתקופת הדו"ח התקיימו בירושלים בלבד).

שיעור המשתתפים שקיבלו לפחות הצעת עבודה אחת היה גדול יותר בקרב המטופלים בירושלים לעומת שיעור זה בקרב המטופלים בביתר עילית (70% לעומת 63% בהתאמה). יש להניח כי הדבר נובע מהעובדה שכמות המשרות הזמינות בתוך הישוב ביתר עילית היא נמוכה מאשר כמות המשרות הזמינות בירושלים.

לוח 42: השרותים שהתקבלו במסגרת התכנית, בקרב סה"כ המשתתפים ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	השרותים שהתקבלו במסגרת התכנית ⁽¹⁾
74.3	39.1	69.3	קבלת ייעוץ לגבי חיפוש עבודה
66.5	50.9	64.2	סיוע בכתיבת קורות חיים
59.4	36.4	56.1	שימוש במחשבים להכנת/משלוח קורות חיים
28.1	26.4	27.9	סיוע בשימוש במחשבים המוצבים במרכז
15.7	20.9	16.5	חיפוש משרות/מעסיקים באינטרנט
4.8	22.7	7.4	קבלת מידע לגבי לימודים
2.3	0.9	2.0	השתתפות בסדנה כלשהי
100%	100%	100%	קבלת הצעות עבודה מצוות "מפתח"
40.9	14.7	37.1	קיבל שלוש הצעות ויותר
17.8	10.1	16.7	קיבל שתי הצעות
13.9	23.9	15.3	קיבל הצעה אחת
27.4	51.4	30.8	לא קיבל הצעות

(1) האפשרויות אינן מוציאות זו את זו

²² פירוט בנושא זה מופיע בפרק מספר 3, סעיף 3.1

לוח 43: השרותים שהתקבלו במסגרת התכנית, בקרב סה"כ המשתתפים ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים

השרותים שהתקבלו במסגרת התכנית ⁽¹⁾	סה"כ	ירושלים	ביתר עילית
קבלת ייעוץ לגבי חיפוש עבודה	69.3	68.6	72.1
סיוע בכתיבת קורות חיים	64.2	59.0	86.4
שימוש במחשבים להכנת/משלוח קורות חיים	56.1	51.1	76.2
סיוע בשימוש במחשבים המוצבים במרכז	27.9	27.2	30.6
חיפוש משרות/מעסיקים באינטרנט	16.5	15.3	21.1
קבלת מידע לגבי לימודים	7.4	7.6	6.8
השתתפות בסדנה כלשהי	2.0	2.4	0.7
קבלת הצעות עבודה מצוות "מפתח"	100%	100%	100%
קיבל שלוש הצעות ויותר	37.1	38.1	31.7
קיבל שתי הצעות	16.7	17.3	14.5
קיבל הצעה אחת	15.3	14.9	17.2
לא קיבל הצעות	30.8	29.7	36.6

(1) האפשרויות אינן מוציאות זו את זו

8.2 שביעות הרצון של המשתתפים מהתכנית

המשתתפים בתכנית נשאלו באיזו מידה הם חשים כי השירות שקיבלו במרכזי "מפתח" סייע או מסייע להם בתהליך חיפוש העבודה ו/או ההשתלבות בעבודה. 61% ציינו כי השירות סייע להם במידה כלשהי על פי הפרוט הבא: חמישית (20%) ציינו כי השירות סייע להם במידה רבה, כרבע (24%) ציינו שהשירות סייע להם במידה בינונית ו- 17% נוספים ציינו שהשירות סייע במידה מועטה. 39% ציינו כי השירות שקיבלו במרכזי "מפתח" לא סייע או מסייע להם כלל בתהליך חיפוש העבודה או ההשתלבות בעבודה.

המשתתפים שצינו כי השרות שקיבלו סייע להם בתהליך חיפוש העבודה ו/או ההשתלבות בעבודה נשאלו מהם הדברים העיקריים שסייעו להם. התשובות השכיחות היו: הפניה למקומות עבודה, סיוע בכתיבת קורות חיים, חיזוק הביטחון העצמי לקראת יציאה לעבודה ומתן מידע לגבי שוק העבודה. כמו כן ציינו משתתפים רבים כי העובדה שמרכזי התכנית הינם חרדיים סייעה להם שכן הצוות הבין את צרכיהם והפנה אותם למקומות עבודה המתאימים לאדם חרדי.

המשתתפים שצינו כי השרות שקיבלו לא סייע להם נשאלו מדוע לדעתם שרות זה לא סייע. התשובות השכיחות התייחסו לכך שלא התקבלו כלל הצעות עבודה מצוות התוכנית, או שהתקבלו רק הצעות עבודה שלא התאימו לצרכיהם או לכישוריהם של המשתתפים. כמו כן ציינו משתתפים רבים כי צוות התוכנית לא שמר עימם על קשר ולא ליווה אותם לאורך זמן בתהליך חיפוש העבודה. בהקשר זה יש לציין כי צוות עובדי התכנית מתמודד עם עומס עבודה גדול בשל הצורך להעניק שרות למשתתפים חדשים בתכנית, במקביל למתן שרות למשתתפים ותיקים ולטיפול קשרי מעסיקים ואיתור משרות חדשות. בשל כך לא מתקיים ליווי מסודר של כל משתתף לאורך זמן והקשר של אנשי הצוות עם המשתתפים לאחר הראיון הראשוני במרכז נמשך בדרך כלל כתלות בהתאמת המשרות הפנויות לכישוריו או כתלות במידת היוזמה של המשתתף עצמו (קרי המידה בה הוא עצמו מתקשר למרכז או מגיע למרכז ומתעניין בהיצע של משרות חדשות).

שביעות רצון המשתתפים נבחנה גם באמצעות מדד עקיף בשאלה האם הפרט המליץ או ימליץ לחברים/בני משפחה לפנות בעצמם למרכזי "מפתח". 67% ציינו כי הם המליצו או ימליצו בוודאות לחברים/בני משפחה לפנות למרכזי התכנית, 13% ציינו כי ככל הנראה ימליצו, 5% ציינו כי כנראה לא ימליצו ו- 7% ציינו כי בוודאות לא ימליצו.

מפתיע לראות כי למרות ש- 39% מהמשתתפים ציינו שהשירות שקיבלו במרכזי התכנית לא סייע להם, 12% בלבד מהמשתתפים ציינו כי לא ימליצו על התכנית בפני חברים ומשפחה. לפער זה בין הנתונים עשויים להיות מספר הסברים: יתכן כי ישנם משתתפים שהמליצו על תכנית "מפתח" בתחילת השתתפותם בתכנית ורק בשלבים מאוחרים יותר נוכחו לדעת כי שירות זה לא מסייע להם במציאת העבודה. אפשרות אחרת היא כי משתתפים אלו מאמינים כי השירות הניתן במסגרת התכנית עשוי לסייע למכריהם/בני משפחתם, גם אם לא סייע להם עצמם.

שיעור הנשים שציינו כי התכנית סייעה להן היה גבוה משיעור זה בקרב הגברים: 45.5% מהנשים ציינו כי התכנית סייעה להן במידה רבה או בינונית לעומת 33% מהגברים. כמו כן כמעט 70% מהנשים ציינו כי המליצו או ימליצו בוודאות על התכנית, לעומת 55% מהגברים. שיעור גבוה של 57.5% מהגברים חשו שהשירות שקיבלו במסגרת התכנית לא סייע להם כלל בתהליך חיפוש העבודה או ההשתלבות בעבודה לעומת 36% מהנשים.

ההשוואה בין המרכזים (לוח 45) מלמדת כי קיים דמיון ביניהם בשיעור המשתתפים שחשו כי השירות שקיבלו במסגרת התכנית סייע להם בחיפוש העבודה או בהשתלבות בעבודה (61% בירושלים לעומת 62.5% בביתר עילית). כמו כן קיים דמיון בין המרכזים בשיעור המשתתפים שציינו כי המליצו או ככל הנראה ימליצו על התכנית לחברים/קרובי משפחתם (80% בירושלים, 79% בביתר עילית).

לוח 44: שביעות רצון המשתתפים מהשירות שקיבלו, סה"כ ולפי מגדר, באחוזים

נשים	גברים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>תחושת הפרט שהשירות סייע לו¹</u>
20.9	14.2	19.9	במידה רבה
24.6	18.9	23.8	במידה מסויימת
18.7	9.4	17.4	במידה מועטה
35.7	57.5	38.8	כלל לא
100%	100%	100%	<u>האם הפונה ימליץ על התכנית?²</u>
69.4	55.2	67.3	המליץ או ימליץ בוודאות
11.4	19.6	12.6	ככל הנראה ימליץ
5.0	3.7	4.9	כנראה לא ימליץ
4.9	18.7	6.8	בוודאות לא ימליץ
9.3	2.8	8.4	לא יודע

(1) נוסח השאלה: באיזו מידה אתה חש שהשירות שקיבלת במרכז 'מפתח' סייע או

מסייע לך בתהליך חיפוש העבודה ו/או ההשתלבות בעבודה?"

(2) נוסח השאלה: "האם המלצת או תמליץ לחברים/בני משפחה לפנות למרכז 'מפתח'?"

לוח 45: שביעות רצון המשתתפים מהשירות שקיבלו, סה"כ ולפי המרכז בו טופלו, באחוזים

ביתר עילית	ירושלים	סה"כ	
100%	100%	100%	<u>תחושת הפונה שהשירות סייע לו</u>
18.8	20.3	19.9	במידה רבה
21.5	24.5	23.8	במידה מסויימת
22.2	16.0	17.4	במידה מועטה
37.5	39.2	38.8	כלל לא
100%	100%	100%	<u>האם הפונה ימליץ על התכנית?</u>
70.8	66.5	67.3	המליץ או ימליץ בוודאות
8.3	13.6	12.6	ככל הנראה ימליץ
5.6	4.7	4.9	כנראה לא ימליץ
6.9	6.8	6.8	בוודאות לא ימליץ
8.3	8.4	8.4	לא יודע

פרק 9 - סיכום

במסגרת דו"ח זה הוצגו נתוני ההשתלבות התעסוקתית של המשתתפים בתכנית "מפתח" במהלך עשרת חודשי הפעילות הראשונים של התכנית. נתונים אלו נאספו מכל משתתף שישה עד תשעה חודשים לאחר תחילת השתתפותו בתכנית. הנתונים מלמדים כי שיעור משמעותי של 62% מהמשתתפים עבדו במועד המעקב, 15% מהמשתתפים עבדו בשלב כלשהו בתקופת התכנית אך הפסיקו עבודתם ו- 23% מהמשתתפים לא עבדו כלל בתקופת התכנית. להלן יסוכמו ממצאים מרכזיים הנוגעים למאפיינים של שלושת קבוצות אלו, לקשיים שעמדו בפני המשתתפים בתכנית בתהליך חיפוש העבודה ולפעילות במרכזי התכנית.

ההשוואה בין נתוני שלושת הקבוצות המפורטות לעיל מלמדת כי בקרב האוכלוסיה שעבדה במועד המעקב היה הגיל הממוצע נמוך יחסית, שיעור בעלי ההשכלה העל תיכונית והמקצועית גבוה יחסית ושיעור ההורים לילדים נמוך יחסית לעומת נתונים אלו בשתי הקבוצות שלא עבדו במועד המעקב. כמו כן שיעור גבוה יותר של משתתפים מהקבוצה שעבדה במועד המעקב זכו לעידוד מגורמים בסביבתם הקרובה באשר ליציאתם לעבודה בהשוואה למשתתפים בשתי הקבוצות הנוספות. מרבית המועסקים בעת המעקב עבדו כשכירים במקומות עבודה חרדיים (קרי המעסיק היה חרדי והעמיתים היו כולם או רובם חרדים) ושכרם של מרביתם לא עלה על 4,000 ₪ לחודש. למעלה ממחצית מהנשים שהיו מועסקות במועד המעקב עבדו במשרות חלקיות. רוב המועסקים הביעו שביעות רצון מעבודתם אך כשליש מתוכם ציינו כי הם ממשיכים לחפש עבודה, רובם מתוך רצון לשפר את תנאי עבודתם: למצוא עבודה בשכר גבוה יותר, עבודה קבועה או עבודה במשרה מלאה.

בקרב האוכלוסיה שעבדה בשלב כלשהו בתקופת התכנית, אך לא עבדה במועד המעקב, היה שיעור גבוה יותר של בעלי ניסיון תעסוקתי מחמש השנים שקדמו לתחילת ההשתתפות בתכנית אך שיעור נמוך יותר של בעלי ההשכלה על תיכונית ומקצועית, יחסית לשתי הקבוצות הנוספות (האוכלוסיה שעבדה בעת המעקב והאוכלוסיה שלא עבדה כלל בתקופת התכנית). למעלה ממחציתם של המשתתפים שהשתייכו לקבוצה זו עזבו את מקום עבודתם האחרון בשל פיטורין, סגירת מקום העבודה או סיום עבודה זמנית. מרבית המשתתפים בקבוצה זו ציינו במועד המעקב כי הם ממשיכים לחפש עבודה באופן פעיל. מרביתם ציינו כי הסיבה העיקרית לכך שאינם עובדים היא מחסור בהצעות עבודה.

השוואת משתתפי התכנית שלא עבדו כלל במהלך תקופת התכנית למשתתפים שעבדו בשלב כלשהו בתקופת התכנית מגלה כי אצל הראשונים היה, באופן יחסי, גיל ממוצע גבוה יותר, שיעור גבוה יותר של הורים לילדים, מספר ילדים ממוצע גבוה יותר ושיעור בעלי ניסיון תעסוקתי נמוך יותר. גם בקרב קבוצה זו ציינו מרבית המשתתפים כי הם ממשיכים לחפש עבודה וכי הסיבה העיקרית לכך שאינם עובדים היא מחסור בהצעות עבודה.

מהנתונים המוצגים בדו"ח זה עולה כי כמה חסמים מרכזיים עמדו בפני המשתתפים בתוכנית במציאת עבודה. בקרב הנשים והגברים בלטי החסמים הנוגעים להיעדר ניסיון בעבודה, היצע עבודות עם שכר נמוך בלבד, קושי במציאת מקום עבודה במרחק סביר מהבית וקושי במציאת מקומות עבודה המתאימים לצביון החרדי. החסם האחרון משמעותי ביותר משום שהוא מצמצם באופן ניכר את הצע מקומות העבודה המתאימים לאוכלוסיה החרדית. מרבית המשתתפים מציינים בעת ראיון הקבלה לתכנית כי הם מעוניינים לקבל הצעות עבודה במקומות עבודה המתאימים באופיים לאדם חרדי. הפרשנות המדויקת להגדרה זו משתנה מעט בין המשתתפים אך בדרך כלל הכוונה היא למקומות עבודה בהם קיימת הפרדה מסוימת בין נשים לגברים, בהם סגנון הדיבור והלבוש של העובדים הינו צנוע, קיימת אפשרות להתפלל, נשמרת כשרות וקיימת התחשבות

בעובדים בעת חגים וצומות. מקומות עבודה המתאימים להגדרה זו הם בדרך כלל בבעלותו או בניהולו של מעסיק חרדי או דתי או שהינם מקומות עבודה שהותאמו מבחינת המאפיינים שצוינו לעיל לצרכי האוכלוסיה החרדית.

בקרב הגברים שהשתתפו בתכנית בלטו חסמים הנובעים ממסלול ההשכלה התורני שאינו מכוון לשוק העבודה, דהיינו: היעדר מקצוע, היעדר ידע באנגלית, במחשבים ובמתמטיקה וכן היעדר ידע לגבי אופן חיפוש עבודה ובחירת התעסוקה המתאימה. חסמים נוספים שצוינו בשכיחות גבוהה על ידי הגברים שהשתתפו בתכנית היו הקושי למצוא עבודה המאפשרת, מבחינת שעות העבודה, את שילובה עם לימודי קודש וחוסר נכונותם של מעסיקים להעסיק חרדים.

בקרב הנשים שהשתתפו בתכנית בלט באופן מיוחד הקושי במציאת עבודה המאפשרת לשלבה עם הטיפול בילדים ובמשק הבית, קרי היצע נמוך של עבודות בשעות הבוקר. חסם מרכזי נוסף בקרב הנשים היה הקושי למצוא עבודה במקצוע אותו הן למדו טרם השתתפותן בתכנית. קושי זה בא לידי ביטוי בעיקר במקצועות ההוראה, הנהלת חשבונות, מזכירות וגרפיקה, הנלמדים בשכיחות גבוהה בסמינרים לנשים חרדיות.

למעלה ממחצית מהמשתתפים בתכנית "מפתח" ציינו כי השירות שקיבלו במרכזים סייע להם במידה כלשהי בתהליך חיפוש העבודה ו/או ההשתלבות בעבודה ורובם ציינו כי המליצו או ימליצו בוודאות לחברים ומשפחה לפנות למרכזי התכנית. כמו כן כשליש מהמשתתפים שהמשיכו לחפש עבודה שישה עד תשעה חודשים לאחר תחילת ההשתתפות בתכנית ציינו כי הם מחפשים עבודה באמצעות תכנית "מפתח". יש בנתונים אלו כדי להעיד על הצורך הקיים בקרב האוכלוסיה החרדית בשרותים של הכוונה והשמה בתעסוקה ועל חשיבותה של תכנית "מפתח" במתן שרותים אלו. עם זאת, הנתונים מלמדים כי ישנה קבוצה גדולה של משתתפים ששירות זה לא סייע להם. למעלה ממחצית מהגברים ולמעלה משליש מהנשים שהשתתפו בתכנית ציינו כי השירות שקיבלו במרכזי התכנית לא סייע להם כלל בתהליך חיפוש העבודה. כמו כן, למעלה ממחצית מהגברים וכרבע מהנשים שהשתתפו בתכנית ציינו כי לא קיבלו אף הצעת עבודה באמצעות התכנית. 27% מכלל המשתתפים בתכנית ציינו במועד המעקב כי היו מעוניינים לעבוד אך לא עבדו בשל היעדר הצעות עבודה מתאימות. נראה כי שילובה בעבודה של קבוצת אוכלוסיה זו מצריך התערבות עמוקה יותר מזו הניתנת כיום במסגרת תכנית "מפתח", התערבות שתפעל לצמצומם של החסמים שצוינו לעיל.

נספח א':**בדיקה האם הנפל של המשיבים לראיונות היטה את נתוני המשתתפים בראיון הראשון (T0) ובראיון השני (T1)**

נבחנה המידה שבה הנפל של המשיבים לראיונות היה סלקטיבי ויצר הטיות של נתוני המשתתפים בתכנית, כלומר, עד כמה אוכלוסיית הדו"ח מייצגת את האוכלוסיה המקורית של המשתתפים בתכנית. לצורך כך השווה האוכלוסיה שרואיינה טלפונית בשני הראיונות לאוכלוסיית המשתתפים בתקופת הדו"ח (האוכלוסיה שהחלה השתתפותה בתכנית בין התאריכים 29/11/06 ו-15/10/07).

נתוני האוכלוסיה שהשתתפה בתכנית בתקופת הדו"ח נלקחו מתוך תוכנת המעקב של מרכזי "מפתח". בשל דיווח חסר בנתונים המופיעים בתוכנה זו (קרי, נתונים לא מלאים לחלק ניכר מהאוכלוסיה) לא ניתן היה להשוות את נתוני אוכלוסיית המשתתפים על פני מגוון של משתנים כי אם על פני שלושה משתנים בלבד והם: מגדר, גיל ומרכז "מפתח" אליו פנה הפרט. נתוני האוכלוסיה שרואיינה בראיון הטלפוני הראשון (T0) ובראיון הטלפוני השני (T1) לקוחים מתוך נתוני הסקרים הטלפונים. הנתונים מוצגים בלוח מספר 48.

מלוח 48 עולה כי בנתוני הדו"ח קיים ייצוג חסר של גברים לעומת ייצוג הולם של נשים בשל שיעור סירוב גבוה יותר בקרב הגברים. שיעור הגברים בקרב האוכלוסיה שהחלה השתתפותה בתכנית "מפתח" בתקופת הדו"ח עמד על 25% ושיעור הנשים עמד על 75%, בעוד שבנתונים המוצגים במסגרת דו"ח זה מהווים הגברים 14% והנשים מהוות 86%. על מנת להתמודד עם הטיה זו מוצגים כל הנתונים במסגרת הדו"ח תוך הפרדה בין שתי קבוצות המגדר.

עוד עולה מהלוח כי נתוני הגיל והמרכז אליו פנה הפרט דומים בקרב סה"כ האוכלוסיה המקורית ובקרב סה"כ האוכלוסיה שרואיינה טלפונית. עם זאת, בשל ההיענות הנמוכה יחסית לסקר בקרב הגברים ניתן למצוא הבדלים בנתונייהם: גילם של הגברים שהשיבו לראיונות היה גבוה ב- 5 שנים בממוצע לעומת גיל הגברים באוכלוסיה המקורית (ממוצע של 35 שנה לעומת ממוצע של 30 שנה בהתאמה). כמו כן, בקרב המרואיינים שיעור הגברים שטופלו במרכז בירושלים גבוה יותר ושיעור הגברים שטופלו במרכז בביתר עילית נמוך יותר מאשר בנתוני האוכלוסיה המקורית.

על מנת ללמוד עוד על הטיה אפשרית בנתונים בשל נפל, נעשתה השוואה בהתייחס למאפיינים נוספים של המשתתפים בתכנית בין האוכלוסיה שהתראיינה בראיון הראשון לבין האוכלוסיה שהתראיינה בראיון השני (הנתונים הללו לא היו זמינים, כאמור, עבור האוכלוסיה המקורית). נתונים אלו מוצגים בלוח 49. כפי שניתן לראות נתוני הנשים בשתי האוכלוסיות דומים מאוד בכל המשתנים אך בנתוני הגברים קיימים מספר הבדלים: בקרב הגברים שרואיינו במסגרת הראיון השני קיים שיעור גבוה יותר של גברים נשואים עם ילדים (משתנה זה תואם את גילם שהוא כאמור בממוצע גבוה יותר); שיעור נמוך יותר של ליטאים וגבוה יותר של ספרדים ודתיים לאומיים; שיעור גבוה יותר של חסרי כל תעודה המעידה על השכלה כללית.

ההבדלים שהוצגו לעיל בנתוני הגברים עשויים להיות בעלי השלכה על נתוני ההשתלבות בשוק העבודה ויש להיות מודעים אליהם בעת הסקת המסקנות מהנתונים שיוצגו בדו"ח. באופן כללי נראה כי אוכלוסיית הגברים שהתראיינה במסגרת הראיון הטלפוני השני היא מבוגרת יותר ובעלת השכלה נמוכה יותר, משתנים המוכרים כבעלי השפעה שלילית על השתלבות בעבודה.

לוח 46: השוואה בין אוכלוסיית המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח לאוכלוסיית המרואיינים שיש להם ראיון תקף ב-T0 ולאוכלוסיית המרואיינים שיש להם ראיון תקף ב-T1 לפי מגדר, המרכז אליו פנה הפרט וגיל, באחוזים.

רואיין במרכזי התכנית			רואיין ב-T0			רואיין ב-T1			
סה"כ	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	
1351	333	1018	1156	261	895	772	110	662	N
100%			100%			100%			מגדר
24.6			22.6			14.2			גברים
75.4			77.4			85.8			נשים
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	מרכז
80.2	73.3	82.5	80.6	74.5	82.4	81.0	81.8	80.8	ירושלים
19.8	26.7	17.5	19.4	25.5	17.6	19.0	18.2	19.2	ביתר עילית
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	גיל
68.6	62.0	70.5	67.0	39.1	74.1	68.4	34.9	73.9	29-17
16.2	20.5	15.0	17.2	31.8	12.7	16.1	36.7	12.7	39-50
10.0	12.0	9.4	10.6	15.3	9.3	10.9	16.5	10.0	49-60
4.6	4.7	4.6	4.6	9.3	3.4	3.9	11.0	2.7	59-70
0.5	0.8	0.4	0.6	0.8	0.6	0.8	0.9	0.8	+71
28.4	29.6	28.0	28.7	33.7	27.3	28.5	35.1	27.4	גיל ממוצע

לוח 47: השוואה בין המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח שיש להם ראיון תקף ב- T1 לבין המשתתפים בתכנית בתקופת הדו"ח שיש להם ראיון תקף ב- T0 במאפיינים שונים, לפי מגדר

רואיין ב- T1			רואיין ב- T0			סה"כ N
נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים	סה"כ	
662	110	772	895	261	1156	
100%	100%	100%	100%	100%	100%	מצב משפחתי
51.7	77.3	55.3	51.0	75.0	56.4	נשוי + ילדים
30.2	15.5	28.0	30.1	14.0	26.5	ללא בן זוג וללא ילדים ⁽¹⁾
15.6	5.4	14.2	16.5	9.8	15.0	נשוי ללא ילדים
2.6	1.8	2.5	2.4	1.2	2.1	גרוש/אלמן + ילדים
100%	100%	100%	100%	100%	100%	זרם חרדי
34.9	23.8	33.4	34.4	21.5	31.7	חרדי ספרדי
35.1	15.2	32.3	36.1	22.3	33.1	ליטאי
18.6	31.4	20.4	18.8	31.4	21.5	חסידי
7.9	17.2	9.3	7.6	17.8	9.6	חרדי לא מזוהה
1.6	8.6	2.5	1.5	4.5	2.3	דתי לאומי
1.9	3.8	2.1	1.6	2.5	1.8	חרדי לאומי (חרד"ל)
15.6	19.1	16.1	16.4	23.0	17.9	בעל תשובה⁽²⁾
100%	100%	100%	100%	100%	100%	השכלה כללית – תעודה אחרונה
3.2	45.9	9.3	3.6	44.0	12.5	ללא כל תעודה
0	3.7	0.5	0.1	4.4	1.0	תעודת גמר בייס יסודי
5.2	2.8	4.9	5.0	3.2	4.6	תעודת גמר בייס תיכון (ללא בגרות)
2.0	0.9	1.8	2.8	1.6	2.6	תעודת בגרות חלקית
8.3	10.1	8.5	8.5	10.8	9.0	תעודת בגרות מלאה
70.7	17.4	63.1	69.5	19.2	58.4	סמינר/הכשרת מורים או הכשרה מקצועית
10.6	19.2	11.8	10.4	16.8	11.8	תואר אקדמי
100%	100%	100%	100%	100%	100%	ניסיון תעסוקתי
12.6	14.3	12.9	12.6	15.0	13.2	אין כלל ניסיון מגיל 18
11.0	11.2	11.0	11.0	10.8	10.9	יש ניסיון אולם לא מ- 5 שנים אחרונות
76.4	74.5	76.1	76.4	74.2	75.9	יש ניסיון כלשהו בחמש שנים אחרונות
100%	100%	100%	100%	100%	100%	עבודה בעת הפניה לתכנית
25.9	29.6	26.5	26.7	31.6	27.7	עבד
74.1	70.4	73.5	73.3	68.4	72.3	לא עבד

(1) כולל רווק, מאורס וגרוש/אלמן ללא ילדים

(2) מחושב כאחוז מתוך סה"כ המשתתפים